

ლიბერალი

№ 15 / 23 დეკემბერი 2009 - 5 იანვარი 2010

საჩვენებელი ავტონომია **33. 12**

ქუთაისი მერვე მერის მოლოდინში **33. 14**

VS: მედია და ოფორული კომპანიები **33. 06**

საპროცესო მორიგებიდან გარიგებამდე **33. 28**

მარკ მალენი თავისუფლების აქტის შესახებ **33. 24**

ეკლესიის საზოგადოებრივი მემკვიდრეობა **33. 31**

რუსეთი – გაყინული გზაგაყინილები **33. 18**

ბაღაფის უპირობო გამარჯვება **33. 22**

„ცოტა რამ მივას შესახებ“ **33. 47**

ISSN 1987-7528

9 771987 752008

ფასი 2.80 ლარი

ლიბერალი, რომელიც ვერ გახდა ლიბერალი 33. 08

თბილღვინო მრავალი ჭვეყნის რჩეული ღვინო

☒ 1 ღვინის ექსპორტიორი
კომპანია 2009 წელს*

TBILVINO

*2009 წლის იანვარ-მებრებრის მონაცემებით

ფოტო: ლევან ხახუაძე

სომეხები:

- 02 რედაქტორი
- 04 მოკლედ
- 06 ორი აზრი
უნდა ფლობდეს თუ არა ოფშორული კომპანია მედიორგანიზაციას? კახი ყურაშვილი v.s. თამარ გურჩიანი
პოლიტიკა
- 08 ლიდერი, რომელიც ვერ გახდა ლიდერი
- 12 თვითმმართველობის ხარისხი აჭარის ავტონომიაში
საჩვენებელი ავტონომია
- 14 ქუთაისის მერი
მერვე მერის მოლოდინში
- 16 საკონსტიტუციო კომისია
მეორე რესპუბლიკის მეორე ცდა
- 18 რუსეთი და მსოფლიო
გაყინული გზავნილები

- კონფლიქტები**
- 22 ბლავფის უპირობო გამარჯვება
ეკონომიკა
- 24 ინტერვიუ
„ეკონომიკური თავისუფლება“ ქართულად მარკ მალენი
- 26 ახალი ბიუჯეტი
2009-2010 – მძიმე საბიუჯეტო მემკვიდრეობა

- ადამიანის უფლებები და სამართალი**
- 28 საპროცესო მორიგებიდან გარიგებამდე

- 31 კითხვები ეკლესიას და ხელისუფლებას
ეკლესიის საბჭოთა წარსული
საზოგადოება
- 34 განათლების ხუთნედი
- 37 კოპენჰაგენის კლიმატის ცვლილების კონფერენცია
„14 დღე, რომლის შემდეგაც ისტორია ჩვენ თაობას შეაფასებს“
- 39 კლიმატის ცვლილება
უიმედო კოპენჰაგენი
- 41 ახალი ტექნოლოგიები
ინტერნეტ-ომი
- 44 ჯანდაცვა
„ზღვარს გამოღმა“ დარჩენილები
- 45 ჯანდაცვა
სამოქმედო გეგმა გრაფიკის გარეშე
- 47 ინტერვიუ
ცოტა რამ საქართველოს შესახებ
ნინო კირთაძე

- 49 რეცენზია ნინო კირთაძის ფილმზე „ცოტა რამ საქართველოს შესახებ“
„ცოტა რამ მიმას შესახებ“
საუბრები ლიბერალიზმზე
- 51 ვამბობთ ლიბერალს, ვგულისხმობთ ნეოლიბერალს

ბარეკანზე:

ლიდერი, რომელიც ვერ გახდა ლიდერი
ფოტო: ლევან ხერხეულიძე

ფუნდამენტი „ლიბერალი“ გამოიცემა ფონდი „ლია საზოგადოება - საქართველოს“ მხარდაჭერით.

ტყუილია, როცა საქართველოს ხელისუფლება ამბობს, რომ კონსტრუქციული ოპოზიცია სჭირდება.

ასეთი ოპოზიცია მხოლოდ ისეთ ხელისუფლებას სჭირდება, რომელსაც არ ეშინია ოპონენტებთან სატელევიზიო დებატების, მზადაა, მათთან ერთად ქალაქის ბიუჯეტი დაგეგმოს ან საარჩევნო პროგრამაში შეეჯიბროს. როცა მთავარი კითხვა, რომელიც ხელისუფლებას აწუხებს, არის – „უნდა ცხოვრობდეს თუ არა თბილისის მერის ოჯახი ნიუ-იორკში“ – ასეთ ხელისუფლებას კონსტრუქციული ოპოზიცია ვერ ეყოლება.

წინასაარჩევნო კამპანია, რომელსაც ახლა ვაძვევებთ თვალს, ერთ-ერთი ყველაზე აგრესიული და უხარისხოა მათ შორის, რაც აქამდე ყოფილა.

გულწრფელად გაუგებარია, რაშია საქმე. რეალურად, ხელისუფლება წინასაარჩევნო სამოთხეში იმყოფება. საგაზაფხულო კრიზისი წარმატებით დაძლია, რეიტინგი ოპოზიციაზე მაღალი აქვს, ადმინისტრაციული რესურსი – ძლიერი, სამი ნაციონალური ტელევიზია – ჯიბეში, საკანი № 5 მარხვაზე გასული, ოპოზიცია – სუსტი და დაქუცმაცებული. ყველა ბედნიერია, მათ შორის ისინიც, ვინც ერთ დროს ხელისუფლებამ „ჩარეცხა“. მაგალითად, ჯანსუღ ჩარკვიანმა ერთ-ერთ საგაზეთო ინტერვიუში თქვა, – თუ გიგი უგულავა მართლა დაუბრუნებს „მწერალთა კავშირს“ შენობას, მაშინ იგი მერად უნდა ავირჩიოთ.

მიუხედავად ამ საყოველთაო ჰარმონიისა და ეროვნული თანხმობისა, Real-TV მაინც საჭირო გახდა, თანაც იმ პოლიტიკური ძალის ჩასაძირად, რომელიც ხელისუფლებასთან დილოგზე თანახმაა და ბრძოლას არჩევნების გზით აპირებს. ერთგვარი მესიჯია, რომელიც ჯერჯერობით ასე იკითხება: წამოხვალთ არჩევნებზე? – თქვენ ბალშიც ვიპოვით მოჭიკჭიკე ციყვებს.

არა, ამჟამად, პოლიტიკურ ექსტრემისტებთან ბრძოლა ხელისუფლებას გაცილებით უფრო ელეგანტურად გამოსდის.

მოგწერთ,
სოფო ბუკია,
კავკასიისა და კონფლიქტების
განყოფილების რედაქტორი
sopho.bukia@liberali.ge

რედაქტორები: მთავარი რედაქტორი შორენა შვერდიაშვილი / აღმასრულებელი რედაქტორი ნინო ჯავახიშვილი / პოლიტიკა და საერთაშორისო ამბები სოფო ჭავჭავაძე / კავკასია და კონფლიქტები სოფო ბუკია / ჟურნალისტური გამოძიება ბესო კურტიანიძე / საზოგადოება თამარ ბაბუაძე / ადამიანის უფლებები და სამართალი ნინო ბუქიშვილი / ახალი ამბები ნათია ახალაშვილი
რედაქციის: ფოტო-რედაქტორი ლევან ხერხეულიძე / გრაფიკული დიზაინი თორნიკე ლორთქიფანიძე / რედაქტორ-სტილისტი ნინო სვანიძე / კორექტორი ნინო საითიძე
ბამომცემლობა: პროექტის მენეჯერი ქეთი ბაბუნაშვილი / პროექტის მენეჯერის ასისტენტი ლელა შუბითიძე / რეკლამის და გაყიდვების დირექტორი შალვა ჩუბინიძე /
დისტრიბუტორი ზვიად შენგელია
ბამომცემი: შპს „ლიბერალი“. მისამართი: თბილისი 0162, ფალიაშვილის ქ. 108. ტელ.: (995 32) 232235, 233731, 912326. ელ-ფოსტა: info@liberali.ge
სსპ ბამომცემი: „ცხელი შოკოლადი“, „ცხელი შოკოლადი – ლიტერატურა“, „პიზნესი: ადამიანები, მეთოდები, სტრატეგიები“.
„ლიბერალის“ საავტორო უფლებები დაცულია.
ჟურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი და/ან მთლიანი გამოყენება რედაქციის თანხმობის გარეშე აკრძალულია.
ბეჭდვა: სტამბა „სეზანი“. მისამართი: თბილისი, ნერეთლის გამზ. 140. ტელ.: (995 32) 35 70 02.
ტირაჟი: 5000 ცალი. გამოდის ორ კვირაში ერთხელ. პირველი ნომერი გამოცემულია 2009 წლის მაისში. რეკომენდებული საცალო ფასი 2,80 ლარი.

TELIANI VALLEY

გთმზავთ
ღმინ-სხუნ
ფრენ!

TELIANI VALLEY
მუკუზანი
Mukuzani
RED DRY
2006

სახალხო დამცველის ანგარიში პარლამენტმა ცნობად მიიღო

ახალი სახალხო დამცველის პირველი ანგარიში, რომელიც 2009 წლის პირველ ნახევარს მოიცავდა, პარლამენტმა ცნობად მიიღო. ანგარიშს პარლამენტი დაახლოებით სამი საათი უსმენდა. ტულუშმა სხვადასხვა საკითხზე, მათ შორის, მედიის თავისუფლებაზეც ილაპარაკა. მისი თქმით, „საქართველოში არსებობს თავისუფალი მედია-საშუალებები, მაგრამ არსებობს მედიასაშუალებები, რომლებიც საფუძვლიან ეჭვს ბადებენ“. თუმცა დაკონკრეტებისაგან თავი შეიკავა. ომბუდსმენმა თავის ანგარიშში მოითხოვა პატიმრების ტელევიზორებით უზრუნველყოფა. ამ საკითხზე ტულუშისა და უმრავლესობის აზრი განსხვავებული აღმოჩნდა. ამავე სხდომაზე გაიკვია, რომ შესაძლოა, პარლამენტი 2008 წლის მეორე ნახევრის ანგარიშსაც მიუბრუნდეს და პლენარულ სხდომაზე მოისმინოს, რადგან სახალხო დამცველის მოხსენება აქამდე სათანადოდ

არ განხილულა. „თუმცა ეს შეთანხმების საგანია“, – აღნიშნა პარლამენტის თავმჯდომარემ.

მოხსენების დასრულების შემდეგ უმრავლესობის წარმომადგენელმა პეტრე ციკარიშვილმა ომბუდსმენის ანგარიშს დაუბალანსებელი უწოდა და აღნიშნა, რომ მასში ხელისუფლების არც ერთი მიღწევა ნახსენები არ იყო. მაგალითად, სასჯელალსრულების დაწესებულებებში ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება.

საპარლამენტო უმცირესობის წარმომადგენლის, გიორგი ახვლედიანის აზრით, პარლამენტმა „ერთხელ და სამუდამოდ უნდა დაუსვას წერტილი სახალხო დამცველის ანგარიშის მხოლოდ ცნობად მიღების ფაქტს“. მან საკანონმდებლო ორგანოს მოუწოდა, რომ „ომბუდსმენის მოხსენებაში ნახსენები საკითხების გამოკვლევა პარლამენტმა კომპეტენტურ ორგანოებს დაავალოს“.

სამეურვეო საბჭოს წევრები აირჩიეს

პარლამენტის საშემოდგომო სესიის ბოლო სხდომაზე საზოგადოებრივი მათემატიკის სამეთვალყურეო საბჭოს წევრები აირჩიეს.

15-წევრიან საბჭოში შვიდი ვაკანსია შეივსო. არჩეულ კანდიდატებს შორის „მედია კლუბის“ სამი წევრი მოხვდა: ნინო დანელია – საქართველოს საზოგადოებრივ საქმეთა ინსტიტუტის პროგრამის კოორდინატორი და მედია მკვლევარი, ლიკა ჩახუნაშვილი – კავკასიის უნივერსიტეტის მედიის სკოლის დეკანი და „ლიბერალის“ რედაქტორი შორენა შავერდაშვილი.

„მედია კლუბის“ კანდიდატების გარდა, საბჭოს წევრები გახდნენ ქრისტიან-დემოკრატების მიერ წარდგენილი ნოდარ სარჯველაძე, დროებით უმუშევარი ემზარ გოგუაძე, „რუსთავი 2“-ის ყოფილი წამყვანი გიგა ნასარიძე და თავდაცვის სამინისტროს გაერთიანებული შტაბის ერთ-ერთი სამმართველოს კონსულტანტი ავთანდილ ანთიძე.

პრეზიდენტმა სულ 21 კანდიდატი წარადგინა. ისინი თითო ვაკანსიისთვის სამუშაოდ იყენებენ დაჯგუფებული. კენჭი ყველა კანდიდატს სათითაოდ ეყარა.

ჰამარბარბის უშედეგო ვიზიტი სხინვალში

ცხინვალში ევროსაბჭოს ადამიანის უფლებათა კომისიის თომას ჰამარბერგის ბოლო ვიზიტი უშედეგო აღმოჩნდა. ერგენტში მობრუნებულმა კომისარმა განაცხადა, რომ დე ფაქტო რესპუბლიკის დედაქალაქში აღარ ჩავა და მოლაპარაკებებს მხოლოდ ტელეფონით გააგრძელებს. მისი თქმით, „ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ არავინ გააკეთოს ან გადასცეს უპასუხისმგებლო განცხადებები მედით, რადგან ახლა მოლაპარაკებები გადამწყვეტ ეტაპზეა“.

კოკოთიმ ჰამარბერგისთვის მიცემული პირობა დაარღვია და პატიმრობაში მყოფი ტირძინელი მოზარდები არ გაათავისუფლა. მას 10-დღიანი ვადა ჰქონდა შეწყალების აქტის გამოსაშვებად. ეს ვადა 12 დეკემბერს ამოიწურა, მაგრამ ვიქტორ ბუჩუკური და ლევან ხშიადაშვილი კვლავ პატიმრობაში რჩებიან. კოკოთი ამის მიზეზად საქართველოს ხელისუფლების „უპასუხისმგებლო“ განცხადებებს ასახელებს და ამბობს, რომ საქართველოს ხელისუფლების ზენოლის გამო, შეწყალების უფლებას არ გამოიყენებს. დე ფაქტო ხელისუფლება ორივე მხარეს დაკავებული პირების გაცვლას ითხოვს პრინციპით – „ყველა ყველაზე“. მათი მოთხოვნა უგზოუკვლოდ დაკარგულთა მოძიებაცაა.

ცხინვალის ცნობით, ევროსაბჭოს ადამიანის უფლებათა დაცვის კომისარი რუსეთ-საქართველოს ომის დროს უგზო-უკვლოდ დაკარგული ოსი მოქალაქეების საქმის შემსწავლელი დამოუკიდებელი კომისიის შექმნას გეგმავს.

„პარსკვლავების აკადემიის“ შენობის საქმე ბრძელდება

ტელეკომპანია „რუსთავი 2“-ის კუთვნილი შენობის ჩამონგრევის შედეგად გარდაცვლილი ნიკა გელაშვილის ოჯახმა 18 დეკემბერს, გამოძიების თავიდან წარმოების მოთხოვნით, პროკურატურაში განცხადება შეიტანა. ადვოკატები მერაბ ჩიქოვანი და გაგი მოსიაშვილი განმარტავენ, რომ საქმეში არის დანაშაულის ნიშნები, რომელიც კონკრეტულ პირთა სისხლის სამართლებრივ პასუხისმგებლობაზე მიუთითებს. „სასამართლო სხდომაზე კი არ მოგვეცა საშუალება, მსჯელობა ყოფილიყო ჩვენ მიერ წარდგენილ შუამდგომლობებზე. გამოძიების მიერ დაშვებული კანონდარღვევების გამო, მთავარ პროკურორს გამოძიების თავიდან დაწყებას ვთხოვთ“, – ამბობს მერაბ ჩიქოვანი.

სანდრო ეულის ქუჩაზე მომხდარი უბედური შემთხვევის სასამართლო განხილვა 12 ოქტომბერს საპროცესო შეთანხმებით დასრულდა. ბრალდებულს, სამშენებლო კომპანია „არტ-იქსის“ სამუშაოთა მწარმოებელს, დავით გვასალიას 2 წლის ვადით პირობითი თავისუფლების აღკვეთა მიესაჯა, ფულადი ჯარიმის გარეშე. დაღუპულის ოჯახის და მათი ადვოკატების განცხადებით, გამოძიებამ გააკეთა ყველაფერი, რათა „არტ-იქსის“ და „რუსთავი 2“-ის ხელმძღვანელებისთვის პასუხისმგებლობა აერიდებინა. მათი თქმით, ამის მიზეზი ის არის, რომ სამშენებლო კომპანიის მფლობელთა და მმართველთა შორის დავით კეზერაშვილის მეუღლე და გიგა ბოკერიას ცოლის და არიან.

რიცხვები

2380 ლარი ჯდება დღე-ღამის განმავლობაში თბილისის საახალწლო განათება.

1 მილიარდი დოლარის ინვესტირებას გეგმავს თურქეთი საქართველოში ჰესების მშენებლობაში.

68 ჟურნალისტი მოკლეს მსოფლიოში 2009 წელს.

179 მილიონი აშშ დოლარი ვალი აქვს საქართველოს მსოფლიო ბანკის განვითარების საერთაშორისო ასოციაციის.

567 ლარია ბიზნესექტორში საშუალო ყოველთვიური ხელფასი 2009 წლის მესამე კვარტალში.

სიტყვები

„მე არ ვფიქრობ, რომ უზარმაზარი რუსეთის ფედერაცია უნდა თვლიდეს, თითქოს პატარა საქართველოდან საფრთხე ემუქრება და მოვუწოდებდი რუსეთს უზრუნველყოს მშვიდობიანი თანამშრომლობა ყველა მეზობელთან“.

ანდრეს ფოგ რასმუსენი

16 დეკემბერი, რადიო „ეხო მოსკვი“

„ეს სფერო [განათლების] ჩვენი ქვეყნისთვის სტრატეგიულია. არ გვაქვს ნავთობი, გაზი; რაც გვაქვს, ეს არის ჩვენი ინტელექტუალური რესურსი. აქედან გამომდინარე, განათლება არის ყველაზე მნიშვნელოვანი სფერო. თვითონ სფერო არის ძალიან დიდი, მარტო სკოლაა 2462, აქედან 2179 – საჯარო; გარდა ამისა – 624 560 მოსწავლე და 79 866 მასწავლებელი. ამხელა რესურსების, ამხელა სფეროს მართვა მართლაც ურთულესია და, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ეს არის სფერო, რომელიც ეხება თითოეულ ოჯახს, თითოეულ ადამიანს“.

დიმიტრი შაჰკინი

18 დეკემბერი, გაზეთი „24 საათი“

„განვითარებად დემოკრატიაში რეპორტიორების დაშინება, მთავრობის მიერ თავისუფალი პრესის შევიწროება და თავისუფალი სიტყვის ჩახშობა არ უნდა ხდებოდეს. ჩვენ ძალიან გვაშფოთებს საქართველოში დემოკრატის სარისკო მდგომარეობა. იმედს ვიტოვებთ, გაიაზრებთ თქვენს როლს, რათა უზრუნველყოთ, რომ საქართველოს მთავრობამ ბატონი ჯორბენაძისა და გაზეთ „ბათუმელების“ დასაცავად საჭირო გარანტია შექმნას; და დაუყოვნებლივ მოახდინოს რეაგირება ამ დაუშვებელ ფაქტთან დაკავშირებით“.

MDLF-ის (საერთაშორისო მედია საინვესტიციო ფონდის)

წერილი ამერიკელ სენატორებს, ჯონ მაკინსა და ჯოზეფ ლიბერმანს

მოხსრე

კახი ყვარაშვილი

საქართველოს კომუნიკაციების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის სამართლებრივი დეპარტამენტის უფროსი

საზოგადოების დაინტერესება მაუწყებლის მესაკუთრის ვინაობით ბუნებრივია, მაგრამ ოფშორულ ზონებში დარეგისტრირებული კომპანიებისთვის ამის გამო მესაკუთრის უფლების აკრძალვა, ვფიქრობ, სასურველ შედეგს ვერ მოგვცემს.

საქართველოს კანონმდებლობა ზომიერად ისედაც ზღუდავს მედიამფლობელების გარკვეულ კატეგორიებს. მაუწყებლობის შესახებ საქართველოს კანონის 37-ე მუხლის მიხედვით, საქართველოში მაუწყებლობის ლიცენზიის ფლობა შეზღუდული აქვთ: ადმინისტრაციულ ორგანოს, ადმინისტრაციული ორგანოს თანამდებობის პირს/თანამშრომელს, ადმინისტრაციულ ორგანოსთან ურთიერთდამოკიდებულების მქონე პირს, პოლიტიკურ პარტიას ან პოლიტიკური პარტიის თანამდებობის პირს. ამ ისას რომც დაუმატოთ ოფშორული ზონები, მედიამფლობელების სრული 100%-იანი გამჭვირვალობა მაინც ვერ იქნება მიღწეული.

თუ ოფშორულ ზონაში დარეგისტრირებულ საწარმოს კანონი აუკრძალავს სამაუწყებლო ლიცენზიის აღებას, ის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით დააფუძნებს შვილობილ კომპანიას საქართველოში, რომელიც თავის მხრივ დააფუძნებს მეორეს, მესამეს და ასე შემდეგ. ამ პირამიდაში ყველაზე ბოლოს დაფუძნებული საქართველოს რეზიდენტი იურიდიული პირი აიღებს სამაუწყებლო ლიცენზიას, კანონის სრული დაცვით. კანონი ამ ქმედებით არ დაირღვევა და საბოლოოდ სამაუწყებლო ლიცენზიის მფლობელი საქართველოში დარეგისტრირებული კომპანია იქნება.

ანუ ბუნდოვანია, უკუსვლით რამდენი ეტაპით უკან უნდა გადავიდეთ იმისათვის, რომ გავარკვიოთ, რომელი კომპანია არის ოფშორულ ზონაში დარეგისტრირებული, და ვინ არის რეალური მფლობელი. თუ მთავარი ის არის, ვიცოდეთ, ვინ არის სამაუწყებლო ლიცენზიის მფლობელი, ოფშორულ ზონაში დარეგისტრირებული პირების მიერ სამაუწყებლო ლიცენზიის ფლობის აკრძალვა ამ მიზანს ვერ მიგვაღწევინებს.

პირის დაინტერესების შემთხვევაში, მას მაინც შეეძლება დაფაროს მისი კავშირი რომელიმე მედიასთან. ნებისმიერი შეზღუდვა კი, როგორც ცნობილია, იწვევს ალტერნატიული გამოსავლის, ხერხის, საშუალების ძიებას.

საკითხის ხისტად მიდგომით მოგვარება მხოლოდ იმ შემთხვევაში იქნება შესაძლებელი, თუ ცვლილებები შევა არა მხოლოდ მაუწყებლობის შესახებ კანონში, არამედ თუ ოფშორულ ზონებში დარეგისტრირებულ კომპანიებს საქართველოში საერთოდ აკრძალვით წილების ფლობა და სამენარმო საქმიანობა. მაგრამ ამ შემთხვევაში, აუცილებელია აქ ზომიერების დაცვა, პროპორციულობის უზრუნველყოფა, რათა ინფორმაციის გამჭვირვალობის უზრუნველყოფის მექანიზმებმა არ ხელყონ თავისუფალი მენარმოებისა და საკუთრების კონსტიტუციური უფლებებით სარგებლობის საშუალება. პრობლემა მხოლოდ სამართლებრივი რეგულაციების გარეშეა. იმისთვის, რომ მედიაში გამჭვირვალობა 100 და მეტი პირით უკუსვლით ოფშორულ ზონებში რეგისტრირებულ კომპანიებს აუკრძალო, საქართველოში ყველა საწარმოს, რომელიც საქციო საზოგადოების ფორმით იქნება ჩამოყალიბებული, უნდა აუკრძალო ფასიანი ქაღალდების

ილუსტაცია სურფი არჩიშვილი

უნდა ფლობდეს თუ არა ოფშორულ

ბაზარზე ვაჭრობებში მონაწილეობაც. წარმოვიდგინოთ, რომ საერთაშორისო ბირჟაზე ვილაცამ იყიდა ქართული კომპანიის აქციები. სახელმწიფომ როგორ უნდა აკონტროლოს ვინ არის თითოეული აქციის მყიდველი? ამის ბერკეტი არ არსებობს. გამოდის, რომ ყველა საქციო საზოგადოება უნდა შემოიფარგლოს საქართველოს მასშტაბით და საერთაშორისო ბირჟებზე აქციები გასაყიდად ვერ უნდა გაიტანოს.

უნდა გავითვალისწინოთ ისიც, რომ ამ მომენტისთვის არც ერთი სამაუწყებლო ლიცენზია არ არის გაცემული ოფშორულ ზონაში დარეგისტრირებულ სუბიექტზე. ლიცენზიების ყველა მფლობელი საქართველოს რეზიდენტი იურიდიული პირია. ანუ ის კომპანიები, რომლებიც ფლობენ სამაუწყებლო ლიცენზიებს საქართველოში რეგისტრირებულები არიან, მაგრამ მათი დამფუძნებლები შეიძლება იყვნენ ოფშორულ ზონაში დარეგისტრირებული კომპანიები. მაგალითად, სამაუწყებლო ლიცენზიას ფლობს შპს „სამაუწყებლო კომპანია „რუსთავი 2“ და არა თავად ამ შპს-ის დამფუძნებელი, 70%-ის მფლობელი "DEGSON LIMITED", რომელიც ვირჯინიის კუნძულებზეა რეგისტრირებული. ასევე კომპანია "DENAL UNION" კი არ არის სამაუწყებლო ლიცენზიის მფლობელი, არამედ შპს „საქართველო“, რომლის დამფუძნებელიც თავის მხრივ "DENAL UNION"-ია.

პიროვნულად არ ვარ წინააღმდეგი იმისა, რაც ჩემ ოპონენტებს უნდათ. მაუწყებლის მესაკუთრის თაობაზე ინფორმაცია ღია უნდა იყოს საზოგადოებისთვის. მაგრამ გამჭვირვალობის უზრუნველყოფას არ უნდა ვანაცვალოთ სხვა ტიპის თავისუფლებებით სარგებლობის საშუალება (თავისუფალი მენარმოება, თანასწორობა, საკუთრების უფლება). მენარმოებისა და კონკურენციის განვითარება ხომ ისაა, რაც უზრუნველყოფს სარეკლამო ბაზრის განვითარებას, რაც, თავის მხრივ, მაუწყებელთა სახელმწიფოსაგან და გაურკვეველი მიზნების მქონე ოლიგარქებისაგან დამოუკიდებლობის ყველაზე ლეგალური და ლოგიკური ფინანსური საშუალებაა. **■**

ლი კომპანია მედიაორბანიზაციას?

**მონინალმდევე
თამარ გურჩიანი**

იურისტი, ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია

ოფშორული კომპანია არ უნდა იყოს მედია ორგანიზაციის მფლობელი (მფლობელი იგივეა, რაც: დამფუძნებელი, პარტნიორი, მესაკუთრე), რადგან ეს ხელს უშლის მედიის გამჭვირვალობას, სანდოობასა და ანგარიშვალდებულებას.

სამართლებრივი/ფაქტობრივი მდგომარეობა

დასაწყისშივე დავაზუსტებ, რომ ვისაუბრებ მხოლოდ სამაუწყებლო კომპანიებზე და არა ნებისმიერ მედიასაშუალებაზე. საქართველოში მაუწყებლები, როგორც წესი, რეგისტრირდებიან მენარმე-სუბიექტებად (იგივე სანარმო/კომპანია) და საჭიროებენ ლიცენზიას. სწორედ რეგისტრაციის დროს წარედგინება მარეგისტრირებელ ორგანოს კომპანიის დამფუძნებლებს (პარტნიორებს) შესახებ ინფორმაცია. კომპანიის მფლობელი შეიძლება იყოს ნებისმიერი, მათ შორის – უცხო ქვეყნის იურიდიული პირი, შესაბამისად ოფშორული კომპანიაც. თუმცა, მეორე მხრივ, მაუწყებელთა შესახებ კანონის თანახმად, მაუწყებლობის სფეროში ლიცენზიის მფლობელი შეიძლება იყოს მხოლოდ საქართველოს რეზიდენტი ფიზიკური ან იურიდიული პირი. მიუხედავად ამ შეზღუდვისა, კანონი არ კრძალავს შუალედური რგოლის გაჩენას. ლიცენზიის მფლობელი სამაუწყებლო კომპანიის მეპატრონე შეიძლება გახდეს ნებისმიერი პირი, მათ შორის – ოფშორული კომპანია. მაგალითად, ყველასათვის ცნობილია, რომ „რუსთავი 2“-ისა და „მზის“ წილის მფლობელია ბრიტანეთის ვირჯინიის კუნძულებზე (ოფშორული ზონა) რეგისტრირებული კომპანია "DEGSON LIMITED".

გამჭვირვალობა

საქართველოში ნებისმიერი კომპანიისა და ასევე მაუწყებლების მფლობელების შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა შეზღუდულია. კანონით, მარეგისტრირებელ ორგანოსთან არსე-

ბული სამენარმო რეესტრის ამონაწერი საჯაროა, თუმცა საკუთრივ ამონაწერის ფორმა არ შეიცავს მფლობელების შესახებ მონაცემს. აღნიშნული მონაცემი ფიქსირდება მხოლოდ სანარმოს მიერ წარდგენილ სარეგისტრაციო განაცხადსა და წესდებაში (ამ უკანასკნელის წარმოდგენა დღეს საავალდებულო არ არის). კანონმდებლობა აღნიშნული დოკუმენტების საჯაროობის თაობაზე არაფერს ამბობს. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის პრაქტიკის თანახმად კი, მარეგისტრირებელი ორგანო განაჩივრების შემდეგაც არ გაცემს ამ ინფორმაციას. მაგალითად, საიამ 2009 წლის ოქტომბერში მოითხოვა რიგ სანარმოთა (მათ შორის, შპს სამაუწყებლო კომპანია „რუსთავი 2“-ისა და შპს „ტელემედის“) როგორც სამენარმო რეესტრის ამონაწერები, ასევე მათ მიერ წარდგენილი სარეგისტრაციო განაცხადების ასლები. ფინანსთა სამინისტრომ განმარტა, რომ კანონით „არ არის გათვალისწინებული სარეგისტრაციო განაცხადების ასლების გაცემა, ნებადართულია მხოლოდ სამენარმო რეესტრის მონაცემების გაცნობა და ამონაწერების გამცხადებლისთვის გადაცემა“.

მნიშვნელოვანია, რომ კანონმდებლობა მაუწყებლების შემთხვევაში გამონაკლისს უშვებს და მოითხოვს, რომ ლიცენზიის მფლობელებმა ყოველწლიურად გამოაქვეყნონ და კომუნიკაციების მარეგულირებელ ეროვნულ კომისიას მიანოდონ ინფორმაცია სანარმოს მფლობელების შესახებ. მიუხედავად ამისა, გამჭვირვალობის პრობლემა თავს იჩენს სწორედ მაშინ, როცა აღმოჩნდება, რომ მფლობელი ოფშორული კომპანიაა. ამისი მიზეზი კი ის გახლავთ, რომ საქართველოს კანონმდებლობით ოფშორული კომპანიის შესახებ ვერაფერს შევიტყობთ, თუ მას საქართველოში არ აქვს ფილიალი. ფილიალის დაფუძნების ვალდებულება კი ამ შემთხვევაში არ არსებობს.

სანდოობა

რომ არა საზოგადოებრივი ინტერესი, მაუწყებლების საქმიანობა არ დარეგულირდებოდა კანონმდებლობით და ეთიკური სტანდარტებიც კი არ დადგინდებოდა ნორმატიული აქტით. საზოგადოებრივი ინტერესი არსებობს სწორედ სანდო, მიუკერძოებელ და სამართლიან მაუწყებლობაზე, ეს ყველაფერი კი დამოკიდებულია მაუწყებლის ფინანსებისა და გადაწყვეტილებების მიმღებების შესახებ ინფორმაციის გამჭვირვალობის ხარისხზე. ყველასათვის ნათელია, რომ ოფშორული კომპანიების მთავარი ატრიბუტი არ გახლავთ ღიაობის პრინციპი, უფრო – პირიქით.

ანბარიშვალდებულება

ოფშორული კომპანიების მონაწილეობა გართულებს კომისიის მხრიდან მედიამფლობელების მიერ კანონით დადგენილი (მაგალითად, სალიცენზიო პირობების დაცვა) მოთხოვნების შესრულებაზე კონტროლს. მაგალითად, კანონით იკრძალება მაუწყებლის საკუთრების კონცენტრაცია, ანუ პირს უფლება აქვს, დამოუკიდებლად ან მასთან ურთიერთდამოკიდებულების (თუ ერთი პირი პირდაპირ ან ირიბად ფლობს მეორე პირის აქციებს ან სანესდებო კაპიტალის წილს, არის მისი თანამდებობის პირი, ან მისთვის ან მისი აქციონერის, პარტნიორის ან თანამდებობის პირისთვის ასრულებს რაიმე ანაზღაურებად სამუშაოს; აგრეთვე თუ ერთი მაუწყებელი ახორციელებს მაუწყებლობას მეორე მაუწყებლის მეშვეობით) მქონე პირთან ერთად ფლობდეს არა უმეტეს 1 საერთო საეთერო სატელევიზიო და 1 საერთო საეთერო რადიომაუწყებლობის ლიცენზიას თითო მომსახურების ზონაში. კომისია ვალდებულია, კონცენტრაციის თავიდან ასაცილებლად გარკვეულ ზომებს მიმართოს. თუმცა, თუ ოფშორული კომპანიების შესახებ ინფორმაცია ხელმისაწვდომი არ არის, არც კომისიის საქმიანობის გაკონტროლების საშუალება გვაქვს. **■**

პოლიტიკა

ლიდერი, როგორც პერსონა ლიდერი

ირაკლი ალასანიას გამარჯვებაში სამი ფაქტორი უშლის ხელს:
ხელისუფლების მიერ მის წინააღმდეგ დანეხებული კამპანია, ოპოზიციის
სხვა ლიდერების ამბიციები და საკუთარი პოლიტიკური სისუსტე.

სოფო ბუკია

■ ირაკლი ალასანიას შეხვედრა ამომრჩევლებთან ჩუღურეთში, ლონდონის სკვერში, თბილისი, 12 დეკემბერი 2009

ტელეკომპანია „იმედი“

ჩუღურეთში, ლონდონის სკვერში მერობის კანდიდატთან ირაკლი ალასანიასთან შეხვედრას 40-მდე თბილისელი ელოდებოდა. ნაწილმა მხოლოდ რამდენიმე წუთის შემდეგ შეამჩნია, რომ ალიანსის ლიდერი უკვე მოვიდა და შეხვედრაც დაწყებულია. ისინი ერთმანეთთან საუბარში გაერთიანდნენ, ლორის გრიპსა და ალასანიას შესახებ „რეალ ტვ“-ის ეთერში გასულ სიუჟეტებზე მსჯელობდნენ.

პირველი კითხვა, რომელიც თბილისის მერობის კანდიდატს ჩუღურეთში დაუსვეს, აფხაზეთს ეხებოდა. კითხვის ავტორმა ირაკლი ალასანიას უთხრა: „როცა თქვენ გხედავთ, აფხაზეთი მახსენდება და არა თბილისი“.

რას აპირებს თბილისის მერად არჩევის შემთხვევაში; როგორ ხედავს რუსეთთან ურთიერთობას; რატომ ვერ ახერხებს ოპოზიცია გაერთიანებას; რატომ იდგა იგი აპრილში ნინო ბურჯანაძის გვერდით; ხომ არ აჯობებდა, რომ მისი ოჯახი თბილისში ცხოვრობდეს და არა ნიუ-იორკში – მერობის ოპოზიციონერ კანდიდატს ყველაზე ხშირად ამ კითხვებს უსვამდნენ.

მოქალაქეებმა ბეჯითი, დინჯი და ზრდილობიანი პასუხები მიიღეს. ალიანსის ლიდერი ყველა კითხვას ერთსა და იმავე, დაბალ ტონალობაში პასუხობდა

ისე, რომ მისი ხმა მხოლოდ მათ ესმოდათ, ვინც ალასანიასთან ახლოს იდგა.

„შენ მაგაზე არ იდარდო, ამდენი ქარიზმა ამოვიდა ყელში, შვილო. ზუსტად შენაირი განონასწორებული პრეზიდენტი გვინდა. შენი იმედი გვაქვს“, – უთხრა ჩუღურეთში შეხვედრაზე ალასანიას ერთ-ერთმა ქალბატონმა.

დიდი შანსია, ეს არჩევნები ალასანიასთვის გადამწყვეტ გამოცდად იქცეს, რადგან მას ბევრად მეტი პოლიტიკური ამბიციაც აქვს, ვიდრე თბილისის მერობაა. ამ ეტაპზე კი ალიანსის ლიდერი დაბრკოლებების დაძლევის პოტენციალს ვერ ავლენს.

ჩუღურეთის ბაღში მისულმა რამდენიმე ადამიანმა თქვა, რომ ინფორმაცია მათ უბანში დაგეგმილი შეხვედრის შესახებ მეზობლისგან შეიტყყო, მეზობელმა მალაზიის გამყიდველისგან, მან კი ალიანსის აგიტატორისგან, რომელიც ამავე უბანში ცხოვრობს.

სამი ნაციონალური ტელეარხი ინტენსიურად აშუქებს ალასანიას მთავარი კონკურენტის, ქალაქის მოქმედი მერის საარჩევნო კამპანიას, რომელიც ზაფხულიდან დაიწყო. ლორის გრიპის ეპიდემიის დამარცხება, ჟურნალ „ცისკრის“ გამოცემის განახლება, მწერლებისთვის „მწერალთა კავშირის“ შენობის დაბრუნება – ყველა პოპულარულ და მნიშვნე-

ლოვან საქმეს გიგი უგულავა პირადად კურირებს. ბოლო რამდენიმე თვეა, იგი მწვავე პოლიტიკურ დებატებში აღარ ერთვება, უგულავა არასოდეს საუბრობს კონკურენტებზე, მათ შორის – არც ალასანიასზე. ის ამომრჩევლისთვის მხოლოდ სასარგებლო და სასიამოვნო სიახლეებთან ასოცირდება. სახელისუფლებო კანდიდატის ხელშია ძლიერი ადმინისტრაციული მექანიზმები – მერია თითქმის ყოველდღე იწყებს ახალ პროექტებს, რომელთა მეშვეობითაც, მზრუნველი მერი თითქმის ყველა თბილისელის ოჯახში შედის. „ნაციონალური მოძრაობის“ კანდიდატი უფრთხილდება და მოხერხებულად ინარჩუნებს კიდეც იმ ელექტორალურ უპირატესობას, რომელიც საგაზაფხულო კრიზისის დაძლევის შემდეგ მმართველმა პარტიამ მოიპოვა.

თბილისელები ოპოზიციისგან ცალსახად ითხოვენ არჩევნებში მონაწილეობას. სოციალური კვლევისა და ანალიზის ინსტიტუტის ხელმძღვანელი, იაგო კაჭკაჭიშვილი ბოლო კვლევაზე დაყრდნობით ამბობს, რომ 80%-მდე გამოკითხული მოქალაქე არასაპარლამენტო ოპოზიციას, ქუჩის აქციების ნაცვლად, არჩევნებში ბრძოლას ურჩევს. „ამ ეტაპზე არ არსებობს არანაირი საფუძველი, რომ თბილისში საპროტესტო ტალღა აგორდეს“, – ამბობს იგი.

ფოტო: ზვიად ნაჭვალაშვილი

გაერთიანებული ოპოზიციის მსვლელობა, თბილისი, აპრილი 2009

ამ ფონზე, ლევან გაჩეჩილაძის მოულოდნელი განცხადება, რომ არჩევნებს ბოიკოტს უცხადებს და გაზაფხულიდან საპროტესტო აქციების მესამე ტალღას იწყებს, თითქოს დინების წინააღმდეგ ცურვას ჰგავს ან ამომრჩევლის დაბნევის მცდელობას. თბილისელების გახლეჩა ორ ნაწილად – ვინც არჩევნებზე მიდის, და ვინც ბოიკოტს აცხადებს – მნიშვნელოვნად შეამცირებს ოპოზიციურად განწყობილ ამომრჩეველთა რაოდენობას. როგორც ჩანს, ხელისუფლებაშიც კარგად ესმით, რომ გაჩეჩილაძის ინიციატივა წინასაარჩევნოდ არა მმართველ პარტიას, არამედ ალასანიას დააზიანებს. სწორედ ამიტომ ცენტრა-

ლურმა ტელეარხებმა გაჩეჩილაძის საგანგებო პრესკონფერენციას მთავარი საინფორმაციო გამოშვებების პირველი და ვრცელი სიუჟეტი მიუძღვნეს.

იმავე სიუჟეტში გაჩეჩილაძის გეგმას მხარდაჭერა ნინო ბურჯანაძემაც გამოუცხადა. „ლიბერალთან“ ინტერვიუში პარლამენტის ყოფილი თავმჯდომარე ამბობს, რომ ხალხი ქუჩაში უკვე იანვრის ბოლოსთვის გამოვა.

„მერი ვერაფერს გააკეთებს. ცვლილებები სათავედან უნდა დაიწყოს“, – აცხადებს ბურჯანაძე. „სათავედან“ ცვლილება იყო 2009 წლის აპრილის საპროტესტო აქციების მთავარი ლოზუნგიც, როცა ბურჯანაძე ავანგარდში იდგა და, სწორედ ამ აქციების უშედეგოდ დასრულების გამო, „ნაციონალური მოძრაობის“ რეიტინგი ომამდელ ნიშნულს დაუბრუნდა.

ალიანსი საარჩევნო ბრძოლებში გამონრთობილ „ნაციონალურ მოძრაობასთან“ აგებს, და ვერც ოპოზიციას არწმუნებს, რომ მისი გამარჯვება საერთო გამარჯვება შეიძლებოდა გამხდარიყო.

„რა შესთავაზა ალასანიამ დანარჩენ ოპოზიციას? რეალურად – არაფერი. საერთო კანდიდატზე მოლაპარაკებების დაწყების შემდეგ მან საკუთარი თავი სხვებთან შეუთანხმებლად დაასახელა

– მერობის, სუბარი კი საკრებულოს თავმჯდომარეობის კანდიდატად. მას დანარჩენი ოპოზიციისთვის რაიმეს დათმობის გარეშე უნდა, გახდეს ერთიანი კანდიდატი. ალასანიას წესებით თამაშის შემთხვევაში, ოპოზიციური სპექტრის უდიდესი ნაწილი თამაშგარე მდგომარეობაში რჩებოდა“, – წერს „ლიბერალის“ მე-14 ნომერში ლევან რამიშვილი „თავისუფლების ინსტიტუტიდან“.

„ჩვენ არ ვებრძვით ოპოზიციას, ჩვენ ვიცით, ვის ვებრძოლოთ“, – ამბობს სოზარ სუბარი. მაგრამ, ვიდრე საქმე ხელისუფლებასთან ბრძოლამდე მივა, ალიანსმა მტკიცე პოლიტიკური გადაწყვეტილება უნდა მიიღოს. ირაკლი ალასანიას გუნდი დანარჩენ ოპოზიციასთან ან სერიოზულ კომპრომისზე უნდა წავიდეს (მაგალითად, დათმოს საკრებულოს თავმჯდომარის კანდიდატურა) ან მათთან მკაფიო გამიჯვნით ოპოზიციური ელექტორატი უნდა დაარწმუნოს, რომ ხელისუფლების დასუსტების ერთადერთი გზა არჩევნებში ალასანიას და სუბარის გამარჯვებაა. პირველი გზის არჩევანში ალიანსს საკუთარი ამბიციები შეუშლის ხელს, მეორე გზა კი ისეთ პოლიტიკურ გამბედაობას და ფინანსურ რესურსს მოითხოვს, რომელიც ალიანსს არ აქვს. □

ალიანსი საარჩევნო ბრძოლებში გამონრთობილ „ნაციონალურ მოძრაობასთან“ აგებს, და ვერც ოპოზიციას არწმუნებს, რომ მისი გამარჯვება საერთო გამარჯვება შეიძლებოდა გამხდარიყო.

■ ირაკლი ალასანიას შეხვედრა ამომრჩევლებთან ჩულურეთში, ლონდონის სკვერში, თბილისი, 12 დეკემბერი 2009

ფოტო: ლეონიდა ზარაიანი

თვითმმართველობის ხარისხი აჭარის ავტონომიაში

საჩვენებელი ავტონომია

აჭარის სუსტი ავტონომიური სტატუსის მიუხედავად, მის გაუქმებას ხელისუფლება არ აპირებს. აგვისტოს ომის შემდეგაც მთავრობაში ფიქრობენ, რომ აჭარის ავტონომია აფხაზეთისა და ოსეთისთვის საქართველოსთან გაერთიანების სამაგალითო მოდელია.

ნესტან ცეცხლაძე

მეთევზეები ბათუმის პორტში

ფოტო: ლენა კახიანი

■ „მათ მტკიცედ აქვთ გადანყვებილი დამოუკიდებლობა და აჭარის ავტონომია, რაც უნდა მაღალი ავტონომიურობის ხარისხი ჰქონდეს მას, აფხაზეთისთვის არგუმენტი აღარ არის“.

შავ ზღვაში მალე ქაფშიის სეზონი დაიწყება და ბათუმელმა მეთევზეებმა კვლავ დედაქალაქს უნდა მიაკითხონ იმისათვის, რომ გარემოს დაცვის სამინისტროსგან თევზჭერის ნებართვა მიიღონ. ის, რომ ბათუმი აჭარის ავტონომიის ადმინისტრაციული ცენტრია, 103-მილიონიანი ბიუჯეტით, რამდენიმე სამინისტროთი, მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარით, საკანონმდებლო ორგანოთი და გარემოს დაცვის სამმართველოთი, ამ ქალაქში მცხოვრები მეთევზეების პრობლემებს ვერ ჭრის. საქართველოს კონსტიტუციით, გარემოს დაცვის საკითხები, მათ შორის თევზჭერის ნებართვების გაცემაც, ცენტრალური ხელისუფლების კომპეტენციაა.

აჭარაში ავტონომიის საკითხზე დისკუსია მხოლოდ საყოფაცხოვრებო პრობლემების ირგვლივ იწყება – ჩნდება კითხვა, რაში სჭირდებათ აჭარელებს ავტონომიის სტატუსი, თუკი ისეთი მარტივი საკითხების გადასაწყვეტად, როგორც თევზჭერის ლიცენზიაა, მაინც თბილისში უნევთ ჩასვლა. თუმცა, ეს საუბრები დიდ პოლიტიკურ დისკუსიებში აღარ გადადის.

90-იანი წლების შემდეგ ბოლო დიდი მოძრაობა, აჭარის ავტონომიის გაუქმების მოთხოვნით, 2004 წელს დაიწყო, როცა ე.წ. „მეორე ვარდების რევოლუციის“ გზით აჭარაში ასლან აბაშიძის ხელისუფლება შეიცვალა. კობა დავითაშვილმა, მაშინ „კონსერვატიული“ და ამჟამად „ხალხის პარტიის“ ლიდერმა, დაიწყო ხელმოწერების შეგროვება პლემბისციტის ჩასატარებლად. საერთო სახალხო გამოკითხვაში აჭარის მოსახლეობას უნდა ეპასუხა კითხვაზე – „გსურთ თუ არა ავტონომიის გაუქმება?“

დავითაშვილი იხსენებს, რომ მაშინ 70 ათასი ხელმოწერა შეაგროვა და პრეზიდენტის კანცელარიაში მიიტანა: „ხელმოწერები სანაგვეში გადაყარეს“. პლემბისციტი არ ჩატარებულა.

„ხუთი წელი გავიდა, მაგრამ დღესაც ასე ვფიქრობ – ქართველებს არ სჭირდებათ ავტონომია საქართველოში.

კულტურული ავტონომია სხვადასხვა ეთნიკურ ჯგუფს სჭირდება, რომ ეთნიკური იდენტურობა შეინარჩუნონ“, – ამბობს დავითაშვილი.

აჭარის ავტონომია, რომელიც 1921 წელს ყარსის ხელშეკრულების საფუძველზე შეიქმნა, ქართველი მუსლიმების უფლებების გარანტი უნდა ყოფილიყო. თუმცა, თანამედროვე სამყაროში რელიგიური ნიშნით ავტონომიები არ იქმნება, რადგან დემოკრატიულ ქვეყნებში აღმსარებლობის თავისუფლება კონსტიტუციითაა გარანტირებული. ბათუმის უნივერსიტეტის პროფესორი, აჭარაში „რესპუბლიკური პარტიის“ ერთ-ერთი ლიდერი, გიორგი მასალკინი ამბობს, რომ ამ თვალსაზრისით, აჭარის ავტონომია უნიკალურია: „ესაა ტიპური საბჭოთა მოვლენა, მეორე ასეთი ავტონომია არის მხოლოდ რუსეთის პროვინციაში – ებრაელების ავტონომია“.

მია, თუმცა იქ მოსახლეობის მხოლოდ 5%-ია ებრაელი“.

თუმცა, როცა საკითხი რელიგიური პრინციპით შექმნილი ავტონომიის გაუქმებას ეხება, მასალკინი მაინც სიფრთხილის მომხრეა. მისი თქმით, როცა ქვეყანაში ეკლესიას აქვს ძალიან დიდი გავლენა პოლიტიკაზე, სახელმწიფოზე და ქვეყანა ფაქტობრივად არ არის სეკულარული, ავტონომიის გაუქმების იდეამ შეიძლება მუსლიმები შეამინოს. „პლებისციტი რომც ჩატარდეს, შედეგები შეიძლება არაპროგნოზირებადი იყოს. როდესაც ჩამოდის თბილისელი სტუმარი, პოლიტიკოსი, ის ხედავს ბათუმს, მაგრამ თუ შორს წავა – მაღალმთიან აჭარაში, ის უფრო მეტ მეჩეთს და მინარეთს დაინახავს“, – ამბობს გიორგი მასალკინი. 2002 წელს ჩატარებული აღწერის მიხედვით, აჭარაში 115 ათასი მუსლიმი ცხოვრობს. თუმცა, ამ გრაფის შევსება ნებაყოფლობითი იყო.

ყარსის ხელშეკრულების მნიშვნელობაზე განსხვავებული მოსაზრებები არსებობს. ბევრი ამ დოკუმენტს ძალადაკარგულად მიიჩნევს, ექსპერტ არჩილ გეგეშიძეს კი ავტონომიის გაუქმების ყველაზე მნიშვნელოვან დაბრკოლებად სწორედ ყარსის ხელშეკრულება მიაჩნია. ის ამბობს, რომ საქართველო ცალმხრივად, თურქეთთან კონსულტაციების გარეშე, ავტონომიას ვერ გააუქმებს: „საქართველო-თურქეთის ყოვლისმომცველ ჩარჩო-ხელშეკრულებაში, რომელიც ჯერ კიდევ 90-იან წლებში დაიდო, როცა ორ ქვეყანას შორის მყარდებოდა მეგობრული ურთიერთობები, ყარსის ხელშეკრულება მოხსენიებულია. აქედან გამომდინარე, მისი იგნორირება არ შეიძლება“.

გეგეშიძის თქმით, საქართველომ აუცილებლად უნდა გაითვალისწინოს ამ საკითხში თურქეთის პოზიცია: „ვერ გეტყვით, თურქეთი რა პრობლემას შექმნის, მაგრამ ჩვენი მეზობელი იმ პოტენციის ქვეყანაა და საქართველოზე ზემოქმედების იმდენი ბერკეტი აქვს, განწყობაც რომ გვაგარძნობინოს ამ მიმართებით უარყოფითი, აუცილებლად უნდა მივიღოთ მხედველობაში“.

როცა ავტონომიის გაუქმების საკითხზე საუბრობენ, ყარსის ხელშეკრულებაზე მეტად აჭარის უმაღლეს საკანონმდებლო ორგანოში აფხაზეთსა და ოსეთს ახსენებენ. შენობაში, რომლის კედლებზე სხვადასხვა ქვეყნის რეგიონული პარლამენტების ფოტოებია გამოკრული, დღემდე მიაჩნიათ, რომ ამ კონფლიქტების მოგვარებამდე აჭა-

რის ავტონომიის გაუქმება და ამ თემაზე საუბარიც კი დაუშვებელია. ისინი არ აპირებენ, მოსახლეობას ჰკითხონ, სურთ თუ არა ავტონომია, რომლის ნაკლებადქმედითი ადმინისტრაციის შესანახად (უმაღლესი საბჭო, სამინისტროები, მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე, აპარატი) 30 მილიონი იხარჯება.

„იმის გათვალისწინებით, რომ ჩვენ დასაბრუნებელი გვაქვს ტერიტორიები – აფხაზეთი და ოსეთი, აჭარის ავტონომიის არსებობა მიზანშეწონილია. მნიშვნელოვანია, საერთაშორისო მასშტაბით მოლაპარაკების წარმოების დროს, ვაჩვენოთ ჩვენ მაგალითზე, ტერიტორიული მონყოლის როგორი პრინციპი შეიძლება არსებობდეს. მიმაჩნია, რომ ავტონომია მანამდეა საჭირო, ვიდრე ტერიტორიული მთლიანობა არ აღდგება და შემდეგ უკვე მოსახლეობის გადასახვეტი იქნება“, – ამბობს დეპუტატი მმართველი პარტიიდან მურმან ბერიძე. ამავე მოსაზრებას იზიარებენ „ლიბერალთან“ საუბარში დეპუტატები გელა ცხომელიძე და ზაზა გოგოტიშვილი.

„ძნელია, ევროპელებს აუხსნა, რომ აჭარის ავტონომია სხვა არის და ამიტომ გავაუქმებთ, ხოლო აფხაზეთის – სხვა. შეიძლება ამას ასეთი ინტერპრეტაცია მიეცეს: აჭარას წაართვეს ავტონომია და აფხაზეთს რა უნდა მისცენ?“ – ამბობს დეპუტატი პეტრე ზამბახიძე „ნაციონალური მოძრაობიდან“.

კონფლიქტოლოგი და „რესპუბლიკური პარტიის“ წევრი პაატა ზაქარეიშვილი ამბობს, რომ კონფლიქტების მოგვარების პროცესში აჭარის ავტონომიის თემით მანიპულაცია თავიდანვე შეცდომა იყო: „როდესაც ახალმა ხელისუფლებამ ხელახლა დაწერა საკონსტიტუციო კანონი აჭარის ავტონომიის შესახებ, მაშინ ბატონმა სააკაშვილმა ეს საქართველოს ფედერაციული მონყოლის საუკეთესო ფორმად დაასახელა. ამან ძალიან გამაღიზიანებლად იმოქმედა სოხუმზეც და ცხინვალზეც. ჩემი აზრით, ეს არასწორი მაგალითი იყო. ბატონმა სააკაშვილმა ეს შეცდომა გაიმეორა პარლამენტში, როცა შემაჯამებელი გამოსვლა ჰქონდა – წარმატებული კანონპროექტების ჩამონათვალი მოიყვანა და ისევ ეს საკონსტიტუციო კანონი ახსენა, კიდევ ერთხელ გაიმეორა, რომ ეს არის მშვენიერი მაგალითი აფხაზეთისთვის და ოსებისთვის. ვფიქრობ, 2008 წლის შემდეგ საქმე უკვე მოუგვარებელ კონფლიქტებთან გვაქვს. არ მგონია, რომ აჭარის მოსახლეობა

ავტონომიის გაუქმებისთვის მათ მოგვარებას უნდა ელოდოს“.

ექსპერტ არჩილ გეგეშიძის თქმით, ქართული მხარე, პირდაპირ თუ არა, ირიბად მაინც ცდილობდა, რომ აჭარის ავტონომიის არსებობა გამოეყენებინა კონფლიქტის მხარეებთან მოლაპარაკებებში. თუმცა არც ოსური, და მით უფრო არც აფხაზეთი მხარე ამას სერიოზულად არასოდეს აღიქვამდა: „აფხაზეთი თვლიდა, რომ ეს არის ფიქცია და ეს არ შეიძლებოდა ყოველიყო არგუმენტი ქართული მხარის ხელში. მათ მტკიცედ აქვთ გადაწყვეტილი დამოუკიდებლობა და აჭარის ავტონომია, რაც უნდა მაღალი ავტონომიურობის ხარისხი ჰქონდეს მას, უკვე 10 წელია, აფხაზეთისთვის არგუმენტი აღარ არის“.

მიუხედავად იმისა, რომ აჭარის ავტონომიას საჩვენებელი მისია აკისრია, მისი სტატუსი „ვარდების რევოლუციის“ შემდეგ თანდათანობით სუსტდება.

საერთაშორისო ინსტიტუტები, ოპოზიცია და ექსპერტები, ავტონომიის მმართველობის თვალსაზრისით, ყველაზე მნიშვნელოვან პრობლემად აჭარის მთავრობის თავმჯდომარის დანიშვნის საკითხს მიიჩნევენ. თავმჯდომარის კანდიდატურას პირდაპირ პრეზიდენტი წარადგენს. შემდეგ მას აჭარის უმაღლესი საბჭო ამტკიცებს. როდესაც პრეზიდენტმა სააკაშვილმა გასულ წელს ლევან ვარშალომიძე მეორე ვადით წარუდგინა აჭარის უმაღლეს საბჭოს, საბჭომ ის ერთხმად დაამტკიცა თავმჯდომარის პოსტზე.

აჭარის ავტონომიის უმაღლეს საკანონმდებლო ორგანოს ორჯერ რომ ჩაეგდო სააკაშვილის კანდიდატურა, პრეზიდენტს უფლება ჰქონდა, დაეთხოვა აჭარის უმაღლესი საბჭო. ამ უფლებას პრეზიდენტს „აჭარის შესახებ საკონსტიტუციო კანონი“ ანიჭებს. ეს კანონი 2008 წელს მიღებულ აჭარის კონსტიტუციაზე ზემდგომი დოკუმენტია, თუმცა ავტონომიის კონსტიტუციაც სიტყვასიტყვით ამასვე იმეორებს.

2004 წელს ვენეციის კომისიამ კანონპროექტის ამ მუხლის შესახებ დასკვნა გამოაქვეყნა. დასკვნის მიხედვით, პრეზიდენტის ასეთი როლი კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს დემოკრატიულობის ხარისხს და ავტონომიის სტატუსს. ვენეციის კომისიის ეს შენიშვნა (ისევე, როგორც ავტონომიის გასაძლიერებლად საჭირო სხვა მნიშვნელოვანი რეკომენდაციები), საქართველოს ხელისუფლებამ არ გაითვალისწინა საკონსტიტუციო კანონში. **■**

„მე მესმის, რომ არაა აუცილებელი აჭარის მოსახლეობამ აირჩიოს პირდაპირი წესით მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე, მაგრამ, რატომ არ უნდა ჰქონდეს ამის პრეროგატივა უმაღლეს საბჭოს? ის ხომ არჩევითი ორგანოა?“ – სვამს კითხვას გიორგი მასალკინი და დასძენს, რომ ეს არის ხალხისადმი უნდობლობის გამოხატვა.

აჭარის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარე მიხეილ მახარაძე ამ სისტემაზე საუბრისას „უნდობლობის“ ნაცვლად „თავის დაზღვევას“ ახსენებს: „ჩვენ მხედველობაში უნდა მივიღოთ, რა ფონზე ვართ მოსულები. დღესაც უნდა ვილოცოთ იმაზე, რომ სისხლი არ დაიღვარა და ისე შეიცვალა ძველი (აბაშიძის) რეჟიმი. ვიდრე ქვეყანა სტაბილური არ გახდება, ცენტრალურ ხელისუფლებას გარკვეული ბერკეტი სჭირდება“.

მიხეილ მახარაძე, რომელიც უკვე მეორედ არის აჭარის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარე, ფილოსოფოსი და თბილისის ჯავახიშვილის სახელობის უნივერსიტეტის პროფესორია. 2004 წლამდე ის ქართულ პრესაში ხშირად აქვეყნებდა აბაშიძის ავტორიტარული რეჟიმის სანინაღმდეგო სტატიებს და აჭარაში პერსონა ნონ-გრატა იყო. სტატიებში მახარაძე ავტონომიის გაუქმებასაც ითხოვდა, თუმცა ახლა ამ საკითხზე აზრი შეიცვალა. „მაშინ ხომ ამ სავარძელში არ ვიჯექი? – იცინის და ამატებს, – საქმე ის არის, რომ არსებითი განსხვავებაა იმ საბჭოურ ავტონომიას, რომელიც, სამწუხაროდ, დამოუკიდებელი საქართველოს პირობებში 13 წლის განმავლობაში გრძელდებოდა და დღევანდელ ავტონომიას შორის“.

„ლიბერალთან“ 15-წუთიანი ინტერვიუს დროს მახარაძე აჭარას რეგიონად მოიხსენიებს და ერთხელაც არ ახსენებს მას, როგორც ავტონომიას: „იმის გათვალისწინებით, რომ ჩვენ ჯერ ძალიან ბევრი პრობლემა გვაქვს გადასაჭრელი, ვფიქრობ, ეს მეორეხარისხოვანია, ასე ვთქვათ, ჩემთვის. ამაზე აქცენტრირებით დიდი საქმე არ გავაფუჭოთ“, – ამბობს იგი. თუმცა, რა არის ეს დიდი საქმე, ამის დაკონკრეტება მახარაძეს არ სურს.

საქართველოს პარლამენტი კი მალე იმ საკონსტიტუციო ცვლილებებს განიხილავს, რის პროექტიც აჭარის უმაღლესმა საბჭომ ცენტრალურ ხელისუფლებას 2007 წელს გაუგზავნა. თუ პარლამენტმა ცვლილებები დაამტკიცა, შესაძლოა, აჭარელ მეთევზეებს ქაფშიობის მომავალ სეზონზე ნებართვის ბათუმშივე აღების უფლება მიეცეთ. **■**

ქუთაისის მერი

მერვე მერის მოლოდინში

მიუხედავად იმისა, რომ, კანონით, ქალაქის თვითმმართველობა ცენტრისგან დამოუკიდებელია, „ვარდების რევოლუციის“ შემდეგ ქუთაისის მერების გათავისუფლება სწორედ ცენტრალური ხელისუფლების მითითებით ხდება.

მაია მეცხვარიშვილი

ქუთაისის მერმა 7 დეკემბერს გადადგომის თაობაზე განცხადება დაწერა. მეორე დღესვე მისი განცხადება ქუთაისის საკრებულოს უმრავლესობამ იოლად დააკმაყოფილა. სათათბირო ორგანოში ნაციონალური მოძრაობის მიერ ორი წლის წინ მერად დამტკიცებული ნუგზარ შამუგიას გათავისუფლებას მხოლოდ ორი მონინაღმდეგე გამოუჩნდა – „რესპუბლიკელი“ ვლადიმერ ნაკაშიძე და „ლეიბორისტი“ სამსონ გუგავა.

საქმე ისაა, რომ 2006 წლის მონვევის საკრებულო უკვე მესამე მერის გადადგომის განცხადებას აკმაყოფილებს. „ვარდების რევოლუციიდან“ დღემდე კი ქუთაისის თვითმმართველობის აღმასრულებელი რგოლის ხელმძღვანელი შვიდჯერ შეიცვალა: სამჯერ – მერი, ოთხჯერ – მერის მოვალეობის შემსრულებელი.

■ „ვარდების რევოლუციიდან“ დღემდე კი ქუთაისის თვითმმართველობის აღმასრულებელი რგოლის ხელმძღვანელი შვიდჯერ შეიცვალა: სამჯერ – მერი, ოთხჯერ – მერის მოვალეობის შემსრულებელი.

„მერებს ფორმალური კონკურსის ფონზე ვამტკიცებთ და ამის შემდეგ, ისევ კითხვების გარეშე, ვათავისუფლებთ ამ ადამიანებს. ის, რაც ხდება ქუთაისში, კიდევ ერთი დასტურია

იმისა, რომ ქვეყანაში არ არსებობს თვითმმართველობა“, – აცხადებს „რესპუბლიკელი“ ვლადიმერ ნაკაშიძე.

ამის თქმის საფუძველს ნაკაშიძეს ნუგზარ შამუგიას გადადგომის წინაპირობაც აძლევს – განცხადების დაწერამდე ერთი კვირით ადრე ქუთაისის მერი იმერეთში ჩასულმა პრეზიდენტმა ტელეკამერების წინ გააკრიტიკა.

„ასეთი აქციებით ხელისუფლება ცდილობს, დააჯეროს მოსახლეობა, რომ ის უმსგავსოებები, რაც ხდება რეგიონებში, არ იცის პირველმა პირმა. შამუგიას გათავისუფლება არის კიდევ ერთი მსხვერპლშენიშვნა“, – ამბობს ვლადიმერ ნაკაშიძე.

ნუგზარ შამუგია პრეზიდენტის კრიტიკის პირველი „მსხვერპლი“ არ ყოფილა. ქუთაისის საკრებულოს მიერ 2006 წელს არჩეულმა მერმა, კომპანია „ელექტრომექანიკოსის“ გენერალურმა დირექტორმა, ბიქტორ ბალანჩივაძემ თანამდებობაზე მხოლოდ 2 თვე გაძლო – სანამ მიხეილ სააკაშვილმა ის ტელევიზიით, პირდაპირ ეთერში არ გაკიცხა, 48 ათას ლარად სამსახურებრივი ავტომანქანის შეძენის გამო. ბალანჩივაძემ მეორე დღესვე დაწერა გადადგომის შესახებ განცხადება, რომელიც, მიუხედავად იმისა, რომ ბალანჩივაძეს მხარს პარლამენტის მაშინდელი თავმჯდომარე ნინო ბურჯანაძე უჭერდა, საკრებულომ მაშინვე დააკმაყოფილა. (ბალანჩივაძე ახლა ბურჯანაძის პარტიას ხელმძღვანელობს ქუთაისში).

ბალანჩივაძის შემდეგ მერის მოვალეობის შემსრულებლად საკრებულომ იმერეთის მაშინდელი გუბერნატორის და ამჟამად ქუთაისის მაჟორიტარი დეპუტატის აკაკი ბობოხიძის უახლოესი მეგობარი – ნიკოლოზ კაჭკაჭიშვილი შეარჩია. კაჭკაჭიშვილი მაშინ ირწმუნებოდა, რომ ამ თანამდებობაზე საკრებულოს უფლებამოსილების ვადის ამოწურვამდე დარჩებოდა. თუმცა, ეს ასე არ მოხდა. 2007 წლის 2 ივლისს მერიის შენობიდან კონსტიტუციური უსაფრთხოების დეპარტამენტის წარმომადგენლებმა ტელეკამერების თანხლებით 27 ხელბორკილიანი თანამშრომელი, მათ შორის, ქუთაისის ვიცე-მერი გაიყვანეს. მათ ბრალად სახელმწიფოს კუთვნილი 600 000 ლარის მითვისება ედებოდათ. ამ ინციდენტის გამო, ქუთაისის მერის თანამდებობის დასაკავებლად ახალი კონკურსი გამოცხადდა. თუმცა, მოქ-

მედი ქალაქის თავის პასუხისმგებლობის საკითხი არ დამდგარა – მეგობარი გუბერნატორის, აკაკი ბობოხიძის რეკომენდაციით, ნიკოლოზ კაჭკაჭიშვილმა მერიიდან იმერეთის სამხარეო ადმინისტრაციაში გადაინაცვლა, გუბერნატორის მოადგილის პოსტზე.

მიუხედავად იმისა, რომ ფორმალურად ქალაქის თვითმმართველობა გუბერნიისგან, ანუ ცენტრალური ხელისუფლებისგან დამოუკიდებელია, „ვარდების რევოლუციის“ შემდეგ ქუთაისის მერების გათავისუფლება ხშირად სწორედ რწმუნებულების ცვლილებას ემთხვევა.

2003 წლის ბოლოს, იმერეთის გუბერნატორის პოსტიდან თემურ შაშიაშვილის გადადგომის შემდეგ ქუთაისის მერმა ნუგზარ ფალიანმა ახალი გუბერნატორის, დავით მუმლაძის მითითებით, ჯერ ვიცე-მერად დანიშნა მუმლაძის მეგობარი გია გიორგაძე, ხოლო შემდეგ გადადგომის თაობაზე დაწერა განცხადება. 2002 წლის მონვევის საკრებულომ ეს განცხადება დააკმაყოფილა და მერის მოვალეობის შესრულება ვიცე-მერ გიორგაძეს დააკისრა.

გიორგაძემ ქუთაისის მერის თანამდებობაზე წელიწადი და 2 თვე იმუშავა – იმ დრომდე, ვიდრე იმერეთის სამხარეო ადმინისტრაციის პირველი პირი ისევე არ შეიცვალა. იმერეთის გუბერნატორად გია გენაძის დანიშვნის პარალელურად, შეიცვალა ქალაქის მერიც, თანაც უკვე ნაცნობი სქემით: გია გიორგაძემ თავისი მემკვიდრე, ბესიკ გულორდავა ჯერ ვიცე-მერად დანიშნა, შემდეგ კი საკრებულოს გადადგომის თაობაზე განცხადებით მიმართა. საკრებულომ ეს განცხადებაც დააკმაყოფილა და მერის მოვალეობის შესრულება გულორდავას გადააბარა. 6 თვეში გია გენაძის გუბერნატორის თანამდებობიდან გათავისუფლების შემდეგ ამავე სქემით შეიცვალა ქუთაისის შემდეგი მერიც.

„დღემდე ქუთაისის რეალური თვითმმართველობა არ ჰქონია. გადაწყვეტილებას აქ, როგორც ნესი, იღებს პრეზიდენტი, ან მისი რწმუნებული და აფორმებს საკრებულო“, – ამბობს არასამთავრობო ორგანიზაცია „ადგილობრივი დემოკრატიის და ეკონომიკის ინსტიტუტის“ აღმასრულებელი მენეჯერი კახა გვანცელაძე.

ქუთაისის 2006 წლის მონვევის საკრებულომ 2 მერის და 1 მერის მოვალეობის შემსრულებლის განცხადე-

ბების დაკმაყოფილება მოასწრო. თუმცა საკრებულოს არც ერთი მათგანის მიმართ პრეტენზიები არ ჰქონია და ყველა მათგანი მაღლობის სიტყვებით გააცილა, მათ შორის ნუგზარ შამუგიაც. „ბატონი ნუგზარი საქმის მკეთებელი კაცი იყო. მე კიდევ ერთხელ, ქალაქის თვითმმართველობის სახელით, მაღლობას ვეუბნები ბატონ ნუგზარს განუხელი საქმიანობისათვის“, – განაცხადა სხდომაზე საკრებულოს თავმჯდომარემ ამირან ხვადაგიანმა.

თავმჯდომარის მხრიდან ასეთ შეფასებებს არაადეკვატურს უწოდებს საკრებულოს „ლეიბორისტი“ ნეერი სამსონ გუგავა: „თვითმმართველობის შესახებ კანონი თავმჯდომარეს ავალდებულებს არა მარტო საკრებულოს თავში ჯდომას, არამედ ქალაქის ბიუჯეტის კონტროლსაც. თუ ეს სამივე მერი ვერ ასრულებდა უფლება-მოვალეობას, სად იყო ამ დროს საკრებულოს თავმჯდომარე? მე მისგან არც ერთხელ არ გამიგია კრიტიკა არც პირველი, არც მეორე, არც მესამე მერის მიმართ“.

დავით ნარმანია, ექსპერტი ეკონომიკის საკითხებში, პრობლემის სათავეს რეგიონის ცენტრზე ფინანსურ დამოკიდებულებაში ხედავს: „როცა არ არსებობს მნიშვნელოვანი საკუთარი შემოსავლები და თვითმმართველობა ცენტრზეა დამოკიდებული, ყოველთვის არსებობს იმის შანსი, რომ, სუბიექტური გადაწყვეტილებების საფუძველზე, შეუმცირებენ შემოსავლებს თვითმმართველობას და ის ვეღარ განახორციელებს საკუთარ უფლებამოსილებებს. ამდენად, მხოლოდ მერის საარჩევნო სისტემის შეცვლა არაა საკმარისი სისტემის გაჯანსაღებისათვის. სისტემას ძირეული ცვლილებები სჭირდება“, – ამბობს ნარმანია.

საკრებულო ახალი მერის ძიებაშია, რომელიც ქუთაისისთვის „ვარდების რევოლუციის“ შემდეგ რიგით მერვე იქნება. ახალი ქალაქის თავი საქმიანობას მიმდინარე წლის ბოლომდე უნდა შეუდგეს და ვადა 2010 წლის ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებამდე ექნება. უკვე ცნობილია, რომ ხელისუფლების კანდიდატი იმერეთის ყოფილი ვიცე-გუბერნატორი გია თევდორაძეა. ქუთაისში ეჭვი არავის ეპარება, რომ სწორედ ის გახდება ახალი მერი. ■

საკონსტიტუციო კომისია

მეორე რესპუბლიკის მეორე სტა

საკონსტიტუციო კომისიამ, რომელიც ქვეყნის მთავარ საპროგრამო დოკუმენტში ყველაზე მასშტაბური ცვლილებების შესამუშავებლად შეიქმნა, სახელმწიფოს მოწყობის თვისობრივად ახალი მოდელი უნდა შემოგვთავაზოს. შეასრულებს თუ არა კომისია დაკისრებულ მისიას?

ვახუშტი მენაბდე, სამართალმცოდნეობის ბაკალავრი

კომისიის შექმნის მიზანი:

როგორც სამართლის ექსპერტები ამბობენ, კონსტიტუცია ხელშეკრულებაა, რომელიც განსაზღვრავს სახელმწიფოს ვალდებულებებს საზოგადოების წინაშე და ამ ხელშეკრულების მართვის წესებს. ხელშეკრულებას კი ხელს საზოგადოების ყველა წევრი აწერს.

სწორედ ამ ხელშეკრულების განახლების მიზნით, 2009 წლის 8 ივნისს საქართველოს პრეზიდენტის განკარგულებით შეიქმნა საქართველოს სახელმწიფო საკონსტიტუციო კომისია. კომისიის მთავარი ამოცანაა შექმნას ისეთი სის-

ტემის პროექტი, სადაც: (1) სახელმწიფო შეზღუდულია ადამიანის უფლებებით და (2) სასამართლო, აღმასრულებელი და საკონონმდებლო ხელისუფლებები ეფექტიანია და აწინასწორებენ ერთმანეთს.

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს 1995 წლის კონსტიტუციაში დღემდე 22 ცვლილება და დამატება შევიდა, როგორც ჩანს, საკონსტიტუციო კომისია ყველაზე მასშტაბური ცვლილებების შესამუშავებლად შეიქმნა, რადგან დეკლარირებულად ამ სიახლეებმა ქვეყნის მოწყობის თვისობრივად ახალი მოდელი უნდა შემოგვთავაზოს.

კომისიის შემადგენლობა:

კომისიის შექმნის თავდაპირველი მიზანი პოლიტიკურ პროცესებში ოპოზიციის ჩართვა იყო. მაგრამ ამ მხრივ კომისიის შექმნის იდეამ ნაკლებად გაამართლა, რადგან კომისიის მუშაობაში ძირითადად საპარლამენტო ოპოზიცია მონაწილეობს.

კომისია შემდეგი პრინციპით შედგა: თითო წევრის კანდიდატურის წარდგენის უფლება მიენიჭა 20 პოლიტიკურ გაერთიანებას, 10 კონსტიტუციურ ინსტიტუტს კვოტირებით მიეცათ წევრების წარდგენის უფლება (პრეზიდენტი, პარლამენტი და მთავრობა – 3-3 წევრი;

იუსტიციის უმაღლესი და ეროვნული უშიშროების საბჭოები, უზენაესი და საკონსტიტუციო სასამართლოები, კონსტიტუციის პალატა, ეროვნული ბანკი და სახალხო დამცველი – 1-1 ნევრი), თითო ნევრის კანდიდატურის წარდგენა ეთხოვა 3 ტერიტორიულ სუბიექტსა და 9 არასამთავრობო ორგანიზაციას, კომისიის შემადგენლობაში მოიწვიეს აკადემიური პერსონალის 20 წარმომადგენელი.

კომისიის თავმჯდომარედ დაინიშნა ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სრული პროფესორი ავთანდილ დემეტრაშვილი, რომელიც ერთხელ უკვე, 1993–1995 წლებში, ხელმძღვანელობდა კონსტიტუციის პროექტის შემუშავებას. მართალია მაშინ კომისიის თავმჯდომარე ედუარდ შევარდნაძე იყო, მაგრამ კონსტიტუციის ძირითადი პროექტის შემუშავების პროცესს დიდწილად ბატონი დემეტრაშვილი ედგა სათავეში.

კომისიის მდივანად აირჩიეს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის კვოტით და-

ლოდ იმ შემთხვევაში მოახერხებს იურიდიულად და პოლიტიკურად გამართული დოკუმენტი შექმნას, თუ ეს მრავალფეროვნება სწორად იქნება მიმართული.

ორთვიანი მუშაობის შემდეგ 2009 წლის 3 სექტემბერს კომისიის სხდომაზე განიხილეს საქართველოს კონსტიტუციის ახალი რედაქციის კონცეფცია. კომისიამ კენჭისყრით მოიწონა მისი რამდენიმე ნაწილი. თუ შევაჯამებთ მოსაზრებებს საკანონმდებლო და აღმასრულებელი ხელისუფლებების, ასევე პრეზიდენტის სამუშაო ჯგუფის ხელმძღვანელების მოსხვენიებიდან, ირკვევა, რომ კომისია ამ ეტაპზე ყველაზე რეალურად საპრეზიდენტო და საპარლამენტო რესპუბლიკის მოდელს შორის შუალედურ ვარიანტს განიხილავს (თუმცა საუბარია, რომ ახალ პროექტში პარლამენტს ამჟამინდელთან შედარებით გაზრდილი უფლებამოსილებები ექნება). როგორც აღმასრულებელი ხელისუფლების სამუშაო ჯგუფის ხელმძღვანელმა გიორგი კვერენჩილაძემ გვითხრა: „კომისიის ნევრთა ნაწილი მუ-

ნევრმა გია გენაძემ განგვიმარტა, რომ „სასამართლო ხელისუფლებისა და ძირითადი უფლებების სამუშაო ჯგუფი უკვე შეთანხმდა რამდენიმე ფუნდამენტურ საკითხზე, რომლებიც უკვე ფაქტობრივად მზად არის კომისიის სრული შემადგენლობისათვის წარსადგენად“. ამავე სამუშაო ჯგუფის ხელმძღვანელმა იაკობ ფუტყარაძემ „ლიბერალთან“ საუბრისას კონკრეტულად დასახელა ეს საკითხები, რომელთაგან ყველაზე არსებითია მოსამართლეთა უვადოდ დანიშვნა და საკუთრების უფლების ახალი რედაქციით ჩამოყალიბება, რომლის მიხედვითაც, ამ უფლებისთვის უფრო მეტი გარანტიები შეიქმნება.

„თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ – გვითხრა გიორგი კვერენჩილაძემ, – ამ საკითხებზე მიღწეულია კომისიის ნევრებს შორის ზეპირი შეთანხმება, კენჭისყრა არ ჩატარებულა არც ერთ საკითხზე არც სამუშაო ჯგუფებში და არც საკონსტიტუციო კომისიის პლენარულ სხდომაზე“. გარდა ამისა, 2009 წლის 30 ნოემბერს

■ კომისია ამ ეტაპზე ყველაზე რეალურად საპრეზიდენტო და საპარლამენტო რესპუბლიკის მოდელს შორის შუალედურ ვარიანტს განიხილავს.

ნიშნული კომისიის ნევრი თენგიზ შარმაიანიშვილი.

კომისიის შემადგენლობაში შეიქმნა ცხრა (კონსტიტუციის საერთაშორისო-სამართლებრივ, საკანონმდებლო ხელისუფლების, პრეზიდენტის ინსტიტუტის, აღმასრულებელი ხელისუფლების, სასამართლო ხელისუფლებისა და ძირითადი უფლებების, ტერიტორიული მოწყობისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის, საქართველოს კონსტიტუციის გადასინჯვისა და საქართველოს კონსტიტუციური მემკვიდრეობის, პოლიტიკური ანალიზისა და პროგნოზირების საკითხთა და საზღვარგარეთის ქვეყნების კონსტიტუციური კანონმდებლობის ანალიზის) სამუშაო ჯგუფი. კომისიის ნევრებს მიეცათ შესაძლებლობა, მათი სურვილისამებრ აერჩიათ იმ სამუშაო ჯგუფების რაოდენობა, რომელთა მუშაობაშიც მიიღებდნენ მონაწილეობას.

არსებული შედეგები:

კომისიის ნევრებს შორის მოსაზრებების პოლარიზაციის ტენდენციები რომ არსებობს, ეს სარედაქციო ჯგუფის შეხვედრებზეც ჩანს. მისი შემადგენლობის მრავალფეროვნების გათვალისწინებით, ეს არც იყო გამორიცხული. კომისია მხო-

შაობს სამი მიმართულებით – შერეული, საპრეზიდენტო და საპარლამენტო რესპუბლიკების ვარიანტების შემუშავების კუთხით. ერთ-ერთი (აღბათ შერეული) გახდება ძირითადი პროექტი და მასზე გაავარდნებზე მუშაობას“.

ტერიტორიული მოწყობისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის სამუშაო ჯგუფში (ხელმძღვანელი: კახი ყურაშვილი) შეთანხმებულ საკითხებს შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია, რომ ადგილობრივი თვითმმართველობის მარეგულირებელი კონსტიტუციური ნორმები ცალკე თავად ჩამოყალიბდება. პროექტში განისაზღვრება ადგილობრივი თვითმმართველობის დეფინიცია, მისი სოციალური ფუნქცია და დანიშნულება. სამუშაო ჯგუფის ხელმძღვანელმა სარედაქციო ჯგუფის შეხვედრაზე განაცხადა: „გამოიკვეთა, რომ აფხაზეთს, აჭარას, ცხინვალსა და თბილისს ექნებათ განსაკუთრებული, განსხვავებული სტატუსი, მაგრამ საქართველოს დანარჩენი ნაწილი არ უნდა იქნეს ალქმული, როგორც ერთიანი [უნიფიცირებული – ვ.მ] და უნდა მოხდეს მისი დაყოფა ტერიტორიულ ერთეულებად“.

სასამართლო ხელისუფლებისა და ძირითადი უფლებების სამუშაო ჯგუფის

კომისიამ მოამზადა და საქართველოს პრეზიდენტს პარლამენტში წარსადგენად გადასცა საქართველოს კონსტიტუციური კანონის პროექტი „საქართველოს კონსტიტუციაში დამატების შეტანის შესახებ“, რომელიც ავალდებულებს სახელმწიფოს, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების რიგგარეშე არჩევნები ჩატარდეს არაუგვიანეს 2010 წლის 1 ივნისისა და ითვალისწინებს ქ.თბილისის მერის პირდაპირ არჩევითობის კონსტიტუციურ გარანტიას.

ავთანდილ დემეტრაშვილის განცხადებით: „ყველა ამ საკითხზე შემუშავებულია ნორმატიული ტექსტი, რომელიც განსახილველად გავა ჯერ სარედაქციო ჯგუფში, ხოლო შემდეგ, 25 დეკემბერს კომისიის სრული შემადგენლობის სხდომაზე“.

სხვა საკითხებიდან მნიშვნელოვანია იაკობ ფუტყარაძის მიერ სარედაქციო ჯგუფის სხდომაზე იმის აღნიშვნა, რომ სამუშაო ჯგუფში მიმდინარეობს მსჯელობა საკონსტიტუციო სასამართლოს უფლებამოსილებების გაზრდის შესახებ, და რომ მან უნდა განიხილოს და გადაწყვიტოს საერთო სასამართლოს მიერ კონკრეტულ საქმეზე მიღებული საბოლოო აქტის კონსტიტუციურობის საკი-

თხი. თუმცა კომისია ამ საკითხზე ვერ შეჯერდა.

მან ასევე აღნიშნა, რომ ჯგუფი ინტენსიურად მუშაობს სოციალური უფლებების კონსტიტუციის ტექსტში ჩანერის პრობლემაზე. ამ თემამ კომისიის წევრებში ხანგრძლივი და მწვავე დისკუსია გამოიწვია. პოზიციები იმდენად მკვეთრი იყო, რომ ალბათ ამ საკითხზე კონსენსუსის მიღწევა გაჭირდება.

როდის იქნება კონსტიტუციის პროექტის საბოლოო ვარიანტი, ძნელი სათქმელია.

როგორც გია გენაძე ამბობს: „საბოლოო ვარიანტის შემუშავება დამოკიდებულია წამყვანი პოლიტიკური ძალების შეთანხმებაზე მთელი რიგი სამართლებრივი და პოლიტიკური საკითხების შესახებ. აქედან გამომდინარე, არ მგონია, კონსტიტუციის საბოლოო ვარიანტის შემუშავება-შეთანხმება ამა წლის დეკემბრის ბოლომდე მოესწროს“.

შედარებით ოპტიმისტურად არის განწყობილი გიორგი კვერენჩილაძე: „კონსტიტუციური ცვლილების პროე-

საძღვებლობა, დაწეროს კონსტიტუციის ან მისი რომელიმე ნაწილის პროექტი და წარუდგინოს კომისიას.

ბატონი დემეტრაშვილის განცხადებით, ამჟამად კომისიაში შემდეგი პროექტებია შესული:

- პეტრე მამრადის მიერ – 1994 წელს რესპუბლიკური პარტიის მიერ შემუშავებული და იმდროინდელ სახელმწიფო საკონსტიტუციო კომისიაში შეტანილი პროექტი;
- ვახტანგ ხმალაძისა და იური ტაბუცაძის ხელმოწერით შემოსული კონსტიტუციის ერთი ნაწილის პროექტი;
- ლევან რამიშვილის სქელტანიანი კონსტიტუციის პრინციპებისა და ნორმების კრებული;
- პაატა იაკაშვილის მოსაზრებანი – „კონსტიტუციური რეფორმა – ინსტიტუციური რეფორმის საფუძველი“.

ამათგან ყველაზე დიდ ინტერესს ლევან რამიშვილის პროექტი იწვევს, რომელიც ძირითადად ამერიკულ საპრეზიდენტ-

თუმცა ვინ ამტკიცებს მას და ვინ აძლევს ლეგიტიმაციას, ამ კითხვაზე კონსტიტუციურ სამართალში შემდეგი სამი ყველაზე გავრცელებული პასუხია: პარლამენტი, ეროვნული კრება და რეფერენდუმი (ან მათი სახესხვაობები).

გია გენაძეს მიაჩნია, რომ ეს საკითხი წამყვანმა პოლიტიკურმა ძალებმა უნდა გადაწყვიტონ. პირადად იგი მხარს არ უჭერს კონსტიტუციის ან სხვა რომელიმე საკანონმდებლო აქტის რეფერენდუმზე მიღებას. უპირანი იქნებოდა პარლამენტის მიერ კონსტიტუციის პროექტის მიღება, თუმცა დღეს არსებულისგან განსხვავებით, უფრო გართულებული პროცედურით.

იგივეს ფიქრობს, თუმცა სხვა ვარიანტებსაც არ გამორიცხავს გიორგი კვერენჩილაძე. იგი ამბობს, რომ „მიღების ტექნოლოგიის საკითხი ჯერ სრულიად ღიაა“.

ბატონი დემეტრაშვილი ამბობს, რომ „კომისიას ამ საკითხზე საბოლოო გადაწყვეტილება არ მიუღია, არსებობის უფლება აქვს ყველა [...] პროცედურას“.

■ მთავარი გამოწვევა, რომელიც კომისიის წინაშე დგას, ასეთია: იქნება თუ არა კომისიის მიერ დამტკიცებული პროექტი საზოგადოებრივი მოთხოვნებისა და მოლოდინების ადეკვატური.

ქტის გარკვეულ დონეზე შეთანხმებული პირველადი სამუშაო ვარიანტი 2009 წლის ბოლოს მზად იქნება. დეკემბერში გერმანელ ექსპერტებთან ერთად ამ პროექტის ძირითად მიმართულებებს განვიხილავთ“.

სამოქალაქო საზოგადოება და კომისია

კონსტიტუციური კანონის პროექტის შემუშავებაში საზოგადოების იმ ნაწილის ჩაბმის მიზნით, რომელიც არ არის კომისიის შემადგენლობაში, შეიქმნა თავმჯდომარის მრჩეველთა საბჭო, რომელშიც, გარდა თავმჯდომარის მიერ შერჩეული პირებისა, წარმომადგენელთა წარდგენის უფლება აქვს მოქალაქეთა პოლიტიკურ გაერთიანებას, არასამთავრობო ორგანიზაციას, გაერთიანებულ პროფესიულ კავშირებს, უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებას. თუმცა, როგორც კომისიაში აცხადებენ, ისინი გახსნილები არიან ინიციატივებისთვის.

კომისიის სხდომები საჯაროა და ნებისმიერ მსურველს შეუძლია დასწრება და საკუთარი მოსაზრების დაფიქსირება. უფრო მეტიც, ყველა მსურველს აქვს შე-

ტო მოდელს იმეორებს და სოციალური უფლებების აღიარებაზე უარს ამბობს. ბატონი რამიშვილი კომისიის სხდომების დროს აქტიურად მონაწილეობს კომისიის დისკუსიებში. შესაძლებელია მის მიერ საკუთარი პროექტის დაწერის ერთ-ერთი მიზეზი ისიც არის, რომ მან კომისიაში საკმარისი თანამოაზრე ვერ იპოვა. ამ მოსაზრების საილუსტრაციოდ თუნდაც ის ფაქტი გამოდგება, რომ კომისია ძირითადად საპრეზიდენტო და საპარლამენტო რესპუბლიკის შერეულ მოდელს განიხილავს, ხოლო ლევან რამიშვილის პროექტი საპრეზიდენტო მმართველობაზეა ორიენტირებული.

1995 წლისათვის კონსტიტუციის 12 ალტერნატიული პროექტი არსებობდა. დღესაც არსებობს რამდენიმე ალტერნატიული კომისია, რომელთაგან ალბათ უნდა ველოდოთ ინიციატივებს.

ლეგიტიმაცია

კომისიის გადაწყვეტილება კონსტიტუციის პროექტის საბოლოო რედაქციის შესახებ მიღებულად ჩაითვლება, თუ მას მხარს დაუჭერს კომისიის სიითი შემადგენლობის არანაკლებ ორი მესამედი.

კომისიის პირველივე სხდომაზე სწორედ ამ საკითხზე გაიმართა კამათი. აზრი, როგორც სხვა ხშირ შემთხვევებში, პლებისციტის მომხრეებსა და მათ მონინალმდეგებს შორის აქაც ორად გაიყო. როგორც ჩანს, ახალი კონსტიტუციის შესაბამის ნორმებში საბოლოოდ ბევრი საკითხი პოლიტიკურ შეთანხმებაზე იქნება დამოკიდებული და არა კონსტიტუციურ მიზანშეწონილობაზე.

თუ გავითვალისწინებთ ზემოთ მოყვანილ ინფორმაციას, არა მარტო ლეგიტიმაციის ტექნოლოგია, არამედ ჯერ სხვა ბევრი არსებითი საკითხიც ღიადაა დარჩენილი. კომისიას მთავარი სამუშაო და, შესაბამისად, შეჯერების სირთულეები წინ აქვს. ავთანდილ დემეტრაშვილმა პირველ სხდომაზე განაცხადა, რომ კონსტიტუციური რეფორმის დაწყება და საკონსტიტუციო კომისიის შექმნა საზოგადოების მოთხოვნაა და, საბოლოოდ, მთავარი გამოწვევაა, რომელიც კომისიის წინაშე დგას, ასეთია: იქნება თუ არა კომისიის მიერ დამტკიცებული პროექტი საზოგადოებრივი მოთხოვნებისა და მოლოდინების ადეკვატური. ■

რადიო „ნაცნობი“ გეკავტიქებათ
კლუბში „ნაცნობი“

- ტრადიციული ქართული საზარკაულო
- სოცხალი მუსიკა

რუსეთი და მსოფლიო

გაყინული გზაპნილები

მიუხედავად „მორალური სიმართლისა“, საქართველოს მთავრობა უძღურია პრაგმატული პოლიტიკის წინააღმდეგ. რუსეთი და დასავლეთი ურთიერთმომგებიან გარიგებებს განიხილავენ.

ნინო ჟიჟილაშვილი

დასავლეთსა და რუსეთს შორის რუსეთ-საქართველოს ომის შემდეგ სტრატეგიული ურთიერთობების აღდგენის სიმბოლოდ ფრანგული სამხედრო ხომალდი „მისტრალი“ იქცა. რამდენიმე კვირის წინ დადასტურდა ინფორმაცია იმის თაობაზე, რომ საფრანგეთი რუსეთისთვის ერთ-ერთი უდიდესი და უძლიერესი სამხედრო გემის მიყიდვას გეგმავს.

სადესანტო ავიამზიდ „მისტრალის“ გემბანზე 16 შეუღლმფრენი თავსდება. 2 საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსით, 2 ქვემეხითა და 4 ტყვიამფრქვევით აღჭურვილ ხომალდში რუსეთი 400 მილიონ ევროს გადაიხდის. საფრანგეთს სულ 2 მსგავსი შეუღლმფრენი აქვს. მოლაპარაკებების თემა „მისტრალის“ რუსეთში წარმოების ლიცენზიის შესყიდვაც.

საქართველოში შიშობენ, რომ რუსეთი ფრანგულ შეუღლმფრენიზიდს შავ ზღვაზე, კონკრეტულად, საქართველოს

ტერიტორიული წყლების აფხაზეთის მონაკვეთში განათავსებს. ამ ვარაუდის საფუძველი რუსეთის სამხედრო-საზღვაო ფლოტის სარდლის, ადმირალ ვლადიმირ ვისოცკის სიტყვებიც არის: „საქართველოსთან შარშანდელი კონფლიქტის დროს „მისტრალის“ ტიპის ხომალდი რომ გვექონოდა, შავი ზღვის ფლოტი თავის ამოცანას 40 წუთში შესრულებდა და არ დასჭირდებოდა 26 საათი, როგორც ეს მაშინ მოხდა“.

„ასეთ პირობებში ჩვენ არ შეიძლება არ გვაშფოთებდეს ასეთი ტიპის შეიარაღების შესყიდვა რუსეთის მხრიდან . . . ამის თაობაზე ვაცნობეთ ჩვენ პარტნიორებს, მათ შორის, ფრანგულ მხარესაც. ვაცნობეთ სხვა ევროპულ პარტნიორებსაც და იმედი გვაქვს, რომ საფრანგეთი გაითვალისწინებს არა მხოლოდ კომერციულ ინტერესს, არამედ რეგიონში არსებულ რეალურ ვითარებას“, – ეს განცხადება პარლამენტის

თავმჯდომარემ დავით ბაქრაძემ ნატო-ს საგარეო საქმეთა მინისტრების შეხვედრის წინ, 2 დეკემბერს გააჟღერა.

თუმცა, ქართული მხარისთვის სამწუხაროდ, დეკემბრის მინისტრიალის მთავარი თემა სწორედ რუსეთისა და დასავლეთის ურთიერთობების კიდევ უფრო მეტად პრაგმატულ ინტერესებზე დაფუძნება აღმოჩნდა. 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ ნატო-ს კარი რუსეთის დელეგაციისთვის პირველად გაიღო და თანაც ძალიან ფართოდ.

4 დეკემბერს ნატო-რუსეთს შორის ოფიციალურ ფორმატში პირველი მოლაპარაკება შედგა. ეს მიუხედავად იმისა, რომ რუსეთს არ გამოუსწორებია ნატო-რუსეთის საბჭოს ფორმატის შეჩერების მთავარი მიზეზი – პრეზიდენტ სარკოზის ნ-პუნქტიანი გეგმის შეუსრულებლობა.

საბჭოს სხდომის შემდეგ ნატო-ს გენერალურ მდივანს ქართველმა ჟურნალის-

ტებმა რამდენჯერმე ჰკითხეს, ასხენა თუ არა მან სერგეი ლავროვთან შეხვედრისას საქართველო. ქართულ მხარეს, როგორც ეს ჟურნალისტების შეკითხვიდან ჩანდა, ჰქონდა მოლოდინი, რომ ომის შემდეგ გამართული პირველი ოფიციალური შეხვედრისას ნატო საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას მანც შეახსენებდა რუსეთს. თუმცა ანდრეს ფოგ რასმუსენმა შეკითხვას საქართველოზე რამდენჯერმე წარმატებით აარდა თავი. ბოლოს კი თქვა: „საქართველოზე ჩვენ ვიმსჯელებთ გუშინ, მინისტრ ვაშაძესთან შეხვედრის დროს“.

ის, რომ დასავლეთისთვის ახლა რუსეთთან ურთიერთობების გამყარების ხანა იწყება, კიდევ უფრო გარკვევით საფრანგეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა ბერნარ კუშნერმა განაცხადა: „ამჯერად საქართველოს თემა არ არის პრიორიტეტული... კონცენტრაცია ავღანეთზე, სადაც ჩვენ რუს მეგობრებს კარგი გამოცდილება აქვთ და რის გამოყენებასაც ნატო აპირებს“. კუშნერმა ასე ნატო-ს შტაბ-ბინაში შეკრებილი ქართველი ჟურნალისტების შეკითხვებს უპასუხა.

ნატო-რუსეთის საბჭოს მუშაობის აღდგენას დაემთხვა აშშ-ს პრეზიდენტის გადაწყვეტილება ავღანეთში სამხედრო კონტინგენტის 30.000 სამხედრო მოსამსახურით გაზრდის შესახებ. ნატო-სთვის კი ამ საკითხში რუსეთის მხარდაჭერას განსაკუთრებული ფასი აქვს – იმ გამოცდილების გამო, რაც რუსეთმა ავღანეთში 20 წლის წინ მიიღო. ავღანელი ტერორისტების ხელში ამ დრომდე რჩება დიდი რაოდენობით საბჭოთა წარმოების იარაღი, რომლის საუკეთესო ექსპერტები რუსი სამხედროები არიან.

რუსეთმა უკვე შეთავაზა ნატო-ს, საჭიროების შემთხვევაში, სახმელეთო ტრანზიტი. შეთანხმება იმაზეც შედგა, რომ რუსეთი ავღანეთსა და მის საზღვრებთან ოფიცრების ტრენინგებში მიიღებს მონაწილეობას.

„ჩვენ გვინდა მეტი რუსეთისგან და რუსეთს უნდა მეტის გაკეთება ჩვენთან ერთად. ახლა ვფიქრობთ, როგორ მოვახერხოთ ეს“, – განმარტავს ნატო-ს გენერალური მდივნის სპიკერი ჯეიმს აპატურაი „ლიბერალთან“ საუბრისას. შეკითხვაზე, რამდენად გაითავალისწინებს რუსეთთან ურთიერთობის დროს ნატო საქართველოს ინტერესებს, პასუხობს: „არავინ არ უნდა იფიქროს, რომ ნატო იგნორირებას უკეთებს საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას... თუმცა, მეორე მხრივ, ჩვენ ვერ მოვხდენთ ნატო-რუსეთის თანამშრომლობის პარალიზებას

ყველა დანარჩენ საკითხთან დაკავშირებით. ავღანეთის თემა უნდა გადაწყდეს“.

მითითება, რომ რეგიონში სტაბილურობაზე ერთადერთი პასუხისმგებელი რუსეთი არ არის და რომ ამ პროცესში საქართველოს ინტერესებისთვის უკეთესია რუსეთთან ურთიერთობის ნორმალიზაცია, მინისტრმა ვაშაძემ პირადად ნატო-ს გენერალური მდივნისგან მიიღო.

„ყველას გვესმის, როგორ დაზარალდა თქვენი ქვეყანა გასულ წლებში. არცთუ ისე ადვილია ამ ყველაფრის გადალახვა. მაგრამ რეფორმები, მოდერნიზაცია და გადაწყვეტილება, რომ გაუმჯობესდეს მეზობლებთან ურთიერთობა – ეს ის გზაა, რომელიც ქართველ ხალხს სთავაზობს უკეთეს მომავალს და მე მინდა დაგარწმუნოთ, რომ ნატო განაგრძობს რეფორმებისა და თქვენი ტერიტორიული მთლიანობის მხარდაჭერას“, – განაცხადა რასმუსენმა ნატო-საქართველოს კომისიის სხდომის მისასალმებელ სიტყვაში, ნატო-რუსეთის საბჭოს შეკრებად ერთი დღით ადრე.

აშკარად იმედგაცრუებული ქართული დელეგაცია ჟურნალისტებთან მინისტრ-

„ამჯერად საქართველოს თემა არ არის პრიორიტეტული... კონცენტრაცია ავღანეთზე, სადაც ჩვენ რუს მეგობრებს კარგი გამოცდილება აქვთ და რის გამოყენებასაც ნატო აპირებს“.

რიალის შეფასებისას დელიკატური იყო: „მოდით, სხვა კუთხით შეხედეთ ამას: ნატო-ს ნორმალური ურთიერთობა რუსეთთან ნიშნავს, რომ რუსეთი მალე ისწავლის ცივილიზებულ ქცევას. ესეც ხომ შედეგი იქნება? თუკი არავის ექნება ურთიერთობა რუსეთთან და არ ასწავლის მას ცივილიზებულ ქცევას, მაშინ ვერასოდეს მოხდება საქართველოს დეოკუპაცია“, – განაცხადა მინისტრმა გრიგოლ ვაშაძემ.

თუმცა, ვაშაძის მოადგილე, ნატო-ს მინისტრიალის მიმდინარეობის პარალელურად, რუსეთის მიმართ დასავლეთის დამოკიდებულებით უკმაყოფილებას მკაფიოდ გამოხატავდა. „რუსეთზე ზენოლა ნამდვილად არსებობს, და მადლიერი ვართ ყველასი, ვინც ამ პოზიციას ინარჩუნებს და აფიქსირებს, ეს პრინციპში მათი ვალდებულებაა არის, მაგრამ არ არის საკმარისი. ამის შედეგია სწორედ ის, რომ ჩვენ გვაქვს პრობლემა – საქართველოს მოქალაქეების მოტაცების, დაკავების შემთხვევები საოკუპაციო ხაზის გადაკვეთისთვის. ეს კეთდება იმისთვის, რომ ქართული საზოგადოება და სახელმწიფო იყოს მუდმივი წნეხის ქვეშ, იყოს პროვოცირებული“, – განაცხადა გიგა ბოკერიამ. საქართველოს მთავრობაში კარგად ესმით, რომ პრაგმატული პოლიტიკა ზმირად იდეალებზე მაღლა დგას. მაგრამ მაინც, რუსეთის მხრიდან დასავლეთისთვის შეთავაზებულ მომგებიან კომერციულ წინადადებებს ქართული მხარე ისევ მხოლოდ საკუთარ „მორალურ სიმართლეს“ უპირისპირებს.

ერთადერთი, ვინც საფრანგეთში რუსეთისთვის „მისტრალი“ მიყიდვას კრიტიკულად გამოეხმაურა, ცნობილი ფრანგი ანალიტიკოსი, მიხეილ სააკაშვილის დიდი ხნის ნაცნობი და ლობისტი, ანდრე გლუქსმანი იყო. „ლე მონდთან“ ინტერვიუში ის საკუთარ ხელისუფლებას მიმართავს: „ვიაარალებთ პუტინს ქართულ ხმელეთზე, ყირიმსა თუ ბალტიისპირეთის ქვეყნებში სწრაფად მოსახედრად, და ვეუბნებით: თქვენ იმოქმედეთ! ჩვენ მხოლოდ მოგვიანებით გავაპროტესტებთ“.

საფრანგეთის ელჩმა საქართველოში, ერიკ ფურნიემ კი უარყო ინფორმაცია, თითქოს ავიამზიდის გაყიდვის შესახებ გადაწყვეტილება უკვე მიღებულია, თუმცა ამ გარიგების შესაძლებლობა მაინც არ გამორიცხა: „მომხმარებელი, როგორც ნესი, პროდუქციით ინტერესდება, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ უკვე არსებობს გაყიდვის შესახებ შეთანხმება. არც საფრანგეთს და არც რუსეთს გადაწყვეტილება ჯერ არ მიუღიათ“.

ნატო-ს მინისტრიალის დასკვნით განცხადებაში რუსეთს ერთხმად მოუწოდეს სეპარატისტული რეგიონების აღიარების გაუქმებისა და საქართველოს მთლიანობის დაცვისკენ. თუმცა, გზავნილის ავტორებმაც და მიმღებმაც კარგად იციან, რომ საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა დასავლეთისთვის უკვე ისეთივე გაყინული ფრაზაა, როგორც თავად ეს პროცესი. ■

საარჩევნო პუნქტი, სოხუმი 2009

კონფლიქტები

ბალაფშის უპირობო გამარჯვება

ბალაფში მილოცვებს იღებს, ხაჯიმბა კი მასობრივ გაყალბებებზე საუბრობს.

ინალ ხაშიგი, სოხუმი

უკანასკნელ წუთამდე, არჩევნების დღემდე ყველას ეგონა, რომ მეორე ტური გარდაუვალი იყო და ინტრიგა მხოლოდ იმაში მდგომარეობდა, სამი ოპოზიციონერიდან მოქმედ პრეზიდენტ ბალაფშს მეორე ტურში კონკურენციას ვინ გაუწევდა.

ამ არჩევნებზე ბალაფშის კონკურენტები იყვნენ – ყოფილი პრემიერ-მინისტრი რაულ ხაჯიმბა, სახელმწიფო კომპანია „აფხაზეთის სამხედრო ნაოსნობის“ ხელმძღვანელი ზაურ არძინბა და ერთ-ერთი ყველაზე მდიდარი აფხაზი, აფხაზეთის ეკონომიკური განვითარების პარტიის ლიდერი ბესლან ბუთბა.

იმ ადამიანებს, რომლებიც მეორე ტურს ელოდნენ, იმედები გაუცრუვდათ. ბალაფშმა პირველ ტურში არა მარტო გაიმარჯვა, არამედ ხმათა 61% მოაგროვა.

პირველი ერთობლივი პრესკონფერენცია ოპოზიციას საარჩევნო უბნების დაკეტვიდან სამი საათის შემდეგ უნდა გამართა. მზად იყო ორი სცენარი: პირველ ტურში წარმატების შემთხვევაში, ოპოზიცია გააკეთებდა განცხადე-

ბას, რომ ბალაფშის წინააღმდეგ ბრძოლას მეორე ტურში ერთიანი ფრონტით გააგრძელებს; ხოლო თუ პირველივე ეტაპზე დამარცხდებოდნენ, მაშინ უნდა გამოეცხადებინათ, რომ არჩევნების შედეგები გაყალბდა.

მოვლენები, სულ სხვა, მესამე სცენარით განვითარდა – შედეგების გამოცხადების შემდეგ პრესკონფერენციაზე ოპოზიციის არც ერთი ლიდერი არ მისულა.

შემდეგ მოვლენები ყოველგვარი სცენარის გარეშე ვითარდებოდა. ბესლან ბუთბა პრეზიდენტს პირადად ეახლა და გამარჯვება მიულოცა. იგივე გაიმეორა მეორე ოპოზიციონერმა – ზაურ არძინბამაც, ოღონდ ის მხოლოდ სატელეფონო მილოცვით შემოიფარგლა. ბალაფშის განცხადებით, არძინბამ მისალოცად პირადად მისვლა ავადმყოფობის გამო ვერ შეძლო.

შედეგებს მხოლოდ ხაჯიმბა არ ეგუება და დარწმუნებულია, რომ ხელისუფლებამ არჩევნები სერიოზულად გააყალბა. „აფხაზეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტის არჩევნები დემოკრატიის

ცნებასთან შეუთავსებელი დარღვევების ფონზე ჩატარდა“, – ნათქვამია სამამულო ომის ვეტერანთა ასოციაცია „არუას“ განცხადებაში. ეს ასოციაცია რაულ ხაჯიმბას მთავარი დასაყრდენია.

„არუასში“ წინასაარჩევნო პერიოდში ადმინისტრაციული რესურსის ბოროტად გამოყენების შესახებაც ლაპარაკობენ. მართალია, ამ მოძრაობის წევრებს მიაჩნიათ, რომ ხელისუფლებამ არჩევნების შედეგებიც გააყალბა, მაგრამ „ძალისმიერი ზენოლის მექანიზმების გამოყენებას არ აპირებენ, იმის მიუხედავად, რომ ორგანიზაციაში 1000-ზე მეტი ომის ვეტერანია გაერთიანებული“.

ოპოზიციას უჭირს, წარმოადგინოს რაიმე საბუთი, რაც დაადასტურებდა, რომ ხელისუფლებამ არჩევნები სერიოზულად გააყალბა. ოპოზიციონერთა მთავარი არგუმენტი ასეთია: „დაუჯერებელია, რომ ბალაფშს პირველივე ტურში გაემარჯვა“. სტატისტიკა, დემოგრაფია და სხვა ფაქტორები ეჭვებს კი იწვევს, მაგრამ ფაქტია, რომ ხელისუფლების „გამოჭერა“ ვერ მოხერხდა.

■ ჯარისკაცები პრეზიდენტობის კანდიდატების ფოტოებს ათვალთვლებენ, სოხუმი 2009

■ აფხაზეთის მოქალაქე ბალაფშის პლაკატის წინ, სოხუმი 2009

ზოგიერთი სტატისტიკური მონაცემი მართლაც საეჭვოა. უცნაურია, რომ ამომრჩეველთა რაოდენობის 139 ათასამდე გაზრდა მხოლოდ არჩევნების შემდეგ გახდა ცნობილი. არჩევნების დაწყებამდე ეს მაჩვენებელი მხოლოდ 127 ათას 600 იყო. სხვაობა საკმაოდ დიდია, თან იმის გათვალისწინებით, რომ გალის მოსახლეობას არჩევნებში მონაწილეობა არ მიუღია, როგორც ეს ხუთი წლის წინ იყო.

2004 წელს არჩევნებში მონაწილეობა 14 ათასმა გაელემა მიიღო. წლევეანდელ არჩევნებზე ხმის მიცემა მხოლოდ აფხაზური პასპორტით შეიძლებოდა. შესაბამისად, საარჩევნო ურნებთან გალის რაიონიდან მხოლოდ 2 900 ამომრჩეველი მივიდა.

ოპოზიციონერები ამომრჩეველთა მაღალ აქტივობას იმით ხსნიან, რომ საარჩევნო უბნებზე მისულებს პასპორტში სპეციალურ შტამპს ურტყამდნენ. ხალხს შეეშინდა, რომ ამ შტამპის არარსებობა მათ მომავალში პრობლემებს შეუქმნიდა.

გარდა ამისა, საარჩევნო უბნებზე მისასვლელად ადამიანებს სხვა ფობიებიც ჰქონდათ. პენსიონერებს პენსიის შეწყვეტის შეშინდათ, ქვეყნის ფარგლებს გარეთ მცხოვრებნი კი ფრთხილობდნენ, ეს მათ მოქალაქეობის სტატუსზე უარყოფითად არ ასახულიყო. აქტივობა მართლაც საკმაოდ მაღალი იყო. ზოგიერთ უბანზე რიგების გამო, ბევრმა ამომრჩეველმა ხმის მიცემა ვერც კი მოახერხა, რისთვისაც მეორე

დღეს საარჩევნო კომისიის თავმჯდომარემ ბათალ ტაბალუამ საჯაროდ ბოღიში მოიხადა.

მიუხედავად იმისა, რომ ხაჯიმბას არჩევნების შედეგების აღიარება არ სურს, ყველაზე რადიკალური ოპოზიციონერებიც კი ხვდებიან, რომ თამაში დასრულებულია და უნდა შეეგუონ.

მიუხედავად იმისა, რომ არსებობდა სუსტი ნერტილები, რასაც შეიძლებოდა ბალაფშის ტრიუმფისთვის ხელი შეეშალა, მან ყველა დაბრკოლების გადალახვა მოახერხა.

ასეთი ხელის შემშლელი ფაქტორი იყო, მაგალითად ის, რომ ბალაფშს არ სურდა ქვეყანაში რეფორმების გატარება. დამაბრკოლებელ გარემოებათა შორისაა სახელმწიფო აპარატის მეტისმეტი კორუმპირებულობა, ეკონომიკის რეალურ სექტორში წარმატებების არარსებობა, ქვეყნის ბიუჯეტის დამოკიდებულება რუსეთის დახმარებაზე, რიგი სტრატეგიული ობიექტების – რკინიგზის, აეროპორტის, შავ ზღვაში ნავთობის მოპოვების უფლების – რუსული კომპანიებისთვის გადაცემა. ბალაფშის ამ გადანყვეტილებების გამო, ბევრი უკმაყოფილო იყო. თუმცა, მას გაუმართლა, რომ ოპოზიცია კიდევ უფრო უშუალო გამოდგა. ოპოზიციამ არათუ ერთი კანდიდატის გარშემო გაერთიანება ვერ მოახერხა, არამედ წინასაარჩევნო პერიოდში ერთმანეთთან დაპირისპირებასაც ვერ აარიდა თავი.

წლევეანდელ არჩევნებს 2004 წლის არჩევნებისგან ისიც განსხვავებს, რომ

■ ოპოზიციონერთა

მთავარი არგუმენტი ასეთია:

„დაუჯერებელია, რომ ბალაფშს პირველივე ტურში გაემარჯვა“. სტატისტიკა, დემოგრაფია და სხვა ფაქტორები ეჭვებს კი იწვევს, მაგრამ ფაქტია, რომ ხელისუფლების „გამოჭერა“ ვერ მოხერხდა.

ამჯერად რუსეთის მხრიდან ზენოლა საერთოდ არ იგრძნობოდა. კრემლმა საკუთარი შეცდომები გაითვალისწინა და ამ არჩევნებზე საკუთარი პრეფერენციები არ დააფიქსირა. შეიძლება, შედეგები სწორედ ამან განსაზღვრა – აფხაზეთმა საკუთარი პრეზიდენტი ზედმეტი დრამატიზების გარეშე აირჩია.

არჩევნებიდან ორი დღის შემდეგ სოხუმის თვით ყველაზე პოლიტიზირებულ ყავახანებშიც კი არჩევნებზე აღარავინ საუბრობდა; მით უფრო, რომ სალაპარაკოდ ახალი თემა გაჩნდა – სადღაც წყნარ ოკეანეში დაკარგულმა სახელმწიფომ, ნაურუმ აფხაზეთის დამოუკიდებლობა აღიარა. ■

სტატიაში გამოყენებული ტერმინოლოგია ეკუთვნის ავტორს და არა „ლიბერალს“

ეკონომიკა

„ეკონომიკური თავისუფლება“ ქართულად

ინტერვიუ საერთაშორისო ორგანიზაცია NDI-ის ყოფილ დირექტორთან საქართველოში, მარკ მალენთან

თუ საქართველოს მთავრობას სურს გაიგოს, რა უნდათ ინვესტორებს, თავად მათ უნდა ჰკითხოთ. თუმცა მზად უნდა იყოს, რომ ისეთი საკითხებიც წამოიჭრება, რომელთა განხილვითაც დაინტერესებული არ არის.

რა არის „ეკონომიკური თავისუფლების აქტის“ ძირითადი ძლიერი და სუსტი მხარეები, როგორც ეს ამ დოკუმენტშია განხილული?

„ეკონომიკური თავისუფლების აქტს“ ორი მთავარი კითხვა უკავშირდება. პირველი ინსტიტუციურ ასპექტებს ეხება, რადგან ეს ცვლილებები კონსტიტუციაში აისახება. რა გავლენას მოახდენს ეს საქართველოს დემოკრატიულ ინსტიტუტებზე? რა გავლენას იქონიებს ის ზოგადად კანონის უზენაესობაზე?

მეორე ასპექტი უშუალოდ იმ პოლიტიკის ავკარგიანობას ეხება, რომელიც დოკუმენტშია გატარებული. ზოგი რამ უდავოდ კარგია. მაგალითად, წესი, რომელიც თანხების გადამისამართებასა და არაბიუჯეტურ ფონდებს კრძალავს, საკმაოდ ჭკვიანურია, და თუ მისი მიღების პარალელურად ცვლილებები სხვა კანონებშიც შევა, ამან შეიძლება ფისკალური პასუხისმგებლობა და ხელისუფლების გამჭვირვალობა მნიშვნელოვნად გააუმჯობესოს. თუმცა, ფაქტია, რომ დოკუმენტი ლიბერტარიანულ ფილოსოფიას ეფუძნება.

არ ვარ დარწმუნებული, რომ საქართველოში კარგად ესმით, თუ რა არის ლიბერტარიანიზმი. არ ვიცი, მოსახლეობამ თუ იცის, რამდენად ძლიერია ეს მიმართულება საქართველოს მმართველ წრეებში და რამდენად ნაკლებად მისაღები დანარჩენ მსოფლიოში. მსოფლიოში ლიბერტარიანული პოლიტიკა არც ისე პოპულარულია, რადგან ბევრი ბოლო დროის ფინანსური კრიზისის მიზეზად სწორედ ამ პოლიტიკას მიიჩნევს. ამიტომაც, როცა საქართველოს ხელისუფლება დერეგულაციის აუცილებლობაზე საუბრობს, დანარჩენი მსოფლიო უფრო ეფექტური რეგულაციის გზებზე ფიქრობს. შესაბამისად, იქმნება შთაბეჭდილება,

ახლა ხელისუფლება მძიმე ფინანსურ მდგომარეობაშია და ფული სჭირდება. ამიტომაც, ვილაცამ უთხრა საგადასახადოს ინსპექტორებს, მეტი იმუშავონ. მათაც ყველას მიაკითხეს და, ხშირ შემთხვევაში, ზენოლასაც მიმართეს. ყველა უცხოელმა ინვესტორმა იცის ამის შესახებ, საუბრობს ამაზე და ეშინია ამის.

თითქოს საქართველო დანარჩენ მსოფლიოს ერთი ნაბიჯით ჩამორჩება, იზოლირებულია.

როდესაც პრემიერ-მინისტრი გილაური ლონდონში უცხოელ ინვესტორებს დერეგულაციისა და ლიბერ-

ტარიანიზმის შესახებ ესაუბრებოდა, დარბაზში დამსწრეთა უმრავლესობა ცოტა გაოცებული სახეებით იყურებოდა აქეთ-იქით.

მხოლოდ ლიბერტარიანული ბუნება განაპირობებს იმას, რომ უცხოელი ინვესტორები „ეკონომიკური თავისუფლების აქტით“ მაინცდამაინც მოხიბლულნი არ ჩანან?

არა, ინვესტორები, რომელთაც მე ვესაუბრე, ამ აქტს ფილოსოფიური მოსაზრებების გამო კი არ ეწინააღმდეგებიან, უბრალოდ მათ სხვა რამ სურთ და არა ის, რასაც ეს დოკუმენტი სთავაზობთ. ამ დოკუმენტის თანახმად, ძალიან ცოტა რეგულაცია და ძალიან დაბალი გადასახადები იქნება. ფაქტობრივად, ეს ამ აქტის იმპერატიული მოთხოვნაა, რომელიც თითქოსდა მომავალშიც შენარჩუნდება.

უცხოელი ინვესტორების უმრავლესობას, ზოგადად, ყველა ინვესტორს და ბიზნესმენს მოვლენათა

პროგნოზირების სიზუსტე აღელვებს. გადასახადების ან რეგულაციების რაოდენობა, ამ წინასწარგანჭვრეტის შესაძლებლობასთან შედარებით, მეორეხარისხოვანია. თუ ბიზნესის დაგეგმვა ისეთ პირობებში მიმდინარეობს, რომ ადამიანებს შეუძლიათ განჭვრეტონ, რა მოხდება, ბიზნესი ყვავის. ევროპაში და განსაკუთრებით სკანდინავიაში გადასახადების განაკვეთი საკმაოდ მაღალია, მაგრამ იქ მაინც ბევრი ბიზნესი ვითარდება, რადგან ყველას შეუძლია შორეული მომავლის მოვლენები განჭვრეტოს.

ხელისუფლებამო მოსვლისთანავე 2004 წლის 6 თებერვალს ამ მთავრობამ კონსტიტუცია ძირულად შეცვალა. ეს ძალიან ნაჩქარევად მოხდა და ვფიქრობ, რომ არალეგალურად, ეს თავის დროზე აღვნიშნე კიდეც. მთავრობამ კონსტიტუციაში ნაჩქარევი ცვლილებების შეტანის პოლიტიკა განაგრძო. სად არის გარანტია, რომ ხელისუფლების სათავეში მოსული ახალი მთავრობა იგივეს არ იზამს? განსაკუთრებით მაშინ, როცა ეს ხელისუფლება საკონსტიტუციო ცვლილებებს სწორედ მომავალი ხელისუფლების ალტერნატივებისა და პოლიტიკური არჩევანის შეზღუდვის მიზნით ახორციელებს. ინვესტორებს ლოგიკურია, ეშინოდეთ, რომ მთავრობის ყოველი ცვლილება მთელი ეკონომიკის სტრუქტურის დიდ შოკს გამოიწვევს, და ეს კონსტიტუციით იქნება განპირობებული.

„ეკონომიკური თავისუფლების აქტის“ წარდგენიდან ცოტა ხანში მთავრობამ ფინანსური პოლიტიკის აღდგენის გადაწყვეტილება მიიღო (როგორც გახსოვთ, ის 2007 წელს, მისი მეტისმეტად უხეში მეთოდების გამო, მკაცრი კრიტიკის შემდეგ გაუქმდა). რეალურად რა გზას ირჩევს ხელისუფლება? დერეგულაცია ფინანსური პოლიტიკის ზედამხედველობის ქვეშ?

ფინანსური პოლიტიკა შესანიშნავი მაგალითია. თეორიულად, მთავრობა ნაკლები რეგულაციის მომხრეა და ამიტომაც რეგულაციები ცოტაა. მაგრამ ახლა ხელისუფლება ძალიან მძიმე ფინანსურ მდგომარეობაშია და ფული სჭირდება. ამიტომაც, ვილაცამ უთხრა საგადასახადოს ინსპექტორებს, მეტი იმუშავონ. მათაც ყველას მიაკითხეს და, ხშირ შემთხვევაში, ზენოლასაც მიმართეს. ყველა უცხოელმა ინვესტორმა იცის ამის

შესახებ, საუბრობს ამაზე და ეშინია ამის. საგადასახადო ინსპექციის ეს ვიზიტები ყველა დიპლომატიური უწყებების, საქართველოში ყველა ინვესტორის განხილვის მთავარი თემა გახდა, მიუხედავად იმისა, რომ ეს ტელევიზიით საერთოდ არ გაშუქებულია.

როდესაც პრემიერ-მინისტრ გილაურს ლონდონში ინვესტორებთან შეხვედრისას ჰკითხეს, თუ რატომ ხდება ეს, მან უპასუხა, რომ გაზაფხულზე ოპოზიციის აქციების დროს ბიზნესმენებმა ჩათვალეს, რომ გადასახადების დაფარვა შეეძლოთ და საჭირო გახდა მათი გადამონმება. ბევრი დამსწრისთვის, რომელთაგან ბევრი საქართველოში ბიზნესს ფლობს და გადასახადებს იხდის, ეს არადამაჯერებელი, უფრო მეტიც, შეურაცხმყოფელი პასუხი იყო.

თუმცა, გილაურმა იქვე განაცხადა, რომ ამიერიდან საგადასახადო ინსპექციის ვიზიტებზე ნებართვას გაცილებით უფრო მაღალი თანამდებობის პირები გასცემენ. ეს შეიძლება კარგი გამოსავალი იყოს, თუმცა ნათლად აჩვენებს, რომ მთავრობას სწორი რეგულაციის მოდელი სრულად შემუშავებული არ აქვს. მიმდინარე ცვლილებების ფონზე კი ეს ინიციატივა სადავოა, რადგან უფრო მაღალი თანამდებობის პირების მიერ საგადასახადო ინსპექციის ვიზიტებზე რეზოლუციის დადება თავისუფლად შეიძლება „უფრო მეტ ბიუროკრატიადა ან რეგულაციადა“ ჩაითვალოს.

რას გვეტყვით აქტში განერილი წინადადებათა პაკეტის შესახებ?

თუ საქართველოს მთავრობას უნდა გაიგოს, რა სურთ ინვესტორებს, საუკეთესო გამოსავალია, ამის შესახებ თავად მათ ჰკითხოთ. ზოგიერთი ინიციატივა დაემთხვევა, თუმცა სხვა საკითხებიც წამოიჭრება და ეს საკითხები ზუსტად ის ინიციატივებია, რომელთა განხილვით მთავრობა ნაკლებად დაინტერესებული ჩანს.

მაგალითად, ავილოთ სასამართლოები და კანონის უზენაესობა. როდესაც პრემიერ-მინისტრს ლონდონში ჯოზეფ ქეისა და „იმედის“ შესახებ ჰკითხეს, მან განაცხადა, რომ ეს საოჯახო დავაა და ხელი-სუფლება ვერ ჩაერევა. როდესაც

მას კომპანია Thames Steel-ის შესახებ ჰკითხეს – ამის შესახებ „უოლსტრიტ ჯურნალი“ წერდა და უცხოელ ინვესტორებს შორის ყველაზე ხშირი მსჯელობის საგანია – პრემიერმა განაცხადა, რომ მთავრობა სასამართლო განხილვაში ვერ ჩაერევა. ეს მოხერხებული პასუხია, მაგრამ ამის ცოტა უცხოელ ინვესტორს თუ სჯერა.

ამავდროულად საქართველო, კონკურენციის კანონის არარსებობის თვალსაზრისით, უნიკალურია. გაურკვეველია, რა წარმოადგენს სამართლიან და არასამართლიან კონკურენციას ბიზნესებს შორის. ეს ინვესტორებისთვის ძალიან, ძალიან მნიშვნელოვანი საკითხია. თუ ანტიმონოპოლიური კანონი კარგად ჩამოყალიბებული, ფართოდ განხილული და მხარდაჭერილი იქნება, ეს საქართველოში ბიზნესისა და სამუშაო ადგილების შექმნის თვალსაზრისით ბევრ რამეს შეცვლის. მონოპოლიის აკრძალვა ამ კანონის მნიშვნელოვანი ნაწილი იქნება და ვილაცამ ის სისრულეში უნდა მოიყვანოს. თუ ეს მოხდება, გაქრება შიში, რომ სახელისუფლებო წრეებთან დაახლოებული ბიზნესები მონოპოლიასთან დაკავშირებული მწირი კანონმდებლობით კმაყოფილები არიან. თუმცა, ამის რეალურად აღსრულებისათვის ძალიან დამოუკიდებელი უწყება უნდა არსებობდეს, რომელიც სახელმწიფო კონტროლს ნაკლებად დაექვემდებარება.

უცხოელი ინვესტორები ნებისმიერი ქვეყნის და, მათ შორის, საქართველოს მთავრობის საჯაროდ კრიტიკას ერიდებიან. საქართველოს, როგორც საინვესტიციო ქვეყნის მიმართ, დიდი დაინტერესება არსებობს, განსაკუთრებით, ვფიქრობ, ენერგეტიკის სფეროში. ამას დიდწილად მთავრობის მუშაობაც განაპირობებს და, სიმართლე რომ ვთქვა, მეზობელ ქვეყნებში, განსაკუთრებით რუსეთში, უცხოელ ინვესტორებთან ცუდად მოპყრობის შემთხვევების მატებაც უწყობს ხელს. რუსეთში – მისი სიდიდის გამო – ბევრ ინვესტორს ძალიან სერიოზული პრობლემები შეექმნა, და ამ ფონზე პატარა საქართველო სულ უფრო მიმზიდველად გამოიყურება. ■

ესაუბრა სოფო ჭაავა ინგლისურიდან თარგმნა თამარ სართანიამ

სტატია მომზადდა ევროკავშირის ფინანსური დახმარებით, ბრიტანულ-ქართული პროფესიული ქსელის მიერ განხორციელებული CSEPFM პროექტის ფარგლებში. სტატიის შინაარსზე პასუხისმგებელია ავტორი „ლიბერალი“. სტატია არ წარმოადგენს ევროკავშირის ან ბრიტანულ-ქართული პროფესიული ქსელის პოზიციას.

ახალი ბიუჯეტი

2009–2010 – მძიმე საბიუჯეტო მემკვიდრეობა

მთავრობამ, რომელიც 2009 წლის პირველ ნახევარში არ აღიარებდა კრიზისის გავლენას, ეკონომიკის დაცემას თვალის მხოლოდ წლის მეორე ნახევრიდან გაუსწორა.

რევაზ საყვარიშვილი

2009 წლის ბიუჯეტი პირველი იყო პოსტრეკოლუციური საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტებიდან, რომელიც ჯერ ზრდისკენ, შემდეგ კი უკვე კლებისკენ გადაისინჯა. ცვლილებების დინამიკა საკმაოდ საინტერესო ტენდენციას ავლენს:

შარშან წლის ბოლოს დამტკიცებული 2009 წლის ბიუჯეტის ვარიანტიდან ბიუჯეტის პირველი შესწორებისას შემცირდა შემოსავლები გადასახადებიდან და გაიზარდა გრანტებიდან და სხვა შემოსავლებიდან მისაღები თანხების ოდენობა; ანუ შუანელს დაგეგმილი ახალი სქემით, ქვეყანას გაცილებით მეტი ფინანსური სახსრები პარტნიორი ქვეყნების მთავრობებისგან უნდა მოეზიდა და დაეხარჯა.

ბიუჯეტის მეორე შესწორებით კი, რომელიც პარლამენტში ნოემბერში შევიდა და დეკემბერში დამტკიცდა, შემცირდა როგორც გადასახადებიდან, ასევე გრანტებიდან მისაღები თანხების რაოდენობა.

ქვეყანას, ერთი მხრივ, შეუმცირდა შიდა საგადასახადო ბაზა და, შესაბამისად, აქედან ასაკრეფი გადასახადები, მეორე მხრივ კი, ვერ მოახდინა გარე დახმარებების სა-

სურველი ოდენობით მოპოვება. ჩავარდნილია საპრივატიზებო გეგმაც: ამის გათვალისწინებით, მთავრობამ ამ წყაროდან წელს დაგეგმილი 77-მილიონიანი მაჩვენებელი 30 მილიონამდე შეამცირა, 11 თვეში კი ამ წყაროდან ბიუჯეტში მხოლოდ 20 მილიონი ლარია შესული.

შედეგად, მთლიანად სახელმწიფო ბიუჯეტს, ბოლო შესწორებით, შემოსავლები – 192 მილიონი ლარით, ხარჯები კი 213 მილიონი ლარით შეუმცირდა.

სწორედ ამ მიზეზით აუცილებელი გახდა შემცირებული რესურსების შიდა მხარჯველებს შორის ახლებურად გადანაწილება, რაც ასევე მნიშვნელოვნად ცვლის თავდაპირველ კონფიგურაციას.

საბოლოოდ, წლევეანდელი ბიუჯეტის 4 დეკემბერს დადგენილი ვერსია ითვალისწინებს ხარჯების ზრდას მხოლოდ ორი მიმართულებით: მენარმეებისთვის დღგ-ს დასაბრუნებლად (35 მილიონი) და რაჭასა და კახეთში მომხდარი სტიქიური მოვლენების სალიკვიდაციოდ (22 მილიონი).

ყველა სხვა მიმართულებით დაფინანსების კლება მოხდება. თავდაცვის სამინისტროს

კიდევ 26 მილიონი ლარი ჩამოეჭრება (ივლისში 45 მილიონი უკვე მოაკლდა), ეკონომიკის სამინისტროს – 12 მილიონი, სოფლის მეურნეობის სამინისტროს – 8 მილიონი, საგარეო საქმეთა სამინისტროს – 5 მილიონი, ფინანსთა სამინისტროს – 3 მილიონი, პარლამენტს – 3 მილიონი და ა.შ. გარდა ამისა, 5 მილიონი ლარით მცირდება საშინაო სახელმწიფო ვალდებულებების მომსახურების და 63 მილიონი ლარით საგარეო სახელმწიფო ვალდებულებების მომსახურების დაფინანსება.

ერთი სიტყვით, კლება ყოველმხრივ გამოკვეთილი და სერიოზულია.

საბიუჯეტო შეკუმშვა საკმაოდ მძიმე მემკვიდრეობად გადაჰყვება 2010 წლის ბიუჯეტსაც, რომელიც უკვე ასევე დამტკიცებულია. კერძოდ, უკვე ცნობილია, რომ საგაიბო ბიუჯეტის ფინანსური აქტივები 437 მილიონი ლარით ნაკლებია წლევეანდელ მაჩვენებელზე. დღევანდელი დაგეგმვით, გაისად ბიუჯეტის დეფიციტი მილიარდ ლარამდე იქნება (უფრო ზუსტად, 935 მილიონი ლარი). ამასთან, 2010 წელს ინფლაციის 6%-იანი მაჩვენებელია გათვალისწინებული, რაც ორად ორ დაწესებულებაში (ჯანდაცვა-სოცუ-ზრუნველყოფის ბიუჯეტი 1,534 მილიარდი ლარიდან 1,592 მილიარდ ლარამდე იზრდება, განათლებისა და მეცნიერების – 519-დან 558 მილიონამდე) დაგეგმილ უმნიშვნელო ზრდასაც კი, პრაქტიკულად, ეფემერულს ხდის. სხვა მიმართულებებზე, დაფინანსების არათუ თუნდაც ნომინალური ზრდა, არამედ კლებაა გათვალისწინებული.

2010 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის სოციალური ორიენტირებულობა უკვე დღესვე საკმაოდ დიდი კითხვის ნიშნის ქვეშ დგას და გაისად, მოვლენების განვითარების კვალობაზე, შესაძლოა, კიდევ უფრო რთული შესაძენი გახდეს. □

2009 წლის სასაბიუჯეტო ბიუჯეტის საფარგლო ნაწილი და მისი ცვლილებები (მილიონი ლარი)

	2009 წლის ბიუჯეტი (30.12.2008)	2009 წლის ბიუჯეტი (11.07.2009)	2009 წლის ბიუჯეტი (13.11.2009)	ცვლილება (2009 წლის 13.11.2009-2009 წლის ბიუჯეტი 11.07.2009)	
გადასახადები	4 760 000,0	4 260 000,0	4 179 200,0	-80 800,0	-1,9%
საშემოსავლო გადასახადი	1 123 000,0	1 098 000,0	1 072 800,0	-25 200,0	-2,3%
მოგების გადასახადი	581 000,0	498 000,0	523 600,0	25 600,0	5,1%
დღგ	2 444 000,0	2 130 000,0	2 047 300,0	-82 700,0	-3,9%
აქციზი	527 000,0	459 000,0	446 400,0	-12 600,0	-2,7%
საბაჟო გადასახადი	43 000,0	35 000,0	35 000,0	0,0	0,0%
სხვა გადასახადები	42 000,0	40 000,0	54 100,0	14 100,0	35,3%
გრანტები	444 971,0	555 474,8	449 845,5	-105 629,3	-19,0%
საერთაშ. ორგანიზაციებიდან მიღებული გრანტები	322 929,0	317 681,8	246 580,2	-71 101,6	-22,4%
უცხო ქვეყნების მთავრობებიდან/წარმ. მილ. გრანტები	122 042,0	237 793,0	203 265,3	-34 527,7	-14,5%
სხვა შემოსავლები	305 190,0	322 042,0	334 554,0	12 512,0	3,9%

WWW.LIBERALI.GE

საპროცესო მორიგებიდან გარიგებამდე

საპროცესო შეთანხმების შემოღების მიზანი მართლმსაჯულების სწრაფად და ეფექტურად განხორციელება იყო, მაგრამ იურისტები თვლიან, რომ ამ ინსტრუმენტმა რადიკალურად განსხვავებული სახე მიიღო. სად მთავრდება სასამართლოს ძალაუფლება და იწყება პროკურატურის ინტერესი?

ნინო გოგუა

„გაჭიანურებული სასამართლო პროცესების დაჩქარებისა და ბრალდებულთა წახალისების“ მიზნით, საქართველოს პარლამენტმა 2004 წლის თებერვალში „სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში“ საპროცესო შეთანხმების მუხლი შეიტანა. კანონი ამ მუხლს მოდავე მხარეებს შორის მორიგებად განმარტავს.

საპროცესო შეთანხმების გაფორმებაში მხოლოდ პროკურორი და ბრალდებული მონაწილეობენ. თუ ბრალდებული თანამშრომლობს გამოძიებასთან, ვიდრე მოსამართლე განაჩენს გამოიტანს, პროკურატურა მას უთანხმებს იმაზე ნაკლებ სასჯელს, ვიდრე ამას მოსამართლე კანონის მიხედვით დააკისრებდა. ამ შემთხვევაში, სასამართლო გამოძიება საპროცესო შეთანხმებით სრულდება. დაზარალებული მოლაპარაკებაში არ იღებს მონაწილეობას და არც საპროცესო შეთანხმების აპელაციის უფლება აქვს.

ქართული კანონმდებლობა ორი სახის საპროცესო შეთანხმებას იცნობს – ესაა ბრალზე და სასჯელზე შეთანხმება. პირველ შემთხვევაში, ეჭვმიტანილი აღიარებით ჩვენებას იძლევა და ამის შემდეგ ფორმდება მორიგება. სასჯელზე შეთანხმებისას ბრალდებული წერილობით არ აღიარებს დანაშაულს, მაგრამ თანხმობას აცხადებს წაყენებულ სასჯელზე. ასეთი შემთხვევები, იუსტიციის სამინისტროს მონაცემებით, ძალზე იშვიათია, რასაც ვერ ვიტყვით ბრალზე საპროცესო შეთანხმებაზე. 2009 წლის 10 თვის სტატისტიკური მონაცემებით, 8084 ბრალდებულს სახელმწიფომ საპროცესო შეთანხმება გაუფორმა.

პროკურატურის მთავარი ანალიტიკური სამმართველოს უფროსის შალვა საღირაშვილის განმარტებით, მას შემდეგ, რაც სასამართლო პრაქტიკაში საპროცესო შეთანხმება გაჩნდა, მნიშვნელოვნად შეიკვეცა და გამარტივდა წინასწარი გამოძიების პროცედურები (სა-

სამართლო განხილვამდე ექვმიტანილის დანაშაულის დადგენის სტადია). უფრო მოხილური გახდა სასამართლოს მიერ სისხლის სამართლის განხილვის ვადები. „სასამართლო მხოლოდ იმას არაკვევს, ხომ არ იქნა დარღვეული ბრალდებულისათვის კანონით მინიჭებული უფლებები. სასამართლო სხდომაზე აღარ ხდება მტკიცებულებათა გამოკვლევა და მონმეთა დაკითხვა“.

იმ შემთხვევაში, როდესაც დაზარალებული მხარე წინასწარი გამოძიების დასკვნას არ ეთანხმება, სასამართლო განხილვა მისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. საპროცესო შეთანხმების გაფორმების შემთხვევაში კი, დაზარალებულს ელახება კანონით გარანტირებული უფლება – წარუდგინოს მოსამართლეს დამატებითი მტკიცებულებები, რამაც შეიძლება საქმის არსებით განხილვას კალაპოტი შეუცვალოს.

12 ოქტომბერს სწორედ ამგვარი ფაქტის წინაშე დადგა „ვარსკვლავების აკადემიის“ შენობის ჩამონგრევის შედეგად დაღუპული ნიკა გელაშვილის ოჯახი. დაზარალებულები არ იზიარებენ წინასწარი გამოძიების დასკვნას. ოჯახის ადვოკატებს, მერაბ ჩიქოვანს და გაგი მოსიაშვილს სასამართლოსთვის წარდგენილი ჰქონდათ შუამდგომლობა, რის მიხედვითაც პროცესზე უნდა დაკითხულიყვნენ დამატებითი მოწმეები.

ოჯახის განცხადებით, წინასწარმა გამოძიებამ ყველაფერი გააკეთა იმისათვის, რომ პასუხისმგებლობა აეცილებ-

პროცესო შეთანხმებაზე ექსკლუზიური უფლება პროკურატურას აქვს.

საპროცესო შეთანხმებების გარეშე კითხვის ნიშნებს აჩენს ის გარემოება, რომ კანონი არ აკონკრეტებს, რა იგულისხმება ტერმინში „გამოძიებასთან თანამშრომლობა“. კრიმინალური დაჯგუფების შესახებ ოპერატიული ინფორმაციის მიწოდებაცა და წაყენებული ბრალის აღიარებაც ერთნაირად შეიძლება გახდეს „საპროცესო შეთანხმების“ საბაბი.

ამასთან, „სისხლის სამართლის საპროცესო კანონი“ განმარტავს, რომ აღიარებითი ჩვენება მხოლოდ იმ შემთხვევაშია უტყუარი მტკიცებულება, თუ სხვა გარემოებებითაც დასტურდება. მაგრამ საპროცესო შეთანხმების გაფორმების შემთხვევაში, დაზარალებულის ადვოკატებს არ ეძლევათ საშუალება, წარადგინონ მტკიცებულებები, რაც ცრუ აღიარებით ჩვენებაზე შეიძლება მიუთითებდეს. კანონი ასევე არ განმარტავს, რა კატეგორიის დანაშაულში ბრალდებულთან უნდა გაფორმდეს საპროცესო შეთანხმება და რა ბრალზე შეიძლება მორიგება. პროკურორი თავად წყვეტს, რა სახის თანამშრომლობა რა სასჯელის რა ზომას შეესაბამება.

სწორედ ამ ფაქტორს ასახელებს საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის თავმჯდომარე თამარ ხიდაშელი საპროცესო შეთანხმების არაეფექტურობის მთავარ მიზეზად: „კანონში იმდენად ფართოა პროკურორის უფლება-მოვალეობები, რომ პროკურორებს

დანაშაულებზე (განზრახ მკვლელობა, წამება, არაადამიანური მოპყრობა, გაუპატიურება) საპროცესო შეთანხმების გამოყენებას ზღუდავს და აწესებს მკაცრ კონტროლს. გამონაკლის შემთხვევებში კი, საპროცესო შეთანხმების მიზანშეწონილობა ამ სახის დანაშაულებზე წყდება ბრალდებულის მხრიდან თანამშრომლობის განსაკუთრებით მაღალი ხარისხის გათვალისწინებით – როდესაც ბრალდებულის თანამშრომლობა ხელს უწყობს სხვა განსაკუთრებით მძიმე ან მძიმე დანაშაულის გახსნას“.

თუმცა, სწორედ მძიმე კატეგორიათა დანაშაული – როდიონ კირაკოსიანის განზრახ მკვლელობის საქმე – მოხვდა სახალხო დამცველის სოზარ სუბარის ანგარიშში. 2001 წლის 16 სექტემბერს თბილისში როდიონ კირაკოსიანს დანით მიაყენეს რამდენიმე მძიმე ჭრილობა და თავში ჩაარტყეს ბლაგვი საგანი; 8 დღის შემდეგ იგი საავადმყოფოში გარდაიცვალა. 2006 წლის 28 ივლისს პროკურორმა ია დარჯანიამ დანაშაულში ექვმიტანილებს საპროცესო შეთანხმება გაუფორმა. გარდაცვლილის ოჯახი კი დღემდე დარწმუნებულია, რომ არაკვალიფიციური გამოძიების გამო, მკვლელები განსასჯელის სკამზე არც კი აღმოჩენილან.

ომბუდსმენის ოფიციალურ განცხადებაში ვკითხულობთ: „საქმის შესწავლით ამკარაა, რომ არც წინასწარი და არც დამატებითი გამოძიების მიერ არ იყო ჩატარებული აუცილებელი სა-

■ კრიმინალური დაჯგუფების შესახებ ოპერატიული ინფორმაციის მიწოდებაცა და წაყენებული ბრალის აღიარებაც ერთნაირად შეიძლება გახდეს „საპროცესო შეთანხმების“ საბაბი.

ბინა „რუსთავი 2“-ისა და „არტ-იქსის“ ხელმძღვანელი პირებისთვის, რომელთა შორისაც დავით კეზერაშვილის მეუღლე და გიგა ბოკერიას ნათესავები არიან.

თუმცა ბრალდებულის აღიარებით ჩვენებაზე მოულოდნელად გაფორმებულიმა საპროცესო შეთანხმებამ დაზარალებულ მხარეს ეს შესაძლებლობა წაართვა. ფორმალურად მხარეებს შორის მოლაპარაკება შედგა, მაგრამ დაზარალებული ოჯახი ამ მორიგების მიღმა დარჩა. მიუხედავად იმისა, რომ, კანონით, დაზარალებული და პროკურატურა ერთ მხარეს წარმოადგენს, სა-

თვითშემოქმედების საშუალება ეძლევათ. მათ ექსკლუზიურად შეუძლიათ სუბიექტური მიდგომით გააფორმონ, ან არ გააფორმონ საპროცესო ხელშეკრულება. ვთვლი, რომ კანონი უფრო დეტალური და გასაგები უნდა იყოს“.

მთავარი პროკურატურის ანალიტიკური სამმართველოს უფროსი შალვა საღირაშვილი განმარტავს, რომ არაა აუცილებელი კანონის დაკონკრეტება, რადგან პროკურორების მუშაობას ზემდგომი პროკურორები უწევენ მონიტორინგს. ამასთან, „პროკურატურა განსაკუთრებით მძიმე კატეგორიის

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სტატისტიკა

2006 წელი – სასამართლომ განიხილა 4888 სისხლის სამართლის საქმე, მათგან 1201 დასრულდა საპროცესო შეთანხმებით

2007 წელი – 6853 /3035

2008 წელი – 7338 /3544

2009 წელი – 5534 /3126

გამოძიებო მოქმედებები – არ იყვნენ დადგენილი და დაკითხული შემთხვევის ადგილის მიმდებარე ტერიტორიაზე მცხოვრები პირები, რომელთაც, შესაძლოა, დაენახათ, თუ როგორ და ვის მიერ მოხდა კ.-ს მკვლელობა, არც მონშების ადგილსამყოფელის დადგენისათვის გატარებულა რაიმე ქმედითი ღონისძიებები. გამოძიებას ასევე არ უმსჯელია დაზარალებულის მიერ არაერთ ჩვენებაში აღნიშნულ გარემოებებზე და დანაშაულის ჩადენის ანგარებიან მოტივზე, არ დაუდგენია და არ დაუკითხავს ის პირები, რომლებიც, დაზარალებულის ჩვენებების თანახმად, ჯგუფურად იღებდნენ მონაწილეობას განზრახ მკვლელობაში“.

რაც შეეხება ჯგუფურ კანონდარღვევას, საპროცესო კოდექსის მიხედვით, იდენტური ბრალის მქონე ორგანიზებული ჯგუფის წევრებს შორის პროკურატურამ შეიძლება ერთთან გააფორმოს შეთანხმება, მეორესთან – არა. 19 ნოემბერს მუხროვანის ამბოხის პროცესზე 28 განსასჯელიდან შვიდმა აღიარა დაუმორჩილებლობაში წაყენებული ბრალი და შეიძივე მათგანთან პროკურატურამ საპროცესო გარიგება გააფორმა. სწორედ აღიარებითი ჩვენების და არა დამატებით მიღებული ინფორმაციით ახსნა პროკურორმა საპროცესო შეთანხმების გაფორმების

მოტივი. სასამართლო პროცესში კვლავ რჩება იგივე კატეგორიის დანაშაულის ჩადენაში ბრალდებული 21 სამხედრო მოხელე.

ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის არქივში ინახება განსხვავებული საქმეც, როცა საია 60 ლარის ღირებულების ლითონის მოპარვაში ბრალდებულს იცავდა. ეჭვმიტანილი ბრალს აღიარებდა, მაგრამ პროკურატურამ საპროცესო შეთანხმების გაფორმებაზე უარი განუცხადა და სასამართლომ მას 4 წლამდე პატიმრობა მიუსაჯა. მოგვიანებით ბრალდებულმა სასჯელის ზომა შემდგომ სასამართლოში გააპროტესტა და გაიმარჯვა.

იურისტთა დამოუკიდებელი გაერთიანება „42-ე მუხლის“ იურისტი არჩილ ჩოფიკაშვილი იხსენებს, რომ როცა საპროცესო შეთანხმება ახალი შემოღებული იყო, პროკურორები ორგანიზებულ, ნარკოტიკებთან ან იარაღთან დაკავშირებულ საქმეებში ეჭვმიტანილებს ზოგჯერ ატყუებდნენ კიდევ – სხვების „ჩაშვების“ სანაცვლოდ, საპროცესო შეთანხმებას ჰპირდებოდნენ, მაგრამ სასამართლო პროცესზე მხოლოდ რამდენიმე თვით ან წლით ნაკლებ სასჯელს უფორმებდნენ, ვიდრე მოსამართლე მისცემდათ. ჩოფიკაშვილის განცხადებით, საპროცესო შეთანხმება და პროკურატურის დამატებითი ფუნქციები ერთმ-

ნიშვნელოვნად არაფერს ამბობს. ეს პრინციპი წარმატებით მუშაობს ევროპის ბევრ ქვეყანაში, მაგრამ ჩვენთან მიიღო „მახინჯი სახე“. „შეიძლება კორუფციაზე და ფულით მოსყიდვაზე არ იყოს საუბარი, მაგრამ პროკურატურას გაუჩნდა საკმარისი სივრცე იმისთვის, რომ იყოს სუბიექტური და მიკერძოებული. პიროვნული დამოკიდებულება შეიძლება გახდეს განმსაზღვრელი განსასჯელთან საპროცესო შეთანხმებისას. ასე გადაიქცა პროკურორთან შეთანხმება გარიგებად, ყველაზე ცუდი გაგებით. რომელიმე კონკრეტული პროკურორის გათავისუფლება საქმეს არც უშველის. ცვლილებები კანონშია შესატანი. მათ შორის დაზარალებულის უფლებების მხრივ“.

იურისტის თქმით, ხშირად ბრალდებულები საპროცესო შეთანხმებისთვის აუცილებელ ცრუ აღიარებით ჩვენებას წერენ; ეს იმ შემთხვევაში ხდება, როცა ეჭვმიტანილს გამოძიების ობიექტურობაში ეჭვი ეპარება და უშვებს ალბათობას, რომ მას მოსამართლე იმაზე მეტ სასჯელს მისცემს, ვიდრე საპროცესო შეთანხმების შემთხვევაში შეიძლება დაუმტკიცდეს.

საპროცესო შეთანხმება ხშირად დადებულია ქართველ ბიზნესმენებთანაც, რომლებსაც ჯარიმის სახით დიდი რაოდენობის თანხა გადაურიცხავთ ბიუჯეტში, ძირითადად წინასაარჩევნოდ. ამას „რესპუბლიკური პარტია“ თავის ანგარიშში „ლეგალიზებულ მექრთამეობას“ უწოდებს. „რესპუბლიკელები“ ხაზს უსვამენ იმ გარემოებასაც, რომ ერთი და იგივე პროკურორი ჯერ წინასწარ გამოძიებასთან ერთად მუშაობს, შემდეგ ითავსებს მოსამართლის ფუნქციას, როცა საპროცესო შეთანხმების დროს სასჯელის ზომას განსაზღვრავს, ბოლოს კი იცავს ბრალდებულის ინტერესს, რადგანაც საპროცესო შეთანხმება მხოლოდ განსასჯელის მოთხოვნით დგება.

თუმცა, პოლიტიზირებულ და პრეცედენტულ საქმეებს რომ ჩამოეშორდეთ, პროკურატურა საპროცესო შეთანხმებას ეფექტურად იყენებს არასრულწლოვნების მიერ ჩადენილ მსუბუქ (ხუთიგონა, სხეულის მსუბუქი დაზიანება, პირველად ჩადენილი დანაშაული) დანაშაულებზე. ასეთ შემთხვევებში, კანონი ეფექტურ და სამართლიან მართლმსაჯულებას განაპირობებს, თუმცა ამავე კანონით დაზარალებულთა ერთი ნაწილი სამართლიანობის აღდგენას სტრასბურგის სასამართლოში ითხოვს. ■

საპროცესო შეთანხმების პრაქტიკა

ქართულ კანონმდებლობაში საპროცესო შეთანხმების მუხლი იმ ქვეყნების საკანონმდებლო სისტემების გამოცდილებას ეყრდნობა, სადაც სასამართლო შეჯიბრებითობის პრინციპით მუშაობს. იტალიაში საპროცესო შეთანხმება ეფექტურად გამოიყენება ორგანიზებულ (მაფია, ნარკოდირეგები), ასევე წვრილმან დანაშაულებთან ბრძოლაში. კანონში არაა დაკონკრეტებული, რას გულისხმობს „გამოძიებასთან თანამშრომლობა“. შეთანხმების გაფორმებამდე პროკურორი დაზარალებულთან გადის ერთგვარ კონსულტაციას – წინასწარ ატყობინებს შეთანხმების ზოგად პირობებ-

ს, თუმცა დაზარალებულს არ აქვს საპროცესო მორიგებისთვის ხელის შეშლის, მოგვიანებით აპელაციის უფლება. პროკურორის კეთილ ნებაზეა დამოკიდებული, გაითვალისწინებს თუ არა დაზარალებულის პოზიციას. საპროცესო შეთანხმების განსხვავებული მოდელი მუშაობს ამერიკის შეერთებული შტატების რამდენიმე შტატში (ჯორჯია, სამხრეთ დაკოტა). საპროცესო შეთანხმებაზე მოლაპარაკების დაწყებამდე, პროკურორი აუცილებლად განუმარტავს დაზარალებულს, შეთანხმების დადების აუცილებლობას. დაზარალებული მოსამართლეს წერილობით ნა-

რუდგენს არგუმენტაციას, რატომ არის საპროცესო შეთანხმების წინააღმდეგი, და მოსამართლეს აქვს უფლება, გაითვალისწინოს დაზარალებულის მიდგომა და არ დამტკიცოს საპროცესო შეთანხმება. სხვა შტატებში დაზარალებულის ეს უფლებები კანონით არ არის გარანტირებული. აშშ-ში საპროცესო შეთანხმება გამოიყენება ყველა კატეგორიის დანაშაულთან ბრძოლაში. საქმეების 95% საპროცესო შეთანხმებით სრულდება. საქმეს სასამართლოში ნაფიცი მსაჯულები მხოლოდ იმ შემთხვევაში განიხილავენ, თუ ბრალდებული დანაშაულს არ აღიარებს.

კითხვათა ეკლესიას და ხალისუფლებას

ეკლესიის საბჭოთა წარსული

სამოქალაქო საზოგადოებამ პირველი ნაბიჯი გადადგა. იქცევა თუ არა საჯარო მსჯელობის საგნად ის საკითხები, რომლებიც ეკლესიის საბჭოთა წარსულს და დღევანდელობას შეეხება?

ნინო ბექიშვილი

■ სამოქალაქო საზოგადოების საინიციატივო ჯგუფის მიმართვა პატრიარქს და მთავრობას, თბილისი, 3 დეკემბერი 2009

ფოტო: იმედი პარკინაშვილი

დღეს საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია ჩვენ რეალობაში ყველაზე უფრო გავლენიანი, მდიდარი, პოპულარული, მაგრამ ამასთანავე ყველაზე მეტად დახურული ორგანიზაციაა, რომელიც ავტონომიურ რეჟიმში ცხოვრობს; გაურბის საზოგადოებასთან დიალოგს და ნებისმიერ ადამიანს, ვისაც კრიტიკული აზრი გაუჩნდება, მტრად თვლის.

სასულიერო პირებს მედიასთან ურთიერთობა აკრძალული აქვთ, მათთვის მხოლოდ საეკლესიო ან ყვითელ პრესაში ქადაგება და ქრისტიანული ცხოვრების წესის პროპაგანდა დასაშვებია. მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ეკლესია პოლიტიკოსების, კულტურის მოღვაწეების, სტუდენტებისა და ზოგადად საზოგადოების უმეტესი ნაწილის მიერ, როგორც თავად

ამბობენ, „ერის ერთიანობის გარანტიად“ აღიქმება, რაც სეკულარულ სახელმწიფოსთან შეუთავსებელია. მედიატორის ფუნქცია, რომელიც ეკლესიამ ბოლოდროინდელი პოლიტიკური არეულობებისას იკისრა და ხანდახან წარმატებითაც ახორციელებს (გავისხენოთ პატრიარქის მიერ ხელისუფლება-ოპოზიციის დაპირისპირებისას გადადგმული ნაბიჯები), წესით, თანამედროვე სახელმწიფოში სულ სხვა დემოკრატიული ინსტიტუტების პრეროგატივა უნდა იყოს და საპატრიარქო საკუთარი პოლიტიკური გავლენის გაძლიერებაზე არ უნდა ზრუნავდეს.

ბოლო დრომდე საჯარო სივრცეში ეკლესიის თემა დახურული გახლდათ, მაგრამ რამდენიმე ადამიანი მაინც ცდი-

ლობდა ეკლესიასთან დაკავშირებულ ბევრ მტკიცებულ საკითხზე ესაუბრა. უურნალი „ცხელი შოკოლადი“ უკანასკნელი ორი წლის მანძილზე რეგულარულად აქვეყნებდა პუბლიკაციებს, რომლებიც მართლმადიდებელი ეკლესიის მიერ ტაბუდადებულ თემებს შეეხებოდა. ეკლესიის კრიტიკა ისმოდა ომბუდსმენის საპარლამენტო მოხსენებების დროს, ჰაინრიხ ბიოლის ფონდში გამართული დებატებისას და სხვ. მაგრამ მაინც, ის შეკითხვები, რომლებიც პატრიარქსა და პრეზიდენტს სამოქალაქო საზოგადოების რამდენიმე წევრმა გაუგზავნა, ეკლესიასთან დიალოგის პირველი ხმამაღალი მცდელობაა.

იმ ფონზე, როდესაც არც მედია და არც საპატრიარქო ეკლესიაში მიმდ-

ნარე პროცესებს გახსნილად არ აშუქებენ, შეკითხვათა ავტორები ერთმანეთს ინტერნეტში, სოციალურ ქსელ „ფეისბუქში“ დაუკავშირდნენ. პრესკონფერენციაზე, რომელიც ამ ჯგუფმა კოლმეურნეობის მოედანზე, იოანე პეტრიწის ძეგლთან გამართა, ბასილ კობახიძე, ბექა მინდიაშვილი, დავით ამირეჯიბი და თეა თუთბერიძე აქტიურობდნენ. შეკითხვების თემატიკა მრავალფეროვანია და ეკლესიის წარსულისა და თანამედროვე ცხოვრების ბევრ მართლაც მტკივნეულ საკითხს უკავშირდება. თუმცა, ეს კითხვები ფორმით უფრო მეტად ბრალდებების ჩამონათვალს ჰგავს და კონსტრუქციულ საუბარს ნაკლებად გულისხმობს. ალბათ ამიტომაც იყო, რომ ეს აქცია ეკლესიის მიმართ კრიტიკულად განწყობილმა ადამიანებმაც კი იმ კამპანიის ნაწილად აღიქვეს, რომელიც ამ ერთი თვის წინ თეა თუთბერიძემ ინტერნეტიდან პატრიარქის შეურაცხყოფელი ვიდეორგოლების ტირაჟირებით დაიწყო. უმრავლესობამ თეა თუთბერიძის საქციელის უკან ხელისუფლების კვალი დაინახა;

ლით გუნდრუკს უკმევს ეკლესიას, მეორე ხელით კი – ძირს უთხრის, დანარჩენი ოპოზიცია კი შეკითხვათა ავტორებს ლამის ეშმაკეულებად მიიჩნევს. ხელისუფლების წარმომადგენელი დეპუტატები ცდილობენ, არც მწვადი დაწვან არც შამფური, მაგრამ არ გამოსდით, ეკლესიის ყოვლისმომცველ ავტორიტეტს უფრო ხიან და ხმამაღლა ვერ აცხადებენ, რომ შეკითხვის დასმის უფლება საქართველოს მოქალაქეებს კონსტიტუციით გვაქვს გარანტირებული.

ამ შეკითხვების ფორმირებაში მონაწილეობა ბასილ კობახიძემ და ბექა მინდიაშვილმაც მიიღეს. ისინი კი, უკვე წლებია, არ ერიდებიან სხვადასხვა საკითხის გამო ეკლესიის წინააღმდეგ პროტესტის გამოხატვას. აქამდე ტელესივრცე მათ თითქმის არ ეთმობოდათ, ამიტომაც, პრობლემები, რომლებზედაც ისინი ამახვილებდნენ ყურადღებას, საზოგადოებამდე თითქმის ვერ აღწევდა. აგვისტოს ომის შემდეგ პატრიარქის ვიზიტებმა მოსკოვში და მისმა დაუფარავმა პროორუსულმა რიტორიკამ, რომელიც

თებდნენ. ინტერნეტში გამოქვეყნებული კლერიკალების „კგბ“-ს ბარათების ავთენტურობის დამტკიცება, მაშინ, როდესაც ჩვენი უშიშროების არქივის დიდი ნაწილი დამწვარია და მოსკოვის არქივებზე ხელი არ მიგვიწვდება, დღეს თითქმის შეუძლებელია. მამა ანდრია (ბოროდა), რომელიც უკვე 10 წელიწადზე მეტია, ამერიკაში ერთ-ერთ ბერძნულ ეკლესიაში მოღვაწეობს, თვლის, რომ საბჭოთა ხელისუფლებასთან სამოცდაათწლიანი კომპრომისი ეკლესიას უკარგავს უფლებას, ქრისტეს სიტყვა იქადაგოს: „როგორ შეიძლება იმ მოძალადე და უზნეო საბჭოთა ხელისუფლებასთან თანამშრომლობა? ან იმ ძალადობაზე თვალის დახუჭვა? ამ შემთხვევაში თანამშრომლობა და თვალის დახუჭვა ერთი და იგივეა. ჩემ თავსაც და მოძღვრებასაც დავუხუცი შეკითხვა, შეიძლება თუ არა დარჩენა ეკლესიაში, რომელმაც ამ წლების მანძილზე ქრისტიანობის პრინციპები ვერ შეინარჩუნა, მათ მიპასუხეს, – აბა, რა ვქნათო. მაშინ მეც დავიჯერე. პასუხისმგებლობა არავისზე არ გადამა-

■ საბჭოთა წარსულის გააზრება და შეფასება, მხოლოდ ეკლესიის კი არა, მთელი დანარჩენი საზოგადოების პრობლემაა.

იმათაც კი, ვინც რადიკალურ ოპოზიციას არ უთანაგრძნობს და შორსაა იმ რიტორიკისგან, რომ „ეკლესიებს გვინგრევენ“ და „მართლმადიდებლობას გვართმევენ“. პროფესორი ზურაბ კიკნაძე თვლის, რომ „თავისუფლების ინსტიტუტი“ სწორედ ხელისუფლებასთან ასოცირდება და ის, რომ შეიძლება მათ ხელისუფლება ხანდახან გააკრიტიკონ კიდევ, ბევრს არაფერს ცვლის: „ამაზე მახსენდება ახალგაზრდა ევგენი ევტუშენკოს „ბობოქრობა“, იგი საბჭოთა ხელისუფლებას მოკლე ბანრით ჰყავდა დაბმული და გარკვეულ საზღვრამდე აძლევდა „კრიტიკის“ უფლებას. ასეთები ბევრი ჰყავდათ საჩვენებლად მეტროპოლიაშიც და ჩვენშიც. საბჭოეთში ნაცხოვრები ადამიანი არ მოტყუვდება. მათი ამოცნობა მას არ გაუჭირდება. არც იმას დავიჯერებ, რომ თეა თუთბერიძეს „პარტიული დავალება მისცეს“. უშუალო დავალება ასეთი პირისთვის სრულებითაც არ უნდა ყოფილიყო აუცილებელი. იგი იმდენად გამჭირავსია, რომ სიტყვის უთქმელად ხვდება „ვარდების ეპოქის“ გამოწვევას“.

რესპუბლიკური პარტიის წევრები ფიქრობენ, რომ ხელისუფლება ცალი ხე-

ერთმორწმუნეობაზე და მოძმე ეკლესიების ერთობაზე აპელირებს, ძალიან ბევრი ჩვენი თანამოქალაქე გააღიზიანა. ცხადია, პატრიარქი ვერავის მოუწოდებს შუღლისკენ და მისი მოღვაწეობა მშვიდობის, როგორც უმაღლესი ღირებულების ქადაგებას გულისხმობს, მაგრამ შეიძლება, პატრიარქი რუსული ეკლესიის მიმართ ცოტა უფრო მკაცრი და კრიტიკული ყოფილიყო, და ის მაინც არ ეთქვა, რომ რუსეთის პრეზიდენტი დიმიტრი მედვედევი კეთილგანწყობილია საქართველოს მიმართ.

საზოგადოების ნაწილს დღემდე აფიქრებს ის, რომ საქართველოში ლუსტრაციის პროცესი არ განხორციელდა. შეკითხვები სწორედ ამ თემით იწყება. თანამშრომლობდა თუ არა საქართველოს ეკლესია და საპატრიარქო საბჭოთა სუკთან? ვინც, ასე თუ ისე, იცის საბჭოთა სისტემა, მისთვის პასუხი ნამდვილად ცალსახაა. ეკლესია საბჭოთა წლებში ამ ურთიერთობის გარეშე უბრალოდ ფიზიკურად ვერ იარსებებდა. საქმე ისაა, რას გულისხმობდა ეს თანამშრომლობა და კონკრეტული სასულიერო პირები საბჭოთა სისტემის დავალებით რას აკე-

ქეს, მე თვითონ დამჭირდა რალაც დრო იმისთვის, რომ თავს მოვრეოდი. მაშინ, როდესაც ამ ყველაფერზე თვალის დახუჭვა, ჩემ თავში სინდისი მოვკალი და ეს დღემდე მანვალეხს. ეს კომპლექსური საკითხია, სარწმუნოებრივიც და სოციალურიც. ვინ როგორ თანამშრომლობდა, რა დოზით, არ ვიცი, მაგრამ ამ თანამშრომლობის რეფლექსიებს, შედეგებს ნამდვილად ვხედავდი“.

პროფესორი ზურაბ კიკნაძე თვლის, რომ ამ კითხვის ეკლესიისთვის დასმა არ არის გამართლებული, ამაზე სახელმწიფომ და უშიშროების არქივებმა უნდა გაგვეცნა პასუხი. ეკლესია დოგმატებზე დგას, ამ დოგმატებს და ეკლესიის სწავლებას ვერაფერი დააკლო სამოცდაათწლიანმა რეჟიმმა და მიუხედავად იმისა, რომ ეკლესიის ისტორიაში ამაზე უფრო მძიმე პერიოდები ყოფილა, იგი მაინც გადარჩა. „რატომ არ ეკითხება თეა თუთბერიძე პრეზიდენტს, რა ურთიერთობა ჰქონდა ბიძამისთან, რომელიც საბჭოთა უშიშროების უბრალო აგენტი კი არა, დიდი ჩინოვნიკი იყო?“ – სვამს კითხვას ზურაბ კიკნაძე.

საბჭოთა წარსულის გააზრება და შეფა-

სება, მხოლოდ ეკლესიის კი არა, მთელი დანარჩენი საზოგადოების პრობლემაა, მაგრამ სულიერი წინამძღვრის როლი, რომელიც ეკლესიას თავის უპირველეს ფუნქციად მიაჩნია, მას გაცილებით მეტ პასუხისმგებლობას აკისრებს. უახლესი ისტორიიდან ცნობილია შემთხვევები, როცა ეკლესიებს მოუწინაინებიათ, მაგალითად, ფაშისტურ რეჟიმებთან ურთიერ-

მნიშვნელოვან დეპარტამენტის ყოველწლიურ საანგარიშო მოხსენებაში ჩამოთვლილია ყველა ის საკითხი, რაზეც შეკითხვების ავტორები საუბრობენ, ეს ეხება საკონსტიტუციო შეთანხმების დისკრიმინაციულობას, სომხური და კათოლიკური ეკლესიების ქონების საპატრიარქოს მიერ მიტაცებას, რელიგიური უმცირესობების ჩავგვრას, სხვა კონფესიებისთვის დისკრი-

შეკითხვათა ავტორებს საპატრიარქოს პრესცენტრის ხელმძღვანელმა მამა დავით შარაშენიძემ მეორე დღესვე მოკლედ და ცინიკურად უპასუხა, – „ამ ადამიანებს საზოგადოების ნაწილად არ ვთვლით და არ ვაპირებთ პასუხების გაცემას“. დაახლოებით ასეთივე იყო ხელისუფლების პასუხიც. პრეზიდენტის ახლად დანიშნული პრესმდივანი დაგვიპირდა, – სააკაშვილი ყველა შეკითხვას უპასუხებსო; მაგრამ პრეზიდენტმა ბათუმში ერთ-ერთ შეხვედრაზე განაცხადა: „იმ პირობებში, როდესაც ყველა სხვა ჯგუფის უფლებები დაცული უნდა იყოს, კონკორდატი უნდა ამოქმედდეს ისე, რომ მართლმადიდებლური ეკლესიის როლსა და ფუნქციას საქართველოს ისტორიაში საგანგებოდ გავსვას ხაზი“. არადა, შეკითხვების ერთ-ერთი მთავარი თემა სწორედ 2002 წელს დადებული კონსტიტუციური შეთანხმებაა, როგორც დისკრიმინაციული და საქართველოს კონსტიტუციის საწინააღმდეგო დოკუმენტი.

ნაციონალურმა არხებმა ეს აქცია არ გააშუქეს და ამ შეკითხვებზე ლიად არ ისაუბრეს. როგორც ჩანს, იმათ, ვისაც შეკითხვები აქვთ, არა მხოლოდ საპატრიარქო და ხელისუფლება, არამედ მედიის დიდი ნაწილიც არ თვლის საზოგადოების წევრებად. ძალიან საინტერესო იყო გიგი წერეთლის რჩევა-დარიგებანი: „არის რაღაც საკითხები, რომელთა ირგვლივაც არსებობს ტრადიციულად, საზოგადოებრივად შეთანხმებული აზრი, რომ ამას ასე არ ვაკეთებთ. ნამდვილად არ არის საჭირო ამაზე ყურადღების მიქცევა“, – უთხრა მან ჟურნალისტს.

იმ ვითარებაში, რომცა ხელისუფლება და ოპოზიცია ერთმანეთს ეჯიბრება, როგორც ამას საპატრიარქოს და მისი რეიტინგით თავად იხიროს, ამის პარალელურად კი, დემოკრატიული ინსტიტუტები – მედია, სასამართლო და პარლამენტი სუსტად მუშაობენ, ეკლესიისგან ნებისმიერ პრობლემურ შეკითხვაზე პასუხის მიღება ჭირს. ჯერჯერობით უმცირესობაში დარჩენილ სამოქალაქო საზოგადოების ნაწილს საპატრიარქოზე ზეგავლენის რეალური მექანიზმები არ გააჩნია. მართალია, დავით პაიჭაძის „დელოლოგი“ და ეკა კვესიტაძის „აქცენტები“, რომლებიც საზოგადოებრივ მაუწყებელზე გადაიდა და ეკლესიისა და სახელმწიფოს ურთიერთობის საკითხებს დაეთმო, მთლიან სურათს ვერ ცვლის, მაგრამ შეკითხვათა ავტორებმა ეს ორი გადაცემა შეიძლება პატარა გამარჯვებად მიიჩნიონ. **□**

თობა. ალბათ არც ეს შეკითხვები არ დაისმებოდა, ეკლესიას რომ საბჭოთა რეჟიმთან და „კვბ“-სთან თანამშრომლობა თავად შეეფასებინა, ოფიციალურად მოენანიებინა და ბოდიში მოეხადა მრევლის წინაშე. სამწუხარო რეალობა კი ისაა, რომ ამბროსი ხელაიას შემდეგ, ანუ მთელი 70 წლის მანძილზე საქართველოს ეკლესიას სასულიერო პირების მიერ სამოქალაქო გამირობის განხორციელებული მაგალითები თითქმის არა აქვს.

შეკითხვების ავტორების მიერ განხილული ბევრი საკითხი, განსაკუთრებით კი საკონსტიტუციო შეთანხმებისა და რელიგიური უმცირესობების თემა, უკვე რამდენიმე წელია, ხვდება ომბუდსმენის მოხსენებებში, მაგრამ სახელმწიფო, ამ მხრივ, ნაბიჯებს არ დგამს და კულუარულად ყველაფერს ეკლესიას აბრალებს. ასე მოხდა, მაგალითად, სომხური ტაძრის, ნორაშნის სკანდალის დროს, როცა მართლმადიდებელმა მღვდელმა საფლავები შეურაცხყო და სომხებმა საკუთარი ეკლესიის დაბრუნება მოითხოვეს. ბევრი პრობლემა საქართველოს ფარგლებს გასცდა კიდევ. მაგალითად, აშშ-ს სახელ-

მინაციულ გარემოს და სხვა. ცალკე თემაა ეკლესია და მისი ქონება. ეკლესია დიდი მინათმფლობელია, პერიოდულად მას სახელმწიფო ახალ-ახალი საჩუქრებით ანებივრებს. საზოგადოებას კი არ გააჩნია არავითარი მექანიზმი, რომ აკონტროლოს, ვინ განკარგავს, ან როგორ იხარჯება, მაგალითად, ის 25 მილიონი, რომელიც მთავრობამ საპატრიარქოს 2009 წლის ბიუჯეტიდან გამოუყო. რამდენადაა თავსებადი ეკლესიის მისია სიმდიდრესთან და ძალაუფლებასთან, ამაზე სწორედ ეკლესიის მაღალმა იერარქებმა უნდა გაგვეცნა პასუხი; მით უმეტეს, არსებობს ეჭვი, რომ მთლად სუფთა ბიზნესთან არ გვაქვს საქმე. ფაქტი ერთია: საზოგადოება ხედავს ძვირად ღირებულ მანქანებში მსხდომ კლერიკალებს, მაგრამ ვერ ხედავს იმ სოციალურ პროგრამებს, რომლებსაც ეკლესია ახორციელებს; შეიძლება იმიტომაც, რომ ეს ინფორმაციაც დახურულია. მაგალითად, ცნობილია, რომ მონასტრებთან მოქმედებს მიუსაფარ ბავშვთა სახლები, მაგრამ ისინი, სამწუხაროდ, მედიისთვის დახურულია.

განათლების ხუთნობი

განათლების სამინისტროს ახალი მენეჯერი ჰყავს. დიმიტრი შაშკინი თავის შესაძლებლობებში დარწმუნებულია, თუმცა არც ყოფილი მინისტრები იყვნენ ნაკლებად თავდაჯერებულები.

რუსუდან ფანოზიშვილი

ფოტო: თეიმურაზ ბარამიძე

განათლების სამინისტროს ფოიეში საქართველოს განათლების მინისტრების სტენდი გიორგი ლასხიშვილით იწყება და გიორგი ნოდიათი მთავრდება. არადა, ნოდია „შორეულ“ 2008 წელს იყო. მას მერე მინისტრობა კიდევ ორმა პოლიტიკოსმა მოასწრო და ვიდრე სტენდზე ყოფილი გენერალური პროკურორის ნიკა გვარამიას პორტრეტს ჩამოკიდებდნენ, მისი პოსტი ორი კვირის წინ უკვე სასჯელალსრულების ყოფილმა მინისტრმა, დიმიტრი შაშკინმა დაიკავა.

განათლების ბოლო მინისტრი 7 დეკემბერს დანიშნეს და მან უკვე ისეთი გრ-

ძელვადიანი გეგმები დასახა, როგორც ჩანს, უახლოეს მომავალში უცხოეთში სასწავლებლად წასვლას არ გეგმავს. გაზეთ „24 საათთან“ ინტერვიუში მან ასეც თქვა – „მე აქ დიდი ხნით ვრჩები“.

ახალი მინისტრის პირველივე განცხადება, რომ სისტემის პრიორიტეტი მასწავლებელი და მოსწავლე იქნება, ბევრად არ განსხვავდება მისი წინამორბედის რიტორიკისგან. მსვლელობა ამ მიმართულებით რეფორმამ ჯერ კიდევ შაშკინამდე დაიწყო. 2007 წლის 7 ნოემბრის მოვლენებსა და პრეზიდენტ სააკაშვილის პედაგოგებთან შეხვედრას მოჰყვა

ის, რომ მალევე ამოქმედდა პედაგოგებისთვის უფასო სამედიცინო დაზღვევა, რისთვისაც სახელმწიფომ ბიუჯეტიდან ერთი წლის განმავლობაში 12 მილიონ ლარზე მეტი გამოყო. გაა ნოდიას მინისტრობის პერიოდშივე, 500-მდე საუკეთესო პედაგოგს სტიპენდიები დაენიშნა. მას შემდეგ გამორჩეულ პედაგოგებს სახელმწიფო ყოველთვიურად 200 ლარს უზღდის. მასწავლებელთა კეთილდღეობაზე ზრუნვა ნიკა გვარამიას მინისტრობის პერიოდშიც გაგრძელდა. სწორედ მაშინ შემოიღეს, მაგალითად, ვეტერან პედაგოგთა დაჯილდოების სქემაც.

სვლილაზი ბანათლების სისტემაში

პერიოდი: 2004-2007 წლები
მინისტრი: ალექსანდრა ლომაია

■ საჯარო სკოლები გადავიდნენ ვაუჩერული დაფინანსების მოდელზე. მათი ბიუჯეტი მოსწავლეთა რაოდენობის მიხედვით შედგა (ერთ მოსწავლეზე 220-დან 396 ლარამდე).

■ უმაღლესი საგანმანათლებლო სისტემა გადავიდა ერთ სტუდენტზე გათვლილი დაფინანსების მოდელზე.

■ სამეცნიერო სისტემაში საბაზოსთან ერთად შემოიღეს საგანბო დაფინანსება: საუკეთესო კვლევითი პროექტების გამოსავლენად და მათი მონიტორინგისათვის შეიქმნა ეროვნული სამეცნიერო ფონდი და რუსთაველის სამეცნიერო ფონდი.

■ საჯარო სკოლების სამართავად შეიქმნა სამეურვეო საბჭოები და ჩატარდა საბჭოების არჩევნები (2006). არჩევნების შედეგად სკოლის მართვაში 19 ათასამდე ადამიანი ჩაერთო.

■ 2005 წელს გადაწყდა, რომ საშუალო განათლება 12-წლიანი გახდებოდა. ქართულენოვანი სკოლებისთვის პირველი მეთორმეტი კლასის გამოშვება 2008-2009 სასწავლო წლებისათვის დაიგეგმა.

■ გამოიცვალა სამინისტროს სტრუქტურა. სამინისტროს დაქვემდებარებაში საჯარო სამართლის იურიდიული პირები (სსიპ) მოექცნენ: ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრი, რომელსაც დაევალა ეროვნული სასწავლო გეგმის მომზადება;

განათლების აკრედიტაციის ეროვნული ცენტრი, რომელიც ახორციელებს ინსტიტუციურ და პროგრამულ აკრედიტაციას უმაღლეს, პროფესიულ და ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში; მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ცენტრი, რომელსაც მასწავლებლების პროფესიული განვითარების

უზრუნველყოფა, რეგულირება და სწავლის ხარისხის გაუმჯობესებაზე ზრუნვა ევალება.

■ დაარსდა რესურსცენტრები – განათლების სამინისტროს ტერიტორიული ორგანოები საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში, რომლებსაც ადგილობრივ სკოლებთან თანამშრომლობა დაევალიათ.

■ ქვეყნის 1.166 საჯარო სკოლაში ლოტოტრონის პრინციპით პირველად ჩატარდა დირექტორების არჩევნები. 2007 წელს დირექტორები მხოლოდ სკოლების 53-მა პროცენტმა აირჩია და შემდეგი ეტაპი 2008 წლისათვის დაიგეგმა, თუმცა არჩევნები არც 2008, არც 2009 წელს აღარ ჩატარებულა.

■ უმაღლესი განათლება ჩაება ბოლონიის პროცესში (2005) – ევროპულ საუნივერსიტეტო სივრცეში.

■ დაინერგა სამსაფეხურიანი უმაღლესი განათლება – ბაკალავრიატი, მაგისტრატურა, დოქტორანტურა.

■ 2005 წლის 11 ივლისს დაიწყო ერთიანი ეროვნული გამოცდები. გამოცდების ცენტრალიზებული მოდელი მიზნად ისახავდა უმაღლეს სასწავლებლებში მისაღებ აბიტურიენტთა შორის საუკეთესოთა ობიექტურად შერჩევას და კორუფციის აღმოფხვრას.

■ პირველად ჩატარდა უმაღლესი სასწავლებლების აკრედიტაცია. შემომწდა უმაღლესი სასწავლებლების სწავლებისა და სასწავლო გარემოს ხარისხი. სწავლების აკრედიტაციის უფლება 247 უმაღლესი დაწესებულებიდან მხოლოდ 52-ს დარჩა.

■ დაიწყო ინკლუზიური განათლების დაწესებულება თბილისში. ინკლუზიური განათლება თბილისის 10 სკოლაში დაინერგა. გადაეწყო ამ სკოლების ინფრასტრუქტურა. პედაგოგებმა შეიტანეს ცვლილებები გაკვეთილების დაგეგმვაში.

ნიშნავს თუ არა შაშკინის განცხადება ცალსახად ამ ინერციის გაგრძელებას? იმის გათვალისწინებით, რომ მაისში არჩევნებია, სავარაუდოდ, პედაგოგების ელექტორატის კეთილდღეობაზე ხელი-სუფლება კვლავაც იზრუნებს. შაშკინი „24 საათთან“ ინტერვიუში ამბობს: „ყველაფერი უნდა გავაკეთოთ იმისთვის, რომ მასწავლებლებს ჰქონდეთ სურვილი, ასწავლონ. ჩვენი მთავრობა აკეთებს ყველაფერს, რომ მასწავლებლების შრომა დაფასდეს“.

თუმცა, შაშკინს სავარაუდოდ მოუნევს მასწავლებელთა სერტიფიცირების ჩატარება, რომელიც უკვე ორჯერ გადაიდო. 4 დეკემბერს, ანუ თანამდებობის დატოვებამდე ნიკა გვარამიამ ხელი მოაწერა ბრძანებას, რომლის მიხედვითაც, მასწავლებელთა სერტიფიცირება 2010 წლის ივლისში უნდა ჩატარდეს. შაშკინი აცხადებს, რომ სასერტიფიკაციო გამოცდები აღარ გადაიდება. თუმცა, ჩატარების შემთხვევაშიც, ის ყველა საგნის მასწავლებელს მინც არ შეეხება და არც სავალდებულო იქნება. ამიტომ არ არის გამორიცხული, რომ პედაგოგების დიდმა ნაწილმა მასში მონაწილეობა არ მიიღოს.

მასწავლებელთა წასახალისებლად რაიმე მექანიზმის მოფიქრებაა საჭირო. სასერტიფიკაციო ცენტრის ხელმძღვანელის სოფო გორგოძის თქმით, აუცილებელია, დაწესდეს სერტიფიცირებული მასწავლებლებისთვის რაღაც განსხვავება. ეს შესაძლოა ხელფასის მომატებაც იყოს.

შაშკინის სამინისტროს სულ რამდენიმე თვე რჩება კომპლექსური პრობლემების გადასაწყვეტად.

ამ ეტაპზე უცნობია, იქნება თუ არა შაშკინი ის მინისტრი, რომელიც ბოლოს და ბოლოს ჩაატარებს ასევე გადადებული დირექტორების არჩევნებს და მოაგვარებს სკოლების აკრედიტაციასაც. ეს იმაზე დამოკიდებულია, უღირს თუ არა ხელისუფლებას ძველი მტკივნეული თემების ხელახლა წამოწევა.

ამ საკითხებისადმი შაშკინის დამოკიდებულება გამოაჩენს სწორედ, რეფორმატორი მინისტრია ის, თუ მხოლოდ პრეზიდენტის აზრების გამხმოვანებელი, მისი რამდენიმე წინამორბედის მსგავსად.

მისი ერთ-ერთი ახალი იდეაა სკოლის როლის გაძლიერება, რისთვისაც მინისტრი გეგმავს, სკოლის გამოსაშვები გამოცდები დანიშნოს, უმაღლესმა სასწავლებლებმა კი კონკრეტული ფაკულტეტების მიხედვით აირჩიონ აბი-

პერიოდი: ნოემბერი 2007 – თებერვალი 2008
მინისტრი: მაია მიმინოშვილი

■ საქართველოს სკოლების უმრავლესობაში დამონტაჟდა გათბობის ახალი სისტემები, შეკეთდა ძველი და

მწყობრიდან გამოსული გათბობის სისტემები.

■ შემუშავდა ინიციატივა სკოლებში ვაუჩერულ დაფინანსებაში ცვლილების

შეტანის თაობაზე. ცვლილება ითვალისწინებდა, მოსწავლეთა რაოდენობის მიხედვით ჩარიცხულ ვაუჩერებთან ერთად, სკოლების ბიუჯეტის დამატებით შევსებას მათი საჭიროებების შესაბამისად. თუმცა მიმინოშვილმა ამ ცვლილების სამთავრობო სხდომაზე განსახილველად გატანა ვერ მოასწრო, ვიდრე მინისტრი იყო. მისი მინისტრობის შემდეგ მსგავსი ინიციატივა პრაქტიკაში არ დაინერგა.

სვლილვაზა ბანათლავის სისტემაში
პერიოდი: 2008 წელი
მინისტრი: ზია ნოდია

- პედაგოგებისთვის ამოქმედდა უფასო სამედიცინო დაზღვევა. 85 ათასი მასწავლებლის ჯანმრთელობის დაზღვევაზე ბიუჯეტიდან ერთი წლის განმავლობაში 12 მილიონ ლარზე მეტი გამოიყო.
- 500-მდე საუკეთესო პედაგოგს რვა-თვიანი ვადით დაენიშნა 200-ლარიანი სტიპენდია.
- სააკაშვილის ინიციატივით შემოიღეს მოსწავლეთა ოქროს და ვერცხლის მედლების სისტემა, რითაც საბჭოთა პერიოდში არსებული შეფასების სისტემის ტრადიცია გაგრძელდა.
- პირველად, ეროვნული უმცირესობებისთვის უმაღლეს სასწავლებლებში მისაღები გამოცდა ზოგად უნარებში მათთვის მშობლიურ ენებზე ჩატარდა.
- შეიქმნა პროგრამა „ცოდნის კარი“ საზღვარგარეთ სწავლის გაგრძელების მსურველ სტუდენტთა დაფინანსებაში დასახმარებლად.

პერიოდი: 2008 – 2009 წლები
მინისტრი: ნიკა ზვარამია

- სამეურვეო საბჭოებს ერთ-ერთ წევრად განათლების სამინისტროს წარმომადგენელი დაემატა თათბირის მონვევის უფლებით, ამით სკოლების ავტონომიას საფრთხე დაემუქრა.
- 2008 წლის 14 ივნისს ჩატარდა სამეურვეო საბჭოების არჩევნები საჯარო სკოლებში.
- ერთიან ეროვნულ გამოცდებს მეოთხე საეკლდებულო გამოცდა დაემატა.
- ეროვნულ უმცირესობებს ერთიან ეროვნულ გამოცდებში ქართულის გამოცდა მოუხსნეს. მათ უმაღლეს სასწავლებელში ჩაბარება მხოლოდ საკუთარ ენაზე უნარჩვევების ტესტით შეუძლიათ.
- უმაღლეს სასწავლებლებში მისაღებად ეროვნული უმცირესობებისთვის დაწესდა კვოტები.
- შეიქმნა პროფესიული განათლების განვითარების სტრატეგია და სამწლიანი სამოქმედო გეგმა.
- პირველად რეფორმის განმავლობაში ჩატარდა საერთო სამაგისტრო გამოცდები. გამოცდის ფარგლებში, უმაღლესი სასწავლებლების ბაკალავრიატის კურსდამთავრებულებმა ერთიანი ტესტირება გაიარეს.

ტურიენტების ნიშნები მათთვის პრიორიტეტულ საგნებში. შაშკინის გეგმების მიხედვით, 2011 წლიდან უმაღლეს სასწავლებლებში მოხვედრას აბიტურიენტები მხოლოდ სასკოლო, და არა ერთიანი ეროვნული გამოცდებით შეძლებენ.

ზუსტად იგივე ინიციატივა ზუსტად იმავე თარიღით შაშკინამდე საზოგადოებას პრეზიდენტმა სააკაშვილმა წარუდგინა. 6 ნოემბერს ილია სახელმწიფო უნივერსიტეტში გამართულ შეხვედრაზე სააკაშვილმა განაცხადა, რომ სკოლის დამთავრება ავტომატური აღარ უნდა იყოს. „რალაც ფორმით“ სკოლის გამოსაშვები გამოცდის დაბრუნებასაც აპირებენ. ამაზე ლაპარაკი უნდა დაეინყოთ ახლა, რადგან შეიძლება ორ წელიწადში უმაღლესში ჩაბარება დამოკიდებული იყოს იმაზე, თუ ვინ როგორ სწავლობს მეთა, მეთერთმეტე, მეთორმეტე კლასში.

პირადად შაშკინის იდეებიდან კი ყველაზე ორიგინალური იყო სკოლების „ბრენდინგის“ იდეა. ესეც სკოლის როლის გაძლიერებასა და მათ შორის კონკურენციის გაზრდას უკავშირდება. მინისტრი გეგმავს, ყოველწლიურად გამოავლინონ დედაქალაქისა და რაიონების საუკეთესო სკოლები. შაშკინი არ გამოიციხავს, რომ შეფასება დამოუკიდებელ მრჩეველთა საბჭოს ანდა აუდიტორულ კომპანიას დაეკისროს. ის აცხადებს, რომ ამ გზით სკოლებს მუდმივად ექნებათ განვითარების სურვილი და სიახლეებისკენ სწრაფვა. თუმცა, ჯერჯერობით ამ ინიციატივის დეტალური გაანალიზება შეუძლებელია, რადგან ჯერ კიდევ უცნობია, თუნიდაც როგორი შეფასების სისტემას შემოიღებს სამინისტრო, ანდა როგორ დარეგულირდება ამ სკოლებში შესვლის მსურველ მოსწავლეთა რაოდენობა.

შაშკინს განათლების სფეროში არანაირი გამოცდილება არ აქვს, თუმცა თავის დიდ პლუსად მართვის ხანგრძლივ გამოცდილებას მიიჩნევს. რეველუციის შემდეგ განათლების ყოფილი მინისტრებიდან ამ სფეროში გამოცდილებით მხოლოდ ორი მათგანი – მაია მიმინოშვილი და გია ნოდია გამოირჩეოდნენ. თუმცა, მინისტრების მოღვაწეობის შედეგებს უფრო მათი მუშაობის ხანგრძლივობის ვადები განსაზღვრავდა, ვიდრე გამოცდილება. ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში რეფორმის შეფერხებას მინისტრების სწრაფმა ცვლამაც შეუწყო ხელი. ბოლო ხუთ წელიწადში გამოცვლილი მინისტრები თუ ეფექტურად ვერ ატა-

რებდნენ ცვლილებებს, ეს იმის ბრალიცაა, რომ მათ მომავალი წლის ბიუჯეტი უკვე დაგეგმილი ხვდებოდათ. სამინისტროს ბიუჯეტის დეკემბერში მტკიცება, მინისტრების უმრავლესობა კი წლის შუაში იწყებდა საქმიანობას.

გია ნოდია იხსენებს, რომ როცა მისი გამინისტრების შემდეგ არჩევნებმა ჩაიარა, ომი დამთავრდა და, როგორც განათლების მინისტრს, სტრატეგიის გაგრძელების გარკვეული ხედვა ჩამოუყალიბდა, იგი სხვა მინისტრით ჩანაცვლეს. მთავრობაში ჩათვალეს, რომ განათლებაში ახალი ხედვა იყო საჭირო. ამის პოტენციალი გვარამიაში დაინახეს, რომლის მინისტრობის პერიოდშიც სისტემა კიდევ უფრო ხისტი და პოლიტიზებული გახდა.

რეფორმის ავტორი კახა ლომია ამბობს, რომ ამ ეტაპზე, ანუ რეფორმის დაწყებიდან 5 წლის შემდეგ, სტრატეგიული ამოცანა უნდა იყოს სისტემის საკვანძო ელემენტების შეფასება და მის საფუძველზე ახალი ხედვების ჩამოყალიბება. „მხოლოდ უწყვეტი განახლება, რომელიც საბაზისო ღირებულებებს ეფუძნება, აძლევს მოქალაქეს, საზოგადოებასა და სახელმწიფოს სოციალური და ეკონომიკური განვითარების ეფექტს“, – აცხადებს ლომია. მისი აზრით, მოკლევადიან პერსპექტივაში ახალი მინისტრის მთავარი პრიორიტეტი საჯარო სკოლებისა და პროფესიული სწავლების ცენტრების მასწავლებელთა გადამზადება უნდა გახდეს.

ერთადერთი მინისტრი, რომელსაც ხელისუფლებისგან მხარდაჭერა ჰქონდა და არა ზეგავლენა, ლომია იყო. პროფესორ სიმონ ჯანაშიას თქმით, ლომია, ხალხის უკმაყოფილების მიუხედავად, მთავრობის მხარდაჭერით რეფორმებს თავდაჯერებულად ატარებდა, ახლა კი მინისტრები ადამიანებს არწმუნებენ, რომ მათი რეფორმები სწორედ საზოგადოების აზრის გათვალისწინებით ტარდება, რაც ლომიას მიზანი არასდროს ყოფილა.

შაშკინს სპეციფიკური გამოცდილება აქვს და რამდენიმე სწორი და საჭირო პრიორიტეტიც. თუმცა, მას ერთ-ერთი ყველაზე რთული სამინისტროს ხელმძღვანელობა არჩევნების წინ ჩააბარეს. ამიტომ ახალ მინისტრს გულწრფელადაც რომ სურდეს რეფორმის პრინციპების აღდგენა, შესაძლოა, მისთვის ეს უფრო რთული აღმოჩნდეს, ვიდრე ამ რეფორმის ავტორებისთვის. ■

კოპენჰაგენის კლიმატის სვლილბის კონფერენცია

„14 დღე, რომლის შემდგომაც ისტორია ჩვენ თაობას შეაფასებს“

ეს საერთო სარედაქციო წერილი 9 დეკემბერს მსოფლიოს 45 ქვეყანაში 56-მა გაზეთმა გამოაქვეყნა, რისთვისაც წერილი 20 ენაზე ითარგმნა. წერილის დაბეჭდვა მსოფლიო მედიის მხრიდან იყო უპრეცედენტო გადაწყვეტილება, ერთი ხმით მიემართათ მკითხველისთვის და ერთი და იგივე სარედაქციო წერილი დაებეჭდათ. ეს გაკეთდა იმ მნიშვნელოვანი საერთო საფრთხის გამო, რომლის წინაშეც მთელი კაცობრიობა დგას.

თარგმანი: თამარ ბაბუაძე

ვიდრე არ გავერთიანდებით გადაწყვეტი მოქმედებისთვის, კლიმატის ცვლილება ჩვენს პლანეტას გაანადგურებს, მასთან ერთად კი ბოლო მოელეება ჩვენს კეთილდღეობასა და უსაფრთხოების განცდასაც. უკვე მთელი

თაობაა, საფრთხე დღითი დღე გარდაუვალი ხდება. ამაზე მეტყველებს ფაქტებიც: ბოლო 11 წელიწადი ყველაზე თბილი იყო. არქტიკის ყინულის საფარი დნება და შარშან ნავთობსა და საკვებზე კატასტროფულად მომა-

ტებული ფასებიც სილატაკის პროგნოზირებისთვის დამატებითი წინაპირობა ხდება. სამეცნიერო ჟურნალებში ახლა უკვე იმაზე კი აღარ დავობენ, არის თუ არა ამ ყველაფერში ადამიანი დამნაშავე, არამედ მსჯელობენ,

რამდენი დრო გვრჩება ზიანის შესაჩერებლად. მიუხედავად ამისა, დღემდე მსოფლიო შესაძლო საფრთხეზე ყოველთვის ცალკეა და სანახევრო გულგრილობით რეაგირებდა.

კლიმატის ცვლილება საუკუნეების განმავლობაში მიმდინარეობდა, მის შედეგებს კი მოვიმკით მომავალში, კარგა ხნის მანძილზე. რა შეგვიძლია გავაკეთოთ დღეს ამის შესაჩერებლად, სწორედ ამ 14 დღეში გამოჩნდება. ჩვენ მოვუწოდებთ კოპენჰაგენში შეკრებილ 192 ქვეყნის წარმომადგენელს, დრო არ დახარჯონ ყოყმანსა და დავაზე, ურთიერთბრალდებებზე, არამედ ისარგებლონ მომენტით, და რაღაც შედეგი მაინც მიიღონ ახლა პოლიტიკის უდიდესი მარცხისგან. ეს არ უნდა იყოს ბრძოლა მდიდარ და ღარიბ სამყაროებს შორის, ანდა დასავლეთსა და აღმოსავლეთს შორის. კლიმატის ცვლილება მოქმედებს ყველაზე და მის გადაჭრაზეც ყველამ უნდა იზრუნოს.

მეცნიერება კომპლექსურ ანალიზს გეთავაზობს, მაგრამ ფაქტები ხომ უფრო მარტივად აღსაქმელია. მსოფლიომ უნდა გადადგას კონკრეტული ნაბიჯები, რათა შეამციროს ტემპერატურის მატება 2 ცელსიუსამდე. ამ მიზანს რომ მივაღწიოთ, გამონაბოლქვის ზრდა მსოფლიოს მასშტაბით დაუყოვნებლივ უნდა შეჩერდეს და მომდევნო 5-10 წელიწადში კლება დაიწყოს. თუკი არაფერს მოვიმოქმედებთ, ტემპერატურა, ყველაზე პრაქტიკული გათვლებით, 3-4 გრადუსით მაინც გაიზრდება, ეს კი გააუდაბნოებს ნაყოფიერ სახნავ მიწებს, გაახრიოკებს კონტინენტებს. გადაშენების საფრთხის წინაშე აღმოჩნდებიან სხვადასხვა ბიოლოგიური სახეობები, მილიონობით ადამიანს მოუწევს საცხოვრებელი ადგილიდან აყრა, ადიდებული წყლები გაანადგურებს მთელ ერებს.

მხოლოდ ერთეულებს თუ სჯერათ, რომ კოპენჰაგენში კიდევ შეძლებენ

სრულყოფილი ხელშეკრულების გაფორმებას; ამის იმედს მხოლოდ პრეზიდენტ ობამას თეთრ სახლში მოსვლა და წლების განმავლობაში ფესვგადგმული ამერიკული ობსტრუქციონისტული პოლიტიკის შემობრუნება იძლევა. ახლაც კი მსოფლიო ამერიკის საშინაო პოლიტიკის წყალობაზე დამოკიდებული და ეს იმიტომ, რომ პრეზიდენტი კოპენჰაგენის პროცესში ბოლომდე ვერ ჩაერთვება, ვიდრე კონგრესიც იმავეს არ იზამს.

თუმცა, კოპენჰაგენში შეკრებილი პოლიტიკოსები უნდა შეთანხმდნენ იმ ძირითად, არსებით ელემენტებზე, რაც სამართლიანი და ეფექტური შეთანხმების გასაფორმებლად საჭიროა. და, რაც უმნიშვნელოვანესია, უნდა შეთანხმდნენ მტკიცედ განერილ გრაფიკზე, რომელიც შეთანხმებას ხელშეკრულებად გადააქცევს. 2010 წლის ივნისში ბონში დაგეგმილი კლიმატის შესახებ გაერო-ს შეხვედრა მათთვის საბოლოო ვადა უნდა იყოს. როგორც მოლაპარაკებების ერთ-ერთმა მონაწილემ თქვა: „შეგვიძლია დამატებითი დრო როგორღაც გამოვნახოთ, მაგრამ ყველაფრის ხელახლა დანყების ფუფუნება აღარ გვაქვს“.

შეთანხმების უმთავრესი ელემენტი უნდა იყოს პოზიციების გარკვევა მდიდარ და განვითარებად მსოფლიოს შორის, თუ ვინ როგორ ჩაერთვება კლიმატის ცვლილების წინააღმდეგ ბრძოლაში და როგორ გავინაწილებთ ახალ ძვირფას რესურსს: ტრილიონ ტონამდე ნახშირორჟანგს, რომლის გამოყოფაც შეგვიძლია, ვიდრე მერყური არ მიაღწევდეს სახიფათო დონეს.

მდიდარი ქვეყნები ხშირად აპელირებენ ხოლმე არითმეტიკული ჭეშმარიტებით, რომ გამოსავალს ვერ ვიპოვით, ვიდრე განვითარებადი გიგანტი ქვეყნები, როგორცაა მაგალითად ჩინეთი, უფრო რადიკალურ ზომებს არ მიიღებენ კლიმატის ცვლილების წინააღმდეგ. თუმცა, ფაქტია, რომ სწორედ მდიდარი სამყაროა პასუხისმგებელი ატმოსფეროში დაგროვებული ნახშირორჟანგის უდიდეს ნაწილზე, უფრო ზუსტად კი – 1850 წლის შემდეგ გამოყოფილი ნახშირორჟანგის სამ მეოთხედზე. ამიტომ მდიდარმა ქვეყნებმა ახლა წამყვანი პოზიცია უნდა დაიკავონ. პარალელურად კი, თითოეულმა განვითარებადმა ქვეყანამ ყველაფერი უნდა გააკეთოს, რათა ნახშირორჟანგის

ვიდრე არ გავერთიანდებით გამაწყვეტი მოქმედებისთვის, კლიმატის ცვლილება ჩვენს პლანეტას გაანადგურებს, მასთან ერთად კი ბოლო მოელება ჩვენს კეთილდღეობასა და უსაფრთხოების განცდასაც.

გამოყოფა 1990 წლის მაჩვენებელზე კიდევ უფრო მეტად შეამციროს.

განვითარებად ქვეყნებს შეუძლიათ ამტკიცონ, რომ პრობლემის დიდი წილი მათ არ გამოუწვევიათ, ასევე შეუძლიათ, აღნიშნონ, რომ მსოფლიოს ყველაზე ლატაკ რეგიონებს ყველაზე მეტი საფრთხე შეექმნებათ. თუმცა, გლობალურ დათბობას ისინი ეტაპობრივად მაინც შეუწყობენ ხელს, ამიტომ აუცილებლად უნდა დადონ პირობა, რომ თვითონაც გადადგამენ მნიშვნელოვან ნაბიჯებს. მიუხედავად იმისა, რომ ვერც ერთმა მხარემ ვერ გაამართლა იმედები, მსოფლიოს ყველაზე დიდი დამაბინძურებლების – ამერიკის შეერთებული შტატებისა და ჩინეთის შეთანხმება, რომ დაიწყებენ გამონაბოლქვის შემცირებას, აშკარად სწორი მიმართულებით გადადგმული ნაბიჯი იყო.

სოციალური სამართლიანობა მოითხოვს, რომ ინდუსტრიულმა მსოფლიომ კარგად მოიხრიკოს ჯიბეები და დაეხმაროს ღარიბ ქვეყნებს კლიმატის ცვლილების წინააღმდეგ ბრძოლაში, უზრუნველყოს ისინი სუფთა ტექნოლოგიებით, რაც ამ ქვეყნებს ეკონომიკური ზრდის საშუალებას გამოუნაბოლქვის მომატების გარეშე მისცემს. უნდა დაიდოს მომავალი ხელშეკრულების ჩონჩიცი – აგრესიული მრავალმხრივი მონიტორინგით, სამართლიანად გადანაწილებული თანხებით ტყის საფარის დასაცავად და სანდო შეფასებით „ექსპორტირებული გამოუნაბოლქვის“ შესახებ – ეს უკანასკნელი პუნქტი საშუალებას მოგვცემს, ტვირთი უფრო სამართლიანად გადანაწილდეს იმ სახელმწიფოებს შორის, რომლებიც აწარმოებენ გამოუნაბოლქვის მქონე პროდუქციას და რომლებიც მოიხმარენ მათ. სამართლიანობა მოითხოვს იმასაც, რომ თითოეულ განვითარებულ ქვეყანაზე დაკისრებული ტვირთი ლოგიკურად გადანაწილდეს – მაგალითად, ევროკავშირის ახალი წევრები, რომლებიც, ხშირ შემთხვევაში, „ძველ ევროპელებზე“ უფრო ღარიბები არიან, თავიანთ მდიდარ პარტნიორებზე მეტად არ დაზარალებენ.

ტრანსფორმაციის პროცესი ხარჯიანი იქნება, მაგრამ გაცილებით უფრო ძვირი დაგვიჯდება ის შედეგები, რასაც უქმად ჯდომით მოვიპოვებთ.

ბევრ ჩვენგანს, განსაკუთრებით კი განვითარებად ქვეყნებში, ცხოვრების სტილის შეცვლა მოუწევს. დრო, როცა

თვითმფრინავით მგზავრობა ხშირად აეროპორტამდე ტაქსით მისვლაზე იაფი გვიჯდებაოდა, დასრულდება. საყიდლებზე სიარულიც, კვებაც და მოგზაურობაც უფრო გონივრულად მოგვინებს. მოგვინებს, უფრო მეტი გადავიხადოთ ჩვენ მიერ დახარჯულ ენერჯიაში და უფრო შეზღუდულად ვხარჯოთ ის.

თუმცა, ეს ცვლილება გულისხმობს იმის პერსპექტივასაც, რომ განდება უფრო მეტი შესაძლებლობები, ვიდრე მსხვერპლშენიერვა და კომპრომისია. ზოგმა ქვეყანამ უკვე გაიაზრა, რომ ეს ცვლილება მოიტანს ზრდას, მეტ სამუშაო ადგილს და უკეთესი ხარისხის საცხოვრებელ პირობებს. კაპიტალის გადანაწილების მხრივაც ცვლილებებია: მაგალითად, შარშან პირველად ჩაიდო უფრო მეტი ინვესტიცია განახლებადი ენერჯის წყაროებში, ვიდრე ნიაღისეულ სანავაში.

გაბედულად რომ შევუტიოთ ჩვენ „კარბონ“ ჩვეულებას მომავალი რამდენიმე ათწლეულის განმავლობაში, საჭიროა სათანადო ინჟინერია და ინოვაციები დავეგეგმოთ. შუღლისა და კონკურენციის გამო, ადამიანი მთვარეზე გაფრინდა, ატომი კი დაიშალა, ხოლო იმისთვის, რომ დედამიწა გადარჩეს, მსოფლიომ ერთობლივი ძალისხმევით უნდა დაიწყოს ნახშირორჟანგის შემცირებაზე ზრუნვა.

კლიმატის ცვლილების დაძლევათ იმედი უიმედობას დაამარცხებს, შორსმჭვრეტელობა – ახლომხედველობას. საბოლოოდ კი გაიმარჯვებს ის, რასაც აბრაამ ლინკოლნი „ადამიანური ბუნების სიქველს“ უწოდებდა.

სწორედ ამ მოტივაციით გაერთიანდა ამ სარედაქციო წერილის გარშემო 56 გაზეთი მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან. თუ ჩვენ – განსხვავებული ეროვნებისა და პოლიტიკური შეხედულებების მიუხედავად, შევძელით შეთანხმება, რასაკვირველია, ეს ჩვენ ლიდერებსაც შეუძლიათ.

კოპენჰაგენში შეკრებილ პოლიტიკოსებს აქვთ ბერკეტი, თვითონ განსაზღვრონ, როგორ შეაფასებს ისტორია ჩვენ თაობას. შეფასება კი დაახლოებით ასეთი შეიძლება იყოს: ერთმა თვალი გაუსწორა გამოწვევას და წინ აღუდგა საფრთხეს, მეორე ისეთი ბრიყვი აღმოჩნდა, ხედავდა მომავალ უბედურებას, მაგრამ არაფერი გააკეთა მის შესაჩერებლად. ჩვენ ერთხმად ვთხოვთ ლიდერებს, დაუყოვნებლივ მიიღონ სწორი გადაწყვეტილება. **■**

კლიმატის სვლილა

უიხედო კოპენჰაგენი

გლობალური დათბობის

შესაჩერებლად გეგმა კვლავ არ არსებობს.

თემო ბარძიმაშვილი

Let's turn Copenhagen into Hopenhagen – ვაქციოთ კოპენჰაგენი „იმედგაგენად“ – რამდენიმე თვის წინ ასეთი მოწოდებით დაიწყო ერთ-ერთი ინტერნეტ-კამპანია, რომლის მიზანიც კოპენჰაგენში 7-18 დეკემბერს კლიმატის ცვლილებისადმი მიძღვნილი კონფერენციის მხარდაჭერის გაზრდა იყო. თუმცა, მსგავსი კამპანიები ქვეყნებს შორის გლობალურ დათბობაზე ერთიანი აზრის მისაღწევად საკმარისი არ აღმოჩნდა.

2009 წლის 7 დეკემბერს კოპენჰაგენში გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო-კონვენციის (UNFCCC) მე-15 კონფერენციაზე 192 ქვეყნის წარმომადგენლები ჩავიდნენ. მათ უნდა გადაეწყვიტათ, როგორ შეეჩერებინათ კლიმატის ცვლილება 2012 წლის შემდეგ. კიოტოს ოქმის მიხედვით, სწორედ 2012-სთვის ბევრმა განვითარებულმა ქვეყანამ აიღო ვალდებულება, შეამციროს სათბურის აირების გამოუნაბოლქვი. თვითონ კიოტოს ოქმი მსოფლიო ქვეყნებს სამ კატეგორიად ანაწილებს: 1) ე.წ. დანართ 1-ში შემავალი ძლიერი ინდუსტრიის მქონე ქვეყნები, რომლებსაც გამოუნაბოლქვის შემცირება ევალებათ; 2) დანართი 2. ქვეყნები, რომლებმაც ე.წ. „დანართ-გარეშე“, ძირითადად განვითარებად ქვეყნებს ფულადი დახმარება უნდა გაუწიონ და 3) თვითონ „დანართგარეშე“ ქვეყნები, რომელთა სიაშიც შედის საქართველო. „დანართგარეშე“ ქვეყ-

გამოიწერეთ ჟურნალი
„ლიბერალი“
და მიიღეთ იგი
გამოსვლის დღეს
(ყოველ მეორე ოთხშაბათს)
თქვენთვის სასურველ
მისამართზე

ლიბერალი

6 ნომერი (3 თვე) – 16,80 ლარი
13 ნომერი (6 თვე) – 36,40 ლარი
25 ნომერი (1 წელი) 70 ლარი

ჟურნალის გამოსაწერად
დაგვიკავშირდით ტელეფონზე:
23 37 31, (899) 48 62 41
ან მოგვანათით თქვენი საკონტაქტო
ინფორმაცია
ელ-ფოსტით: info@liberali.ge

ნებს არ ევალუბათ გამონაბოლქვის შემცირება, ვიდრე განვითარებული ქვეყნები მათ შესაბამის დახმარებას არ გაუწევენ.

მიუხედავად იმისა, რომ აქამდე განვითარებადი ქვეყნების მიერ ემისიების შემცირება ნებაყოფლობითი იყო, გასულ კონფერენციაზე დავა „დანართგარეშე“ ქვეყნების მიერ გამონაბოლქვის შემცირების აუცილებლობის ირგვლივ გაიმართა. მდიდარი ქვეყნები უკმაყოფილებას გამოთქვამდნენ, რომ ისეთ ქვეყნებს, როგორც არის ჩინეთი და ინდოეთი, მათი სტატუსის გამო, გამონაბოლქვის შემცირება არ ევალუბათ. ეს ქვეყნები არც ერთ დანართში არ შედის, თუმცა მათი წვლილი საერთო გამონაბოლქვში საგრძნობია. თავის მხრივ, განვითარებადი, ძირითადად კი აფრიკის ქვეყნები, უკმაყოფილებას გამოთქვამდნენ იმის გამო, რომ განვითარებული ქვეყნები მათ ხარჯზე ცდილობენ გლობალურ დათბობასთან ბრძოლას და ამით კოიტოს ოქმის „მოკვლას“.

გარემოსდაცვითი ორგანიზაცია „მწვანე ალტერნატივის“ თავმჯდომარის, მანანა ქოჩლადის თქმით, სათბური გაზების ემისიების შემცირება, დიდი ხანია, პოლიტიკური ზემოქმედების იარაღად იქცა. „ეს არის განვითარებულ და განვითარებად ქვეყნებს შორის ორთაბრძოლის არენა: რამდენად კიდევ უფრო განვითარდება ერთი და რამდენად განუვითარებელი დარჩება მეორე“.

ამ დაპირისპირების ფონზე საქართველო საკმაოდ თავშეკავებულია. კოპენჰაგენში საქართველოს გარემოსდაცვის სამინისტრომ ჩაიტანა ვალდებულებათა სია, რომელიც მოიცავს ტყეების გადარჩენას, სათბური გაზების ნაკლებ გამომყოფი ტექნოლოგიების დანერგვის ხელშეწყობას, კლიმატის ცვლილებისადმი ადაპტაციის სისტემის შემუშავებას და თანხების მოზიდვას ადგილობრივ დონეზე მავნე ემისიების შემცირებისთვის.

თუმცა, ეს ვალდებულებები საკმაოდ ზოგადად არის ჩამოყალიბებული. დოკუმენტში არ არის დაკონკრეტებული, თუ რა რაოდენობით ვარაუდობს საქართველო სათბური გაზების გამოყოფის შემცირებას, და რა მექანიზმებითა და თანმიმდევრობით აპირებს ყველა ჩამოთვლილი ვალდებულების მიღწევას. ფაქტობრივად, საქართველო არ აპირებს თავის თავზე იმაზე მეტი ვალდებულებების აღებას, რაც ეს აქა-

მდე კოიტოს ოქმით იყო გათვალისწინებული.

გარემოს დაცვის სამინისტროს ჰიდრომეტეოლოგიური და კლიმატის ცვლილების სამმართველო უფროსი, გრიგოლ ლაზრიევი მიიჩნევს, რომ საქართველომ არც უნდა აიღოს თავის თავზე ახალი ვალდებულებები. „ჩვენ ახლა რომ მივუთითოთ, რომ ვაპირებთ, ვთქვათ, 25%-ით ემისიების შემცირებას [1990 წელთან შედარებით], მაშინ ავტომატურად ოქმის დანართ 2-ში მოვზვდებით, და ამ დანართის მიხედვით მოგვიწევს მერე განვითარებადი ქვეყნებისადმი დახმარების გადახდა“. მისი თქმით, ეს ვალდებულება ისედაც არის შესრულებული, რადგან საქართველოში, 1990 წელთან შედარებით, ინდუსტრიასთან ერთად გამონაბოლქვიც მნიშვნელოვნად შემცირდა. ახლა დამატებითი ვალდებულებები ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებას შეუშლის ხელს.

არასამთავრობოები ამ მოსაზრებას მხოლოდ ნაწილობრივ იზიარებენ. მანანა ქოჩლადე ამბობს, რომ მიუხედავად იმისა, რომ რეალურად საქართველოში ემისიების რაოდენობა მნიშვნელოვნად შემცირება არ არის საჭირო, ამის ქალაქზე დაფიქსირება სხვა ქვეყნების დასანახად მაინც სასურველი იქნებოდა. „ვეროკავშირი დანახავდა, რომ ჩვენ მართლაც ვცდილობთ საერთო საქმეში ჩვენი წვლილის შეტანას“.

კონფერენცია გარკვეული შედეგით დასრულდა. შეერთებულმა შტატებმა გამოთქვა მზადყოფნა, განვითარებად ქვეყნებს 100 მილიარდი დოლარის დახმარება გამოუყოს, ხოლო ჩინეთი და თანხმდა, მისი ემისიები საერთაშორისო მონიტორინგმა აკონტროლოს. მიუხედავად ამისა, კოპენჰაგენში მიღწეულ შეთანხმებებს უფრო განზრახვების სახე აქვს, ვიდრე კონკრეტული გეგმის.

შეთანხმება მხოლოდ ზოგადად მოიხსენიებს მსოფლიოში საშუალო ტემპერატურის ზრდის შეჩერებას და 2050 წლისთვის ემისიების განახევრებას. კონკრეტული ნაბიჯები, როგორცაა ერთი წლის განმავლობაში საკანონმდებლო მექანიზმების შემუშავება, საბოლოო ვერსიიდან ამოღებული იყო.

ჩნდება ეჭვი, თუ რამდენად მზად არიან განვითარებული ქვეყნები, გადადგან რეალური ნაბიჯები გლობალური დათბობის შესაჩერებლად. საბოლოოდ ეკონომიკური სარგებლის გარემოს დაცვაზე მაღლა დაყენება შეიძლება ისევ ამ ქვეყნებს დაუჯდეს ძვირად.

ახალი ტექნოლოგია

ინტერნეტ-ომი

პროვაიდერებს შორის გაუთავებელი დავა ინტერნეტის ხარისხს ვნებს, მომხმარებელს კი ხელს უშლის ტექნოლოგიური ნოვაციებით ისარგებლოს.

ნათია ახალაშვილი

მიუხედავად იმისა, რომ ქართველ ინტერნეტ-მომხმარებელთა რიცხვი, წინა წლებთან შედარებით, წელს კიდევ უფრო გაიზარდა, ეს მაჩვენებელი მაინც დაბალია. 2005 წელს საქართველოში 200 ათასზე მეტი ინტერნეტ-მომხმარებელი იყო, 2007 წელს – ორნახევარჯერ მეტი, 2008-ში 903 ათასი აბონენტი სარგებლობდა ინტერნეტით. 2009 წლის ბოლოსთვის კი ეს მაჩვენებელი, სავარაუდოდ, მილიონს ასცდება.

საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის 2009 წლის ივნისის მონაცემების მიხედვით, თბილისის ინტერნეტ ბაზარზე „კავკასუს ონლაინ“ ლიდერობს 53,6 პროცენტით, მეორე მსხვილი პროვაიდერი „გაერთიანებული ტელეკომია“ – 36,7%; შემდეგია „ახტელი“ – 5,3%, მას მოსდევს „ახალი ქსელები“ – 3,3%, და დანარჩენი 8 პროვაიდერის წილები 0,01-დან 0,4 პროცენტამდე მერყეობს.

■ პროვაიდერების მთავარი პრობლემა სერვისის ხარისხის არასტაბილურობაა. იმის ნაცვლად, რომ ამ ბაზარზე მოქმედმა კომპანიებმა ერთობლივად განავითარონ ეს სფერო, კონკურენტები ერთმანეთს არაჯანსაღი მეთოდებით ებრძვიან.

ბაზრის მოთამაშეები

საქართველოში მომხმარებელი ორი სახის სადენიან ინტერნეტს იღებს – ე.წ. DSL ტექნოლოგიით (სპილენძის სატელეფონო ხაზით მიწოდებული ინტერნეტი) და ოპტიკურ-ბოჭკოვანი არხებით. თბილისსა და რუსთავში ინტერნეტ-

ბაზრის ლიდერი „კავკასუს ონლაინა“, დანარჩენ რეგიონებში კი „გაერთიანებული ტელეკომი“. რეგიონებში საკმაოდ ბევრი აბონენტი ჰყავს „ეგრისსაც“, რომელიც რამდენიმე კომპანიას აერთიანებს, მათ შორის – „ახალ ქსელებს“, „ახტელს“ და „საქართველოს ცენტრალური კავშირგაბმულობის კომპანიას“. ბათუმისა და ქობულეთის ძირითადი პროვაიდერი „აჭარის ელექტროკავშირია“.

„გაერთიანებული ტელეკომის“ პოპულარობა რეგიონებში მის მემკვიდრეობას უკავშირდება. „ტელეკომი“ იმ ნაციონალური სატელეფონო ოპერატორის მემკვიდრეა, რომელიც საქართველოში 1893 წლიდან არსებობდა. შემდეგ გაიყიდა და, ამ გარიგების სანაცვლოდ, დღევანდელ „ტელეკომს“ ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე ძირითადი სატელეკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურა ერგო მემკვიდრეობით (ატს-ები, მიწისქვეშა საკომუნიკაციო ქსელები და ა.შ.). DSL ტექნოლოგიის ინტერნეტი „ტელეკომმა“ 2007 წლიდან შესთავაზა თავის აბონენტებს.

„კავკასუს ონლაინი“ სხვადასხვა დროს რამდენიმე პროვაიდერის („კავკასუს ნეოგორქი“, „ჯორჯია ონლაინი“, „სანეტი“, „დელტანეტი“, „ტილენეტი“) გაერთიანების შედეგად შეიქმნა. კომპანია ორი სახის სადენიან ინტერნეტს სთავაზობს მომხმარებელს – DSL ტექნოლოგიის და ოპტიკურ-ბოჭკოვანს.

კომპანიას საკუთარი დამოუკიდებელი ოპტიკურ-ბოჭკოვანი სისტემა აქვს – „ჯელინიკი“. მათსავე საკუთრებაშია შავ ზღვაში ჩადებული ოპტიკურ-ბოჭკოვანი 1400-კილომეტრიანი მაგისტრალი ვარნა-ფოთი, რომლის მემკვიდრეობითაც ქართველი ინტერნეტ-მომხმარებლები ევროპულ ინტერნეტს იღებენ. მაგისტრალის გამტარუნარიანობა წამში 1,3 ტერაბიტია, რაც 100-ჯერ მეტია, ვიდრე საქართველო მოიხმარს. „ვარნა-ფოთის პროექტის განხორციელებამდე საქართველო

რეპროდუქციული ინტერნეტ-მომხმარებლების რაოდენობა

აშშ-ს საერთაშორისო განვითარების სააგენტოსა (USAID) და საგანმანათლებლო განვითარების აკადემიის (AED) კვლევის მიხედვით, რომელიც 2009 წელს ზაფხულში გამოქვეყნდა, ინტერნეტს საქართველოში მოსახლეობის 8,9 პროცენტი იყენებს, სომხეთში – 5,8%, აზერბაიჯანში – 12,7%, ირანში – 34,9%, თურქეთში კი – 36,9%. წარმოდგენილი მაჩვენებლისაგან განსხვავდება კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის მონაცემები, რომლის თანახმადაც, ინტერნეტის მომხმარებელთა რიცხვმა 2008 წელსვე გადააჭარბა 903 ათასს. თუ ამ ციფრს დავყვარდებით, გამოდის, რომ ინტერნეტს მოსახლეობის 21 პროცენტი მოიხმარს. ინტერნეტ მომსახურება უფრო მეტად საქართველოს დიდ ქალაქებშია განვითარებული.

თარი ინფრასტრუქტურა არ გააჩნია და მუდმივად სხვაზე დამოკიდებული, თბილისის მომხმარებელი არაერთხელ დარჩენილა თვეზე მეტ ხანს ინტერნეტის გარეშე.

ინტერნეტ-ომეპი

პირველი პრობლემები ორ მსხვილ პროვაიდერს შორის ვარნა-ფოთის მაგისტრალის ამოქმედებამდე გაჩნდა. 2008 წელს „ტელეკომს“ ინტერნეტ მომსახურება ჯერ ახალი დაწყებული ჰქონდა და აბონენტებიც ცოტა ჰყავდა. „კავკასუსი“ კი მანამდე ბაზრის 78 პროცენტს აკონტროლებდა. მომხმარებელი პირველად შარშან შემოდგომაზე გახდა მასშტაბური არაჯანსაღი კონკურენციის მსხვერპლი. „გაერთიანებულმა ტელეკომმა“ „კავკასუსს“ ჯერ 3 მილიონი ლარის გადახდა მოსთხოვა, მერე კი ამის გამო კომპანიის DSL სისტემის მომხმარებლები გათიშა. შემდეგ საქმეში მერიის ზედამხედველობის სამსახურიც ჩაერთო, რომელმაც ქალაქის ცენტრალურ უბნებში მდებარე საცხოვრებელ კორპუსებში „ჯელინკის“ ქსელის დემონტაჟი სულ რამდენიმე დღეში მოახერხა და თბილისელები კიდევ ერთხელ დარჩნენ უინტერნეტოდ.

ზედამხედველობის სამსახურმა ამის

მიზეზად თბილისის სხვადასხვა უბნიდან შეკრებილი მოქალაქეთა ჯგუფის საჩივარი დაასახელა, რომლითაც ისინი ინტერნეტ-პროვაიდერის მიერ საცხოვრებელ კორპუსებში „ჯელინკის“ ქსელის უკანონო დამონტაჟებას აპროტესტებდნენ. მოქალაქეთა ინტერესებს ერთ-ერთი იურიდიული კომპანიაც კი იცავდა. ზედამხედველობის სამსახურმა მათი საჩივარი სრულად დააკმაყოფილა, ოპერატიულად დაიწყო ქსელის დემონტაჟი და რამდენიმე დღეში 1000-მდე საცხოვრებელი კორპუსი „ჯელინკის“ გარეშე დატოვა.

ამ დროს გააქტიურდა „გაერთიანებული ტელეკომი“. კომპანიის წარმომადგენლები სახლში ურეკავდნენ აბონენტებს და თავიანთ ინტერნეტზე გადასვლას სთავაზობდნენ. იგივე შეთავაზება ოპერაში მისულ მაყურებელს სკამზეც ხვდებოდა.

„კავკასუსს“ ონლაინში აცხადებენ, რომ მაშინაც ბევრი აბონენტი დაკარგეს და წელსაც. „ქუჩებსა და სადარბაზოებში უამრავი სადენია გამოკიდებული, რატომ შეაწუხა მოსახლეობა მაინცდამაინც „ჯელინკის“ კაბელებმა, გაურკვეველია. როდესაც დავამტკიცეთ, რომ ამ კაბელების სადარბაზოებში განთავსების უფლება გვქონდა, ზედამხედველობის სამსახურმა ახალი

რუსეთსა და თურქეთზე იყო დამოკიდებული. სწორედ ეს ქვეყნები აკონტროლებდნენ ჩვენ რეგიონს კავშირგაბმულობის სფეროში. ორივე ქვეყანა ფასებზეც შეთანხმებული იყო, საკმაოდ ძვირი გვახდევინებდა და ინფორმაციის დინებასაც აკონტროლებდა“, – ამბობს კომპანიის დირექტორი და 75%-იანი წილის მეპატრონე, მამია სანადირაძე.

„კავკასუსს“ უკვე დაწყებული აქვს ინტერნეტის ექსპორტი მეზობელ ქვეყნებში (აზერბაიჯანი, სომხეთი). მამია სანადირაძე ფიქრობს, რომ საქართველოს შეუძლია ინფორმაციული „გეითივი“ გახდეს, რადგან ახლა საქართველოს გავლით ევროპასთან მიერთების შესაძლებლობა მთელ კავკასიას, შუა აზიასა და ახლო აღმოსავლეთსაც აქვს.

„კავკასუსს ონლაინი“, ერთი მხრივ, საკუთარი ბაზრის გაფართოებაზე ფიქრობს, მეორე მხრივ კი, ბოლომდე ვერ უმკლავდება პრობლემებს შიდა ბაზარზე. იმის გამო, რომ „კავკასუსს“ DSL ტექნოლოგიისთვის საჭირო საკუ-

ფასები და გავრცელების ზონა

ინტერნეტის ფასი საქართველოში, რეგიონის სხვა ქვეყნებთან შედარებით, ყველაზე იაფია. 1 მგბ/წმ სიჩქარის ინტერნეტის ყოველთვიური ფასი ჩვენთან მინიმუმ 10 დოლარია. სომხეთში იგივე სიჩქარის ინტერნეტის მინოდება 80 აშშ დოლარი ღირს, აზერბაიჯანში – 40, თურქეთში კი – 28. საქართველოში 1 თვის უწყვეტი ინტერნეტის საფასური 10 დოლარიდან კი იწყება, მაგრამ ძვირიანი პაკეტებიც არსებობს, მაგალითად „კავკასუსს ონლაინის“ DSL ტექნოლოგიის პაკეტი „ბიზნეს+“ 300 ლარი ღირს. ყველაზე სწრაფი ინტერნეტის პაკეტიც „კავკასუსს ონლაინს“ აქვს –

20 მგბ/წამში. თუმცა ასეთი მომსახურება შესაბამისად საკმაოდ ძვირიც ღირს – 120 ლარი. ამიტომ ყველაზე გავრცელებული უფრო იაფი პაკეტებია, რომლებიც მომხმარებელს 1-დან 5 მგბ/წმ-მდე სიჩქარეს სთავაზობენ.

მართალია, გასულ წელთან შედარებით, ახლა ქვეყნის უფრო მეტ რაიონშია შესაძლებელი ინტერნეტით სარგებლობა, მაგრამ ჯერჯერობით ქვეყნის მთელი ტერიტორია მაინც არ არის

დაფარული. თუმცა, ბევრ ისეთ რაიონში, სადაც სადენიანი ინტერნეტი არ არის, 2008 წლიდან „მაგთიფისის“ აბონენტებს უსადასო ინტერნეტით სარგებლობის შესაძლებლობა მიეცათ. მსგავს სერვისს „ჯეოსელი“ უფრო ადრე სთავაზობდა მომხმარებლებს, მაგრამ ეს პროდუქტი, არასათანადო დაფარვის ზონისა და ტექნიკური ხარვეზების გამო, პოპულარული ვერ გახდა. საქართველოში მომხმარებელს უსადასო ინტერნეტს კიდევ რამდენიმე კომპანია სთავაზობს („აი-მაქსი“, „მაქსიმალი“, „სერვისლაინი“), თუმცა, არც მათი დაფარვის ზონებია მასშტაბური.

მოთხოვნები დაგვიწესა. საბოლოოდ შევთანხმდით, რომ ჩვენ კაბელებს მიწისქვეშა ინფრასტრუქტურაში ჩავდებდით, იმას კი, რაც სადარბაზოებში უკვე გვქონდა გაყვანილი, აღარ შეეხებოდნენ“.

თუმცა, მიწისქვეშა საკომუნიკაციო არხების მფლობელები თბილისში „გაერთიანებული ტელეკომი“, „ახალი ქსელები“ და „ახტელი“ არიან. მათ კი კონკურენტ კომპანიას ოპტიკურ-ბოჭკოვანი ქსელის გასაყვანად თავიანთი ინფრასტრუქტურის გამოყენების ნება არ მისცეს. ამიტომ იყო, რომ მომდევნო ერთი წლის განმავლობაში „ჯელინიკის“ ქსელის გაფართოება შეუძლებელი გახდა.

„კავკასუსის“ DSL სისტემის მომხმარებელი 10 ათასი თბილისელი წელს ოქტომბერში კიდევ ერთხელ დარჩა უინტერნეტოდ. მიზეზი ისევე „გაერთიანებული ტელეკომის“ სანქცია იყო. „ტელეკომმა“ დენის წყარო გაუთიშა საკუთარ ატს-ებში განთავსებულ „კავკასუსის“ DSL სისტემის აპარატურას და ამის მიზეზად ხელშეკრულების ვადის ამონაწერს და დაგროვებული ვალი დაასახელა.

პარალელურად, დაიწყო ვანდალიზმის ფაქტები „ჯელინიკის“ ქსელზეც. თუმცა, მიუხედავად იმისა, რომ „კავკასუსის“ თანამშრომელთა თანდასწრებით რამდენიმე ადამიანი დააკავეს ჩაჭრილ სადენებთან, ჯერჯერობით ეს საქმეები გაუხსნელია. ის ადამიანები კი იმავე დღეს გაათავისუფლეს. „კავკასუსის“ მესვეურებმა შინაგან საქმეთა სამინისტროს საჯაროდ მიმართეს და დაცვა სთხოვეს. ამის შემდეგ ვანდალიზმის ფაქტები შეწყდა, მაგრამ დაახლოებით 10 დღის წინ ახალი მეთოდებით დაიწყო კომპანიის ოპტიკურ-ბოჭკოვანი ინფრასტრუქტურის განადგურება. აქამდე თუ სადარბაზოებში მხოლოდ ერთ ძირითად სადენს ჩრიდნენ, ახლა უკვე ინდივიდუალური კაბელების ჩაჭრაც დაიწყო. ასეთი შემთხვევები თითქმის ყოველდღე ხდება.

ნოემბრის დასაწყისში „კავკასუსსა“ და „ტელეკომს“ შორის მორიგი ზავი გაფორმდა. კომპანიებმა ხელი მოაწერეს 3 ხელშეკრულებას, რომლებმაც, წესით, მათი ურთიერთობა უნდა დაარეგულიროს. თუმცა, იმის დასაჯერებლად, რომ ეს შეთანხმებაც არ გაიზიარებს წინა, იმავე ოდენობისა და შინაარსის „ჩავარდნილი“ შეთანხმებების ბედს, მხოლოდ ერთი მიზეზი აქვს. როგორც „გაერთიანებულ ტელეკომში“

ამბობენ, კომპანიის მენეჯმენტი შეიცვალა.

საბოლოო ჯამში ამ გაუთავებელი გაურკვევლობებით ქართველი ინტერნეტ-მომხმარებლები და ბაზარი ზიანდება. „კავკასუსში“ ამბობენ, რომ ხანგრძლივი დროით ათი ათასი აბონენტის გათიშვა და ინფრასტრუქტურის დაზიანება, კომპანიის სერიოზულ ზარალს აყენებს და ხარისხის გაუმჯობესებასა და სფეროს სხვა მხრივ განვითარებას ხელს უშლის. კომპანიის წარმომადგენელთა თქმით, აბონენტები ამდენი წყევლით იმდენად დაილაღნენ, რომ ურჩევნიათ, უარესი ხარისხის ინტერნეტი ჰქონდეთ სხვა პროვაიდერებისგან, ოღონდ უწყვეტად.

„ყველა პროვაიდერის მთავარი პრობლემა სერვისის ხარისხის არასტაბილურობაა. იმის ნაცვლად, რომ ამ ბაზარზე მოქმედმა კომპანიებმა ერთობლივად განავითარონ ეს სფერო, კონკურენტები ერთმანეთს არაჯანსაღი და არაცივილიზებული მეთოდებით ებრძვიან. ეს ბრძოლა „ტელეკომმა“ წამოიწყო. მისი შედეგები კი საბოლოოდ მომხმარებელზე უარყოფითად აისახება“, – ამბობს ვებ-დეველოპერი და „ომედია სტუდიის“ დირექტორი, ნოდარ დავითური.

ქართველი სპეციალისტები მიიჩნევენ, რომ პროვაიდერთა გაუთავებელი დავების მიუხედავად, სფერო მაინც ვითარდება. ამას ხელს ის უწყობს, რომ ახალი ტექნოლოგიის ტესტირება პატარა ქვეყნებში უფრო სწრაფი და იოლია. „ამიტომ ჩვენ ერთ-ერთი პირველები ვიღებთ ტექნოლოგიურ სიახლეებს. დაახლოებით 5 წლის წინ რომ ეთქვა ვინმეს, – ოპტიკურ-ბოჭკოვანი ინტერნეტი ამდენ აბონენტს ექნებაო, – ძნელი დასაჯერებელი იყო“, – აცხადებს დავითური და დასძენს, რომ საქართველოში ინტერნეტის მთავარ პრობლემად კვლავ ხარისხი რჩება.

პროვაიდერების დავები, წესით, საქართველოს კომუნიკაციების ეროვნულმა კომისიამ უნდა დაარეგულიროს და მომხმარებელი სწორედ მათი ჩარევის შედეგად აღარ უნდა დაზარალდეს. თუმცა ეს დავა, უკვე რამდენიმე წელია, გრძელდება, კომისიამ კი, მიუხედავად იმისა, რომ რეგულარულად განიხილავს დაპირისპირებული პროვაიდერების საქმეებს, ერთხელაც ვერ მოახერხა დავის ისე გადაჭრა, რომ საქართველოში ინტერნეტის განვითარება გაგრძელდეს და არც მომხმარებელი დაზარალდეს. **□**

ინტერნეტის ისტორია საქართველოში

ინტერნეტის განვითარების პირველი ეტაპი საქართველოში 90-იანი წლების დასაწყისში დაიწყო. მაშინ პრაქტიკულად ყველა პროვაიდერს რუსეთთან ჰქონდა კავშირი. ინტერნეტის პიონერი საქართველოში კომპანია „ხეთა“ (www.kheta.ge) და „გუდვილიკომი“ იყვნენ. საბონენტო გადასახადი თვეში 300 აშშ დოლარი იყო, ხოლო ინტერნეტის ერთი საათით მოხმარების საფასური – 3 დოლარი. შემდეგ გამოჩნდა „სანეტი“, „კავკასუს ნეთვორქი“ და, კონკურენტის გამო, ფასებმაც იკლო. საბონენტო 20 აშშ დოლარი გახდა, სარგებლობა კი საათში – 2 დოლარი. პროვაიდერები თანამგზავრულ და საკაბელო შეღწევას იყენებდნენ. გადაცემის სიჩქარე პირდაპირ არხში შეადგენდა 64 კბტ/წმ ფარგლებში, რაც დღევანდელი გადასახედიდან მწირი მაჩვენებელია.

შემდეგ ეტაპზე ქვეყანაში ოპტიკურ-ბოჭკოვანი საკაბელო მაგისტრალის ქსელი გაჩნდა: ტრანსსაზიან-ევროპის ქსელი, საქართველოს რკინიგზის მიერ სარკინიგზო ხაზის გასწვრივ დამონტაჟებული ოპტიკურ-ბოჭკოვანი საკაბელო მაგისტრალები, რადოსარელეო ხაზი თურქეთის რესპუბლიკასთან და ა.შ. ამ ყველაფრის მეშვეობით საქართველოს შესაძლებლობა მიეცა, ევროპულ ინტერნეტს მიერთებოდა. ინტერნეტი გამოჩნდა ქვეყნის სხვა ქალაქებშიც: ბათუმი, ქუთაისი, რუსთავი და ა.შ. 2003 წლის აგვისტოდან თბილისში აბონენტებისათვის დაიწყო ADSL ტექნოლოგიების ჩართვა. ამ ეტაპზე მომხმარებლებს ამ ტექნოლოგიას სთავაზობდა: www.online.ge, www.telenet.ge, www.sanet.ge, www.caucasus.net, www.geonet.ge, www.servicenet.ge, www.egrisi.ge და სხვა. ინტერნეტის მომსახურების ფასები შემცირდა, სიჩქარე კი შედარებით გაიზარდა. იმ დროს პროვაიდერების 80% მაინც თანამგზავრულ არხებს იყენებდა.

ჯანდაცვა

„ზღვარს გამოღმა“ დარჩენილები

სოციალური უთანასწორობის აღმოფხვრას სახელმწიფო ზედაპირული მიდგომით ცდილობს, რის გამოც ინვალიდობის მქონე ბავშვების ნაწილს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ჩართვის შესაძლებლობას ართმევს.

ეკა ჭითანავა

13 წლის ინგა ავალიშვილი ფერადი ფანქრებით ნაძვის ხესა და ფიფქებს ხატავს. იგი ერთ-ერთია იმ შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვთაგან, რომლებიც დროის დიდ ნაწილს დღის ცენტრში ატარებენ.

ინგას დედა ამავე ცენტრში მზარეულად მუშაობს. თუმცა სწორედ ამ სამსახურის გამო, შესაძლებელია, მან სიღარიბის ზღვარს მიღმა მყოფის სტატუსი, მისმა შვილმა კი, დღის ცენტრში სიარულის შესაძლებლობა დაკარგოს.

შრომის, ჯანდაცვისა და სოციალური მომსახურების სამინისტროს ახალი გადაწყვეტილებით, იანვრიდან დღის ცენტრებში მხოლოდ სიღარიბის ზღვარს მიღმა მყოფ ბავშვებს მიიღებენ. თუმცა, მათი რიცხვი 700-ს არ უნდა აღემატებოდეს, რადგან სახელმწიფოს მეტი დაფინანსების საშუალება არ აქვს. გამოდის, რომ საქართველოს მასშტაბით აღრიცხული შვიდი ათასი შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვის უმრავლესობას აღარ ექნება შანსი, იმ უნარ-ჩვევების სწავლა შეძლოს, რომლებიც საზოგადოებაში ჩართვისთვისაა საჭირო.

საქართველოში სულ ოცდარვა დღის ცენტრია. ცვლილება ყველა მათგანს შეეხება. ამის შესახებ სამინისტრომ ცენტრების ხელმძღვანელებს მხოლოდ ათი დღით ადრე შეატყობინა და მრავალი თხოვნის მიუხედავად, გადაწყვეტილებას არ ცვლის.

ახალი სისტემის მიხედვით, ის, ვინც სიღარიბის სტატუსის დასადგენად საჭირო 100 000 ქულაზე ნაკლებს მოაგროვებს, გადასახადს დღის ცენტრში სრულად აუნაზღაურებენ. ასი ათასიდან ას ოც ათასამდე ქულის მქონე ბავშვები სამოცდაათპროცენტთან თანადაფინანსებას მიიღებენ, დანარჩენებს კი, ვისაც სიღარიბის ზღვარს მიღმა მყოფის სტატუსი არ ექნება, ყოველთვიურად 220 ლარის გადახდა მოუწევ-

დღის ცენტრი, თბილისი, 18 დეკემბერი 2009

ფოტო: თომო ბარჩაგაძე/ილი

„თუ ეს ბავშვები უკან, სახლებში დაბრუნდებიან, ის, რასაც აქამდე წვალეებით მივალნიეთ და ნაბიჯ-ნაბიჯ ვაშენეთ, ერთი ხელისმოსმით დაინგრევა“.

ვთ, რაც ოჯახების უმეტესობას მძიმე ტვირთად დაანებვა.

მაგალითად, ცენტრში სიარულს ვეღარ შეძლებს ცერებრული დამბლის მქონე 23 წლის თეონა. მიუხედავად იმისა, რომ მშობლები უმუშევრები არიან და, თეონას გარდა, კიდევ ორი შვილი ჰყავთ, ოჯახს სიღარიბის ზღვარს მიღმა მყოფის სტატუსი არ აქვს.

„თუკი ასე უნდა ყოფილიყო, ნეტა სულ არ მიმეყვანა“, – ამბობს დედა, ნანა ძაბიხაძე.

„ზოგი ბავშვი, რომელიც ცენტრში დადის, გარეთ საერთოდ პირველად გავიდა, ცენტრი მათთვის უკვდავების წყალივითაა. ამ გარემოს თუ მოვწყვეტთ, ეს მათთვის დიდი ტრავმა იქნება“, – აცხადებს სპორტულ-გამაჯანსაღებელ ცენტრ „ანიკას“ ერთ-ერთი პედაგოგი ეკა ამბოკაძე.

ჯანდაცვის სამინისტროს სოციალური მომსახურების სააგენტოს უფროსის გია კაკაჩიას თქმით, დღის ცენტრებზე გამოყოფილი თანხა შეზღუდულია, მსურველი კი – ბევრი, ამიტომ მომსახურებას უფასოდ მიიღებს ის, ვისაც ყველაზე მეტად უჭირს.

ცენტრების ხელმძღვანელები კი მიიჩნევენ, რომ ეს ზღვარი მეტისმეტად მყიფეა იმისთვის, რომ ზუსტად

განისაზღვროს, ვის ერგება სახელმწიფოს დახმარება და ვის – არა. ზოგიერთმა მშობელმა, რომელიც აქამდე ვერ მუშაობდა, მას შემდეგ, რაც ბავშვი დღის ცენტრში მიიყვანა, სამსახურიც იპოვა და ეკონომიკური მდგომარეობაც შედარებით გაუუმჯობესდა.

„მაგრამ თუ ვინმემ მაცივარი ან ტელევიზორი შეიძინა, ეს არ ნიშნავს, რომ მდიდარია“, – ამბობს „ანიკას“ დირექტორი ირინა ინსარაძე, რომლის 18 წლის ცერებრული დამბლის მქონე ბავშვიც შეიძლება დღის ცენტრის გარეთ დარჩეს.

ინვალიდთა ლიგის პრეზიდენტი გიორგი ძნელაძე სახელმწიფოს გამოსავლის მოძებნის ალტერნატიულ გზას სთავაზობს:

„დარჩნენ ისინი, ვინც არიან დღის ცენტრებში, დავამატოთ 100-მდე ადგილი და მიღება გამოვაცხადოთ მხოლოდ მათთვის, ვინც სიღარიბის ზღვარს მიღმაა, ვნახოთ, დადგება რიგი? მგონი, ჯერ ცადა საჭირო და არა ერთი ხელის მოსმით ხალხის გაყრა დღის ცენტრებიდან“, – აცხადებს ძნელაძე.

დღის ცენტრი შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვებისთვის არა მარტო გართობის, არამედ რეაბილიტაციის საშუალებაა.

„მშობელთა ხიდი“ ერთ-ერთი ის ადგილია, სადაც 33-მდე სხვადასხვა გონებრივი თუ ფიზიკური შეზღუდვის მქონე მოზარდს უნარებს უვითარებენ მათი შესაძლებლობების მიხედვით. არტ-თერაპია მკურნალობის განუყოფელი ნაწილია – ბავშვები მღერიან, ძერწავენ, უკრავენ და ხელოვნების სხვადასხვა სფეროში თავისებურად გამოხატავენ ემოციებს. ლობიოს ლეზნებით, გოგრის მარცვლებითა და მზესუმზირებით გაკეთებული სურათები შემდეგ გამოფენებზეც გააქვთ.

„თუ ეს ბავშვები უკან, სახლებში დაბრუნდებიან, ის, რასაც აქამდე ნვალებით მივალნიეთ და ნაბიჯ-ნაბიჯ ვაშენეთ, ერთი ხელისმოსმით დაინგრევა“, – ამბობს „მშობელთა ხიდის“ ექიმი-პედიატრი, თამარიკო ჯანელიძე.

თუმცა, სახელმწიფომ დღის ცენტრების ახალი პრინციპით დაკომპლექტების გადანაცვლებები უკვე მიიღო და, დირექტორებისა და ინვალიდობის მქონე ადამიანთა წინააღმდეგობის მიუხედავად, მის შეცვლას არ აპირებს. **■**

ჯანდაცვა

სამოქმედო გეგმა ბრაფიკის ბარეში

შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანებს ხელისუფლება მომავალი წლიდან იმ პირობების გაუმჯობესებას ჰპირდება, რომლის კონტურებიც ჯერჯერობით არ ჩანს.

ეკა ქითანავა

2009 წლის 15 დეკემბერს საქართველოს მთავრობამ განიხილა შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა სოციალური ინტეგრაციის სამწლიანი სამოქმედო გეგმა, რომლის მიხედვითაც, სხვა საკითხებთან ერთად, ამ ადამიანებისთვის სტატუსის მინიჭების წესი უნდა შეიცვალოს.

ამ წესის მიხედვით, ადამიანის ინვალიდობა არა მისი დაავადების, არამედ ფუნქციური დარღვევებისა და შრომისუნარიანობის მიხედვით განისაზღვრება.

ცვლილება შეიძლება გახდეს პირველი მნიშვნელოვანი გარღვევა საკანონმდებლო სივრცეში, რადგან აქამდე თითქმის არც ერთ სამთავრობო ინიციატივას ინვალიდობის მქონე ადამიანების მდგომარეობის გაუმჯობესება არ მოჰყოლია.

მაგალითად, პირველ ასეთ ცვლილებას 2007 წელს ათასობით ადამიანის უკმაყოფილება მოჰყვა. მაშინ ჯანდაცვის სამინისტრომ იმ ადამიანთა რაოდენობის შესამცირებლად, ვისთვისაც ფულადი კომპენსაცია უნდა გადაეხადა, სიიდან ამოიღო ზოგიერთი დაავადება, მათ შორის – დიაბეტი. იმავე წელს ინვალიდობის პირველი, მეორე და მესამე ჯგუფების ნაცვლად, შემოიღეს მკვეთრად, მნიშვნელოვნად და ზომიერად გამოხატული კატეგორიები, და კიდევ ერთი – „უმნიშვნელოდ გამოხატული“, რომელიც ფულად დახმარებას საერთოდ გამორიცხავდა.

ნაჩქარევი ინიციატივა, რომელმაც შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე უამრავ ადამიანს საარსებო წყარო მოუსპო, სამინისტრომ ნაჩქარევადვე, 2008 წელს „გამოასწორა“. მასობრივი უკმაყოფილების თავიდან არიდების მიზნით, დაავადებების ნაწილი სიაში სასწრაფოდ დააბრუნეს და ინვალიდობის მქონე ადამიანთა ნაწილმაც შვებით ამოისუნთქა. თუმცა სიის მიღმა დარჩა ზოგიერთი დაავადება, მაგალითად, პერსონოლოგიური აშლილობები. ამ დროს ადამიანები სოციალურად ადაპტაციას ვერ ახერხებენ.

კორუფციასთან ბრძოლის მიზეზით, სტატუსის მიმნიჭებელი სოციალური ექსპერტიზის ბიუროები გაუქმდა. დაავადების დიაგნოსტიკა და, შესაბამისად, ინვალიდობის სტატუსის განსაზღვრა პოლიკლინიკის ექიმებს დაევალა. ექსპერტიზის ბიუროები, ინვალიდობის სტატუსის მინიჭების ფასად, მართლაც ქრთამით სულდგმულობდნენ. თუმცა, ცვლილების შემდეგ კორუფცია კი არ მოისპო, არამედ მან ერთი სისტემიდან მეორეში გადაინაცვლა.

„პარადოქსული სიტუაცია შეიქმნა, – აცხადებს შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა უფლებების დაცვის ცენტრის იურისტი სანდრო დარახველიძე, – ექიმი პაციენტს მკურნალობს, რომ იგი თავს კარგად გრძნობდეს, პაციენტი კი მკურნალობაზე უარს ამბობს იმისათვის, რომ დაავადების მწვავე ფორმა დაუდასტურდეს“. დარახველიძის თქმით, ცვლილებებმა ისეთი ქაოსი გამოიწვია,

გამოიწერეთ ჟურნალი
„ლიბერალი“
და მიიღეთ იგი
გამოსვლის დღეს
(ყოველ მეორე ოთხშაბათს)
თქვენთვის სასურველ
მისამართზე

ლიბერალი

6 ნომერი (3 თვე) – 16,80 ლარი
13 ნომერი (6 თვე) – 36,40 ლარი
25 ნომერი (1 წელი) 70 ლარი

ჟურნალის გამოსაწერად
დაგვიკავშირდით ტელეფონზე:
23 37 31, (899) 48 62 41
ან მოგვანოვდით თქვენი საკონტაქტო
ინფორმაცია
ელ-ფოსტით: info@liberali.ge

რომ დაბნეული ადამიანები დახმარების მისაღებად სახალხო დამცველის ოფისსაც კი აკითხავდნენ.

მიღებული სტანდარტების მიხედვით, მკურნალ ექიმს ინვალიდობის სტატუსის დადგენა არ უნდა ევალებოდეს.

„ექიმმა უნდა უმკურნალოს და სამედიცინო სოციალურმა ექსპერტმა კი ექსპერტიზა ჩაატაროს. ეს ორი რამ ერთმანეთისგან უნდა გაიმიჯნოს“, – აცხადებენ ფსიქიატრები.

სამწლიანი სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებულია სადიაგნოსტიკო ცენტრების დაარსებაც. თუმცა, სამეცნიერო-სოციალური ექსპერტიზის დარგის მცოდნე ექიმები საქართველოში მხოლოდ ერთეულებია.

ჯერჯერობით არც ის არის დაზუსტებული, თუ როგორ და როდის აპირებს სახელმწიფო ინვალიდობის სტატუსის განსაზღვრას მისი შრომისუნარიანობის მიხედვით ისე, როგორც ეს მსოფლიოს განვითარებულ ქვეყნებშია. იქ ინვალიდობის სტატუსის მინიჭებისას „აისიეფით“, ანუ ფუნქციათა საერთაშორისო კლასიფიკაციით (International Classification of Functioning, ICF) ხელმძღვანელობენ. ევროპაში „აისიეფი“ ცხოვრების წესია. იგი არა მარტო ინვალიდობის მქონე ადამიანთა საჭიროებებს განსაზღვრავს, არამედ თითოეული მოქალაქის შესაძლებლობებსა და მოთხოვნილებებს ინდივიდუალურად ადგენს.

ჩვენთან კი, გამომდინარე იქიდან, რომ ამ ადამიანთა რაოდენობაც კი არაა ზუსტად დათვლილი, მათი საჭიროებები და უნარები არასდროს შესწავლილა. 140 000-მდე შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანს საქართველოში უბრალოდ „ბენეფიციარს“ უწოდებენ, რადგან სტატისტიკის განსაზღვრის ერთადერთი კრიტერიუმი პენსიის მიღება რაოდენობაა და სხვა არაფერი.

„ბოთლს რომ შეხედავთ, შეგიძლიათ თქვათ, რომ ის ან ნახევრად ცარიელია, ან ნახევრად სავსე. ჩვენ უნდა ვილაპარაკოთ იმაზე, თუ რა შესაძლებლობები აქვს ადამიანს, რომელთა განვითარებაც შეიძლება, და არა – პირიქით! „აისიეფი“ სწორედ ამას გულისხმობს“, – ამბობს „კოალიცია დამოუკიდებელი ცხოვრებისათვის“ გამგეობის თავმჯდომარე გიორგი ძნელაძე.

ამჟამად არსებული სისტემა კი თავად შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანებსაც არათანაბარ მდგომარეობაში აყენებს. მკვეთრად გამოხატული დაავადების მქონე პირებს პენსიის სახით 75 დოლარს აძლევენ, „მნიშვნე-

ლოვნად გამოხატულ“ კატეგორიას – 65 ლარს, სხვები კი სულაც პენსიის გარეშე რჩებიან.

56 წლის მანანა გარუჩავა ფულად დახმარებას იმის გამო ვერ იღებს, რომ შიზოფრენიის მხოლოდ მსუბუქი ფორმა აქვს. არადა, ეს დახმარება მისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია, რადგან ნივთიერებათა ცვლის დარღვევაც აწუხებს და მკურნალობის ხარჯებს დამოუკიდებლად ვერ ფარავს.

დაავადებაზე საუბრისას მანანა ფორიაქს იწყებს: „ნამლებს რეგულარულად ვიღებ, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ კარგად ვარ. მწვავე ფორმა არ მაქვს, რადგან ჩემი შვილი აკონტროლებს, რომ ყოველი აბი თავის დროზე დავლიო“.

ადამიანთა უფლებების დამცველები ამბობენ, რომ ინვალიდობისთვის პენსია დამამცირებელიც კია. „ფულად დახმარებას შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანს სახელმწიფო აძლევს იმიტომ, რომ განვითარებისათვის თანაბარ გარემოს ვერ უქმნის“, – აცხადებს „კოალიცია დამოუკიდებელი ცხოვრებისათვის“ მენეჯერი რატი იონათამიშვილი.

გამოდის, რომ ის საკანონმდებლო ცვლილებები, რომლებზეც ექსპერტები საუბრობენ, შედეგს ვერ გამოიღებს, თუ ამ ადამიანებს საკუთარი თავის რეალიზაციისთვის საჭირო პირობებს ვერ შესთავაზებენ.

სახელმწიფო პროგრამები არა დაფინანსებაზე, არამედ ამ ადამიანთა დასაქმებაზე უნდა იყოს ორიენტირებული, რადგან პენსია „ნარკოტიკია“, რომელიც მათ უმოქმედობას აჩვენებს. ინვალიდობის მქონე ადამიანს საკუთარი შემოსავალი უნდა ჰქონდეს, რომ სახელმწიფოს მიერ გაღებულ შემწივას არ ელოდოს.

ამჟამად არ არსებობს არც ერთი სახელმწიფო პროგრამა, რომელიც შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანების დასაქმებას ხელს შეუწყობდა. ამ მხრივ, საქველმოქმედო ინიციატივას მხოლოდ ცალკეული კომპანიები იჩენენ.

სამწლიანი გეგმის ამოქმედებამდე სახელმწიფო ფიზიკური გარემოს ადაპტაციაზეც უარს ამბობს. შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანები საზოგადოებრივი ტრანსპორტით დღემდე ვერ სარგებლობენ. სახელმწიფო კი, რომელიც აქამდე მხოლოდ დაპირებების მიცემით იყო დაკავებული, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ადამიანებისთვის სრულყოფილი გარემოს შექმნას „გრძელვადიან“ გეგმას უწოდებს და კონკრეტული ნაბიჯები ჯერ არ გადაუდგამს.

სოტა რამ საქართველოს შესახებ

ინტერვიუ რეჟისორ
ნინო კირთაძესთან

ჩემი ამოცანა იყო, მეჩვენებინა, რა დიდი უბედურება დაემართა პატარა ქვეყანას, რომელსაც ამავე დროს საერთაშორისო საზოგადოების მხარდაჭერა აქვს.

ნინო, როდის და როგორ დაიბადა დოკუმენტური ფილმის „სოტა რამ საქართველოს შესახებ“ გადაღების იდეა?

ძალიან უცნაური ისტორია აქვს ამ ფილმს. მოლაპარაკებები 2007 წელს დავიწყე, პირველი გადაღება კი 2008-ში, ახალ წელს, კოდორის ხეობაში გვექონდა. პროექტს „ჯორჯია“ ერქვა. მაშინ საქართველოში ბევრი რაღაც იცვლებოდა, დიდი ენერგეტიკული მუხტი არსებობდა. იყვნენ კმაყოფილები და უკმაყოფილოები. დრამატულად საინტერესო იყო საპრეზიდენტო არჩევნები. არავინ იცოდა, ვინ მოიგებდა. ეს იყო პირველი შემთხვევა საქართველოს ისტორიაში, როცა ზუსტად არ ვიცოდით, რა მოხდებოდა არჩევნების შემდეგ.

მე ჩავთვალე, რომ შეიძლებოდა საინტერესო ფილმი გამოსულიყო იმაზე, თუ როგორ შენდება პოსტ-საბჭოთა სივრცეში ახალი ქვეყანა თავისი შეცდომებით, ნელ-ნელა როგორ ყალიბდება დემოკრატია. როცა საბჭოთა კავშირი დაინგრა, გვეგონა, რომ რადგან ეს სისტემა აღარ იარსებებდა, ყველაფერი ზღაპრულად იქნებოდა. მერე მივხვდით, რას ნიშნავს თავისუფლება და დამოუკიდებლობა თანამედროვე სამყაროში. ამ ყველაფრის მოყოლა ძალიან საინტერესოდ შეიძლებოდა საქართველოს მაგალითზე.

რა გახდა ფილმის მთავარი იდეის ცვლილების მიზეზი?

ომი. ამ ფილმის ისტორიას თავისი უცნაური დრამატურგია ჰქონდა; ცხოვრებასავით იყო, მუდმივ ტრანსფორმაციაში. ომის პირველივე დღეებში ჩამოვედი, შეუძლებელი იყო ჯგუფის ჩამოყვანა და მე თვითონ ვიღებდი, რაც არასდროს მომხდარა მანამდე, რადგან გადაღება არ ვიცი. მაგრამ სხვა გამოსავალი არ იყო, მერე ეს ყველაფერი გაქრებოდა.

ფოტო: ბაზილ შინაბაშვილი

როცა ვინცებდით ფილმის გადაღებას, არ მეგონა, რომ მექნებოდა შესაძლებლობა, პრეზიდენტი ადამიანური კუთხით მეჩვენებინა. მე ვფიქრობ, რომ მისი ასეთი კუთხით ჩვენება საკმაოდ მოულოდნელი უნდა ყოფილიყო ქართველი მაყურებლისთვისაც კი.

ერთ-ერთ კადრში, როდესაც პრეზიდენტი მანქანიდან დაბომბულ გორს უყურებს, თვალზე ცრემლი ადგება. რამდენად დამაჯერებელია ეს სცენა, რამდენად ბუნებრივია პრეზიდენტი, რომელმაც იცის, რომ მის წინ ჩართული კამერაა?

ეს ჩემი ბრალია. როდესაც დანგრეულ გორში ჩავვდივით, ვკითხვ: რას

გრძნობთ როგორც ქვეყნის პრეზიდენტი? აქედან დაიწყო ყველაფერი.

მე ცრემლი მხოლოდ მონტაჟის დროს შევამჩნიე. იმიტომ, რომ გადაღებისას არ მიმიტყვევია ყურადღება იმისთვის, თუ რა მოსდის პრეზიდენტს. ასე მოხვდა ეს კადრი ფილმში. მიყვარს, როცა ადამიანი ჩუმად არის და ობსერვაციული კადრია, მაგრამ ცრემლი პრეზიდენტის სახეზე მოგვიანებით აღმოვაჩინეთ.

ვისთვის არის ეს ფილმი გათვლილი? და არის თუ არა მათ შორის ქართველი მაყურებელიც, რომელმაც კარგად იცის, რა ხდება მისი ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაში?

„სოტა რამ საქართველოს შესახებ“ პირველ რიგში ევროპელებისთვის გადავიღე. ეს არ არის ქართული შიდაპოლიტიკური ცხოვრების ანალიზი და არასდროს ყოფილა ასეთად ჩაფიქრებული. მინდოდა მათ, ვინც არ არის ქართველი, ეგრძნო, რამდენად დამანგრეველი იყო ეს ხუთდღიანი

ომი, წარმოედგინა, რა მოხდა სინამდვილეში. ჩემი ამოცანა იყო, მეჩვენებინა, რა დიდი უბედურება დაემართა პატარა ქვეყანას, რომელსაც ამავე დროს საერთაშორისო საზოგადოების მხარდაჭერა აქვს. როცა საერთაშორისო საზოგადოება ერთვება ხოლმე რაიმე კონფლიქტში, საქართველოა ეს, ბალკანეთი თუ ჩეჩნეთი, მერე მარტივად ეთიშება, და იქ რა ხდება, აღარავის აინტერესებს. ეს ჩართვა უფრო და უფრო „ფემენ შოუს“ ჰგავს, ვიდრე რალაცის გამოსწორების მცდელობას.

ვინ აღარ ჩამოვიდა იმ დღეებში საქართველოში. როგორც ბერძნულ თეატრში – დღისით, საღამოს, შუადღეს, სცენაზე ერთი და იგივე განცხადებები ისმოდა; რომ ის, რაც ხდება, დაუშვებელია, რუსები უნდა გავიდნენ, მაგრამ არავინ არსად წასულა.

როცა საქართველომ ცხადად თქვა, რომ პროევროპული ქვეყანაა, მის ამ სწრაფვას მთელი საერთაშორისო საზოგადოება აგულიანებდა. როდესაც ამას მოჰყვა ის, რაც მოჰყვა, მაშინ დაიწყო ევროპამ იმაზე ლაპარაკი, რომ რუსეთს საბჭოთა კავშირი დავეუნერეთ, გალიზიანებულია და მოდით, მეტად ნულარ გავაბრაზებთო.

ფილმი მთავრდება კითხვით: დადებს თუ არა ევროპა და ამერიკა სასწორზე თავის უსაფრთხოებას და რუსეთთან ურთიერთობას, ძალიან პატარა საქართველოს გამო. მინდოდა, რომ ფილმში ეს კითხვა საკმაოდ მწვავედ დასმულიყო. მე მხოლოდ ამის გაკეთება შემიძლო. არ მქონია ილუზია, რომ ეს ფილმი პოლიტიკურ რეალობას შეცვლიდა.

განსაკუთრებით მიყვარს ის სცენა, სადაც სოფელ ნიქოზში ევროპელ დამკვირვებლებს ადგილობრივი მოსახლეობა ესაუბრება. რასაც ადგილობრივები ჰყვებიან, დამკვირვებლებს არ ესმით. ზუსტად ასეა – ევროპას ვერ წარმოუდგენია, რა შეიძლება მოხდეს, ვიდრე ეს არ მომხდარა, მერე კი ძალიან გვიან არის ხოლმე.

პრემიერის შემდეგ მაცურებლთა ნაწილმა ფილმს სახელი შეუცვალა და „ცოტა რამ მიშას შესახებ“ დაარქვა.

ეს არ მიკვირს. ვიცი, რომ საქართველოში რალაც ნაწილს ალერგია აქვს ამ ადამიანზე. ეკრანზე მისი დანახვა ალბათ გალიზიანებას იწვევს. ეს მე თავიდანვე ვიცოდი. ისე, მართალი რომ ვთქვათ, ფილმში ოპოზიციაც

საკმაოდ არის წარმოდგენილი.

რაც შეეხება მიშას, ფილმში ის არ ჩანს იმ ადამიანად, რომელიც თავის დალაგებულ „სფინებს“ ისე ისვრის, როგორც ჭეშმარიტებას. მე ასეთ რალაცებს ვერ ვხედავ. მე ვფიქრობ, რომ მისი ასეთი კუთხით ჩვენება საკმაოდ მოულოდნელი უნდა ყოფილიყო ქართველი მაცურებლისთვისაც კი. როცა ვინცეხდით ფილმის გადაღებას, არ მეგონა, რომ მექნებოდა შესაძლებლობა, პრეზიდენტი ადამიანური კუთხით მეჩვენებინა.

ასეთი კრიტიკა იმის გამო ხომ არ გაჩნდა, რომ მთავარი გმირი მოქმედი პოლიტიკოსია? გიჟიქრით თუ არა იმაზე, რომ ამის გამო ფილმი შეიძლება პიარად და პროპაგანდად ქცეულიყო?

ვილაცას თუ უნდა პიარის დანახვა, დაინახოს, მაგრამ მე აქ ამას ვერ ვხედავ. ეს არც პროპაგანდაა. ის, რაც გადავიღეთ, აბსოლუტურად ნატურალურია. გადაღებების დროს ჩვენი არსებობა იქ თითქმის არ იგრძნობოდა. თითქოს უჩინარები ვიყავით. მე პირადად გადაღების პროცესში მინიმალურად ვერეოდი. ვისაც ამის დანახვა უნდა, დაინახავს, თუ ვინმეს უნდა, რომ სხვა რამე დაინახოს, ესეც მისი ნებაა.

როგორ დაითანხმეთ პრეზიდენტი?

ადამიანი ადამიანს ენდობა და ამ დროს ალბათ ალქიმიცა მუშაობს. ან იწყება რალაც თამაში, წინასწარი მომზადება, ასეთ დროს ჯობს, ფილმი საერთოდ არ გადაიღო. ეს რისკი დოკუმენტური კინოს გადაღებისას ყოველთვის არსებობს. როცა ავუსხეხე, რისი გადაღება მინდოდა, დამთანხმდა. თუმცა, რალაცები გამოვიდა, რალაცები – არა.

მიხეილ სააკაშვილი არ არის პირველი პრეზიდენტი, ვისთანაც თქვენ იმუშავეთ. დაახლოებით ათი წლის წინ ფილმი გადაიღეთ ედუარდ შევარდნაძეზეც, მისი პრეზიდენტობის პერიოდში. რა პარალელს გავაგებდით ამ ფილმებსა და მათ მთავარ გმირებს შორის?

ფილმს ყოფილი პრეზიდენტის შესახებ ჰქვია „ედუარდ შევარდნაძის სამი ცხოვრება“ და ეხება ადამიანს, რომელიც სამ სხვადასხვა რეჟიმს ემსახურებოდა. ამ ფილმში პირველ პლანზეა ადამიანი და მისი ტრანსფორმაცია მე-20 საუკუნის მთელ მანძილზე. თვითონ შევარდნაძემ ძალიან

კარგად იცოდა, რომ ეს ჩემი პირველი ფილმი იყო და კაცმა არ იცოდა, რა გამოვიდოდა.

შევარდნაძეც აფხაზეთის ომის შემდეგ ვიღებდით, მაშინ, როცა საქართველოში უამრავი ლტოლვილი გაჩნდა, როცა რუსული თვითმფრინავები გვბომბავდნენ, მაგრამ საერთაშორისო რეაქცია ამაზე იყო ნული. მიუხედავად ყველაფრისა, შევარდნაძე ცდილობდა, ურთიერთობა მოეგვარებინა რუსეთთანაც და დასავლეთთანაც.

მიშას პერიოდი ჰგავს იმ პერიოდს, იმიტომ რომ საომარი მოქმედებები ახალი დამთავრებულია. მიუხედავად ბევრი დაპირებისა, საერთაშორისო საზოგადოება იმდენად დაბნეულია, რომ მაინც არანაირი კონკრეტული გეგმა არ აქვს რუსეთთან ურთიერთობის ასანყობად. იმიტომ საბოლოოდ ჩვენ ისევე ჩვენს უბედურებას ვართ შეტოვებულები.

ძირითადი სხვაობა კი ისაა, რომ ეს ორი პრეზიდენტი ეკუთვნის სხვადასხვა თაობას: შევარდნაძე იყო უფრო ფრთხილი და საბოლოოდ ამ სიფრთხილეს საყვედურობდნენ, მიშა უფრო სწრაფია და ჩქარა უნდა, რომ წინ წავიდეს და მას ამ სისწრაფეს საყვედურობენ.

რით განასხვავებთ „ზოგი რამ საქართველოს შესახებ“ სხვა ნამუშევრებისგან?

ეს საკმაოდ პოლიტიკური ფილმია. ეს იყო თბრობის ახალი მანერა ჩემთვის. მეორე მხრივ, საკმაოდ რთული ამოცანა მქონდა: ფილმის სათქმელი გააგებინო მავველთად იაპონელს, რომელმაც თითქმის არაფერი იცის საქართველოს შესახებ.

როდის შეაფასებს ფილმს ევროპელი მაცურებელი?

ალბათ იანერის დასაწყისში. შემდეგი ეტაპია ფესტივალები. მინდა, რომ რაც შეიძლება მეტ ფესტივალებზე აჩვენონ.

მომავალში რის გადაღებას გეგმავთ?

ვფიქრობ, რომ დოკუმენტურ ფილმში ამოწმურე საკუთარი თავი. ახლა მხატვრული ფილმის გადაღებას ვგეგმავ და მაქვს სამი სცენარი, რომლებსაც ჯერ არ ვახმაურებ. ვნახოთ, რომელს ავირჩევ.

ესაუბრა ევა ქადაგიშვილი

რეჟისორი ნინო კირთაძის ფილმი „სოტა რამ საქართველოს შესახებ“

„სოტა რამ მიშას შესახებ“

ნინო კირთაძის ფილმი გულწრფელი მცდელობაა, გაუმკლავდეს ჩვენ განსაკუთრებულ უბედურებაზე ფიქრს, მაგრამ მან ის დიდი ლოდი ვერ ან არ შეამჩნია, რომელზეც ქართული საზოგადოება და ქართული პოლიტიკა სულ ცოტა ხნის წინ კიდევ ერთხელ წაბორძიკდა.

ზაზა რუსაძე

■ კადრი ნინო კირთაძის ფილმიდან „სოტა რამ საქართველოს შესახებ“

ფილმი, რომლის პრემიერაც 12 დეკემბერს, თბილისის მე-10 საერთაშორისო კინოფესტივალის ფარგლებში შედგა, სამონტაჟოდან პირდაპირ კინოთეატრ „ამირანის“ ეკრანზე მოხვდა და მას თავად ავტორმა „ახლად გამომცხვარი“ უწოდა. საინტერესოა, შეიტყო „სოტა რამ“ საკუთარი ქვეყნის შესახებ სახელგანთქმული დოკუმენტალისტისგან, რომელიც ევროპული კინოაკადემიის და პრესტიჟული საერთაშორისო ფესტივალების პრიზების მფლობელია. მრავალრიცხოვანი საფესტივალო თუ სატელევიზიო აუდიტორია, ამ პრიზების გამო, ფილმს უკვე დასრულებამდე ჰყავდა გარანტირებული.

„სოტა რამ საქართველოს შესახებ“

ლევ ტოლსტოის ცნობილი ციტატი ინწყება – „ყველა ბედნიერი ოჯახი ერთმანეთს ჰგავს, ყველა უბედური ოჯახი კი თავისებურად უბედურია“. ნინო კირთაძესაც ჩვენ განსაკუთრებულ უბედურებაზე სურს საუბარი და მისი ახალი ფილმი რუსეთ-საქართველოს ომის შესახებ მოგვითხრობს. ფილმის დიდი ნაწილი საინფორმაციო სააგენტოების საარქივო მასალების კოლაჟს ეთმობა; ეს აგვისტოს ომის ამსახველი კადრებია; ბევრჯერ ნანახი და ბევრჯერ მოსმენილი. ლამაზი და ემოციური თბილისური ბინების შუშაბანდები და ფანჯრებს მიღმა მოციმციმე ტელევიზორების ეკრანები. გზარავს ბომბების ვარდნისა და უცხოელი კომენტატო-

რების ცივი და პროფესიონალური ხმა. ფილმის ყურებისას ამ „ძველი“ ახალი ამბების გამეორება მოსაწყენი ხდება და საარქივო მასალის ხანგრძლივობასთან ერთად კლებულობს მისი ემოციური ზემოქმედებაც. თუმცა ეს მონოტონურობა მოლოდინს და ზოგადი კონტექსტის ამოცნობის სურვილს უფრო აღვივებს. ბეჯითად იმეორებ ისტორიის ამ გაუწყვეტელ ჯაჭვს, ფაქტები კი არა და არ ჯამდება.

ფილმი დრამატურგიულად და სტილისტურად ეკლექტურია. ეკრანზე ერთმანეთს საარქივო მასალა, დოკუმენტური კადრები და დადგმული სცენები ენაცვლება. დოკუმენტური მასალა უფრო შთამბეჭდავია, ვიდრე ლინდაგზე მოსია-

რულე კამერის მიერ ნაჩვენები დაბომბილი სახლების პანორამები. დოკუმენტალისტური თვალსაზრისით, უდავოდ საინტერესოა ფილმის ერთ-ერთი მთავარი პროტაგონისტის, საქართველოს პრეზიდენტის მანქანაში გადაღებული სცენები. აქ ქვეყნის პრეზიდენტი კი არ ჩანს, არამედ ერთი ჩვეულებრივი ადამიანი. მის მიმართ სიმპათია-ანტიპათიის თუ პოზიცია-ოპოზიციონერობის მიუხედავად, საშუალება გეძლევა, დააკვირდე, როგორ იზეპირებს საჯარო გამოსვლებისათვის განკუთვნილ ტექსტებს ადამიანი, რომელიც ამაყად გადააჰყურებს მტკვრის კლდიან სანაპიროს და საარჩევნოდ მოგონილი აღმშენებლობის პროპაგანდა სინამდვილედ ეჩვენება.

სამწუხაროა, რომ მაყურებლის ერთმა ნაწილმა პრეზიდენტის ფილმში გამოჩენა პირდაპირ პროპაგანდისტულ ქვეტექსტად აღიქვა. თუმცა ფილმის ავტორმა ასეთი ეჭვების გაჩენას თავადვე მისცა საბაბი, პირველ რიგში – სწორედ დრამატურგიული ეკლექტიურობის გამო.

გაასაღებდნენ სინამდვილედ და ჩვენი „განსაკუთრებულად უბედური ოჯახის“ სურათს ფინალურ შტრიხებს შესძენდნენ, სადაც ყველა ტყუის და ყველა მართალია. ისეთი მნიშვნელოვანი ფაქტების მოკლე და ზედაპირული მიმოხილვა, როგორც 2007 წლის 7 ნოემბერი და მას შემდეგ განვითარებული მოვლენები, კიდევ უფრო მეტად ამძაფრებს ნინო კირთაძის დოკუმენტური ნამუშევრის მიმართ კრიტიკულად გამსჭვალული აუდიტორიის აზრს, რომელმაც ფილმს ხუმრობით იმავე საღამოს „ცოტა რამ მიშას შესახებ“ შეარქვა.

დრამატურგიულ ერთიანობას ფილმი მხოლოდ მისი დასასრულისკენ, ფინალური ტიტრების ამონათებისას აღწევს. საბეჭდი მანქანის კაკუნის თანხლებით შავ ეკრანზე ფაქტების ცივი შეჯამება ემოციურია და მაყურებელი მას, ბუნებრივია, მტკივნეულად აღიქვამს. თუმცა ლოგიკურად ჩნდება კითხვა: რა კავშირი აქვს ფილმში ნანახსა და ომის, ასე ვთქვათ, ამ ჯამურ სტატისტიკას ერთ-

ავლებს, სადაც, უკვე რამდენიმე წელია, ცხოვრობს და წარმატებული შემოქმედია – ევროპაში. ფილმის ბოლო ნაწილში საკმაოდ დიდი დრო ეთმობა ევროკავშირის სადამკვირვებლო მისიას საქართველოში. ლურჯ სამოსში გამოწყობილი დამკვირვებლების საქმიანობა კი სასაცილოდ გამოიყურება, ისევე, როგორც არა მხოლოდ ხელისუფლების, არამედ ჩვენი საზოგადოების ძველი თუ ახალი პოლიტიკური იმედები. ევროპელები გატეხილი რუსული საუბრობენ და ქართველებისგან დეტალების გარკვევას ცდილობენ. უცხო ენაზე ცუდად მოსაუბრე ადამიანის აზროვნებაში ეჭვის შეტანა საკმაოდ იოლია. ადგილობრივ მოსახლეობასთან საუბრისას დიდი მჭერმეტყველებით ალბათ არც ავღანეთში წარგზავნილი ჩვენი ქართველი ჯარისკაცები გამოიჩენდნენ თავს.

თუმცა ევროპული დამკვირვებლების გაშარშებას ნინო კირთაძის ფილმში სულ სხვა დატვირთვა აქვს. დარბა-

■ მაყურებლის ერთმა ნაწილმა პრეზიდენტის ფილმში გამოჩენა პირდაპირ

პროპაგანდისტულ ქვეტექსტად აღიქვა. თუმცა ფილმის ავტორმა ასეთი ეჭვების გაჩენას თავადვე მისცა საბაბი.

ფილმის ტიტრები არაფერს იუწყება იმის შესახებ, დაიხარჯა თუ არა მის შემწეობაზე სახსრები საქართველოს ბიუჯეტიდან. ალბათ დასაძრახი არც იქნებოდა, თუ სახელმწიფო ფინანსურად მხარს დაუჭერდა სახელგანთქმულ რეჟისორს და პატივს სცემდა მის თავისუფლებას, მომლოდინე საერთაშორისო აუდიტორიისათვის თავადვე ეამბო „ცოტა რამ საქართველოს შესახებ“.

კრიტიკა დოკუმენტური კინოს პირდაპირი ფუნქცია არ არის. ზოგადი კონტექსტის ფონზე ფაქტების მონესრიგებული ერთობლიობა მაყურებელს გარკვეულ დისკურსში მონაწილეობის შესაძლებლობას უნდა აძლევდეს. კრიტიკული მიდგომა მხოლოდ ამ წესრიგის დაცვის შემთხვევაში შეიძლება დაიბადოს. დარღვეული წონასწორობის დაბალანსებას კი ფილმის ავტორი ოპოზიციური პარტიების წარმომადგენლების მიმართ თითქოს მხოლოდ ვალის მოხდით ცდილობს. ალბათ ოპოზიციის ლიდერების მანქანებში გადაღებული მსხვილი კადრები ასევე საინტერესო იქნებოდა მაყურებლისთვის. ამ კადრებში ისინი ალბათ თავიანთ პროპაგანდას

მანეთთან? რა აკავშირებს შავ ეკრანზე თეთრად ნაბეჭდსა და იმ მოვლენებსა თუ ადამიანებს, რომლებზეც ფილმი მოგვითხრობდა?

რასაკვირველია, პასუხი ამ კითხვაზე მარტივი გასაცემი არ არის. უპასუხოებას ან მრავალპასუხიანობას კი, როგორც წესი, თავს ვარიდებთ ხოლმე და ფილმის ავტორიც დასკვნას ისეთ სივრცეში ეძებს, სადაც ფიქრის სამყაროს კარი ჯერ კიდევ ჩარაზულია და როცა ინფანტილურობის გამო, ჯერ კიდევ სხვას აბრალებს ყველაფერს. ასეთი შემართებით კი დამნაშავეს პოვნა ძალიან ადვილია. ის შეიძლება შემთხვევითი გამვლელიც აღმოჩნდეს. პარადოქსია, რომ ნინო კირთაძის ფილმი „ცოტა რამ საქართველოს შესახებ“ ზუსტად ირეკლავს ქართული საზოგადოების მდგომარეობას, სადაც არა მხოლოდ ვინორ ქართული, არამედ ზოგადად ადამიანობის ტრაგიაში ჩანს. ადამიანი თავისი უბედურების მიზეზს არა საკუთარ თავში, არამედ მის საზღვრებს გარეთ ეძებს. ეს სივრცე ხანდახან მეტაფიზიკურია, ხან კი გეოგრაფიულ-პოლიტიკურია.

ფილმის ავტორი ამ საზღვარს იქ

ზიც მათი შემხვედვარე ფრთხილად იცინოდა, ერთი-ორმა ხმამალაღაც კი გადაიხარხარა. ამ კადრების ნახვამ კი მაყურებლების ნაწილს საკუთარი თავის მიმართ გულჩვილი სიბრაღული განაცდევინა და კიდევ რაღაც იმ გრძნობის მაგვარი, რომ სიმართლე მაინც მათთანაა და არა იმ ლურჯად ჩაცმულ დამკვირვებლებთან, ვისმა მთავრობებმაც ასე მზაკვრულად მიგვატოვეს.

როდესაც ქვას ფეხს ნამოჰკრავ, და პირდასისხლიანებული მტვრიან მიწას მისჩერებხარ, სწორედ მაშინ შეიძლება მიხვდე, რომ სამყაროს ამოცნობის პროცესი მართალ-მტყუანის ან განტევიების ვაცის ძიება კი არ არის, არამედ საკუთარ თავში ჩაღრმავებაა. სწორედ ამ ნიშნულიდან იწყება სივრცე, სადაც ფიქრია შესაძლებელი. ეჭვგარეშეა, რომ ნინო კირთაძის ფილმი გულწრფელი მცდელობაა, გაუმკლავდეს ჩვენ განსაკუთრებულ უბედურებაზე ფიქრს, მაგრამ მან ის დიდი ლოდი ვერ ან არ შეამჩნია, რომელზეც ქართული საზოგადოება და ქართული პოლიტიკა სულ ცოტა ხნის წინ კიდევ ერთხელ ნაბორძიკდა. ■

საუბრები ლიბერალიზმზე

ვამბოვთ ლიბერალს, ვბულისხმობთ ნეოლიბერალს

საქართველოს ხელისუფლების ლიბერალიზმი
ეკონომიკურ ნეოლიბერალიზმად იქცა.

„ლიბერალიზმის“ სხვა ფუნდამენტური პრინციპების
გაზიარება ნეოლიბერალიზაციას შეეწირა.

მიხეილ სვანიძე

2003 წელს შევარდნაძის მმართველობის ბოლო წლების სიმყაყემ „ვარდების რევოლუციას“ არნახული სახალხო მხარდაჭერა მოუტანა. საზოგადოების რევოლუციურმა „კოლექტიურმა ალტკინებამ“ რევოლუციურ ხელისუფლებას ლეგიტიმაციის მაღალი ხარისხი მისცა. პოსტრევოლუციური პერიოდის საწყის ეტაპზე როგორც სოციალური წნეხი, ისე მოთხოვნები ხელისუფლების მიმართ მინიმალური იყო – შევარდნაძეს ყველაფერი ჯობდა.

რეფორმატორულ ტალღაზე მომართულმა ხელისუფლებამ ძირეული რეფორმების ჩატარება გადაწყვიტა – უნდა განახლებულიყო განათლების სისტემა, სასამართლო, პოლიცია, ჯარი. სახელმწიფო სექტორის ყველა საფეხურზე გამეფებული კორუფცია რადიკალურად უნდა „ამოეძირკვათ“. საქართველოს მოსახლეობის მიერ გადატანილი მრავალი ჭირი – საბჭოთა ოკუპაცია და სსრკ-ს 70 წელი; ზვიად გამსახურდიას ეთნონაციონალისტური შეპახილები,

სამოქალაქო ომი და შემდგომი ანარქია; შევარდნაძის ლეთარგიული კლუბტოკრატული სისტემა – სააკაშვილი ამ ყველაფრის სანინაღმდეგოს განსახიერებდა. შენდებოდა ახალი საქართველო.

მიხეილ სააკაშვილის 96%-ით პრეზიდენტად არჩევასა ერთი მკაფიო პრობლემა უკვე არსებობდა – ამომრჩეველთა მცირე ნაწილმა თუ იცოდა მისი კონკრეტული პოლიტიკური პლატფორმა და ეკონომიკური პროგრამა. საზოგადოებაში პირველ რიგში ხმა „დასავლეთში განათლებამიღებულ ენერგიულ ლიბერალსა“ და „ანტიშევარდნაძეს“ მისცა. თუმცა, მალევე გაირკვა – სააკაშვილის მმართველობის პოლიტიკურ-ეკონომიკური ბაზა უკიდურესი ეკონომიკური ლიბერალიზმში, ან ნეოლიბერალიზმში იქნებოდა.

ნეოლიბერალიზმმა, როგორც ეკონომიკურმა და პოლიტიკურმა ფილოსოფიამ, მსოფლიოს უმძლავრესი სახელმწიფოების პოლიტიკური სფეროს პერიფერიიდან ცენტრში 70-იანი წლე-

ბის ბოლოს და 80-იანების დასაწყისში გადაინაცვლა. ამ თეორიის იდეოლოგები მცირე სახელმწიფოს, მაქსიმალურ პრივატიზაციას და კონსერვატიულ მონეტარულ პოლიტიკას, თავისუფალი ბაზრის ყოვლისშემძლეობას ქადაგებდნენ. ის, ლიბერალიზმისგან განსხვავებით, ვინრო ცნებაა და კონკრეტულ ეკონომიკურ რეფორმებთან ასოცირდება. ნეოლიბერალური პრაქტიკის პირველი ექსპერიმენტი ბრუტალური იყო – ის ჩილეში აუგუსტო პინოჩეტის დიქტატურის პირობებში ხარობდა, თუმცა ბრიტანეთსა და აშშ-ში თეტჩერის და რეიგანის მოსვლის შემდეგ ის გლობალური ჩრდილოეთის დომინანტურ იდეოლოგიად იქცა.

ნეოლიბერალიზმი წინააღმდეგობრივია. პირველ ყოვლისა, ის ეკონომიკური ზრდისთვის კონტრპროდუქტიულად მიიჩნევს სოციალური სოლიდარობის ნებისმიერ ფორმას. როგორც ერთხელ მარგარეტ თეტჩერმა განაცხადა, – „არ არსებობს ისეთი რამ, რასაც საზოგადოება ჰყვია. ქალები, კაცები და ოჯახები ინდივიდუალურად არსებობენ. ხალხის გარეშე, ვერც ერთი მთავრობა ვერაფერს გახდება და პირველ რიგში ამ ხალხმა თავად უნდა იზრუნოს საკუთარ თავზე“. შესაბამისად, სოციალური სოლიდარობის ფორმები შეიზღუდა ბრიტანეთშიც და აშშ-შიც; მეორეც, ნეოლიბერალური ეკონომიკები ხშირად „საპნის ბუშტის“ პრინციპის მიხედვით იზრდებიან, რასაც კრიზისი მოსდევს. ასე იყო ჩილეშიც, მოგვიანებით, აშშ-ში. თავად ნეოლიბერალები კრიზისებს „არასწორი ან არასრული“ ნეოლიბერალიზაციით ხსნიან (მსგავსი რიტორიკა ხშირად ისმის საქართველოშიც, როცა ხელისუფლება დაუსრულებელ და შეჩერებულ რეფორმებზე ლაპარაკობს). დაბოლოს, ნეოლიბერალური განვითარების თანმდევი ფაქტორია სოციალური უთანასწორობის მკვეთრი ზრდა. მაგალითად, 80-იანი წლების ბოლოს აშშ-ს მოსახლეობის უმდიდრესი 0.1%-ის შემოსავალი, ქვეყნის მთელი ეროვნული შემოსავლის 2% იყო, ეს მაჩვენებელი თანდათანობით გაიზარდა და 90-იანების ბოლოს 6% გახდა.

ნეოლიბერალიზმი კრიტიკული ტერმინია; თავად ნეოლიბერალები მის გამოყენებას ერიდებიან, მას იდეოლოგიურ-პოლიტიკურ კლიშედ თვლიან და იმავე ფენომენის აღსაწერად იყენებენ ტერმინებს „ინდივიდუალური თავისუფლება“, „პირადი პასუხისმგებლობა“, „ბაზრის თავისუფლება“.

პარადოქსულად, „ლიბერალიზმის“ განმტკიცებაში ხელისუფლება ტერმინოლოგიურ დივერსიას მიმართავდა – სახელისუფლებო „ლიბერალიზმი“ ნეოლიბერალიზმად იქცა. შესაბამისად, საზოგადოებისთვის ხელისუფლება მაინც „ლიბერალურ ძალად“ აღიქმება, მიუხედავად ადამიანის უფლებების, პიროვნული და არჩევანის თავისუფლებების ხშირი შეზღუდვისა. დამატებით, მსგავსი „არადემოკრატიული“ ნაბიჯების ლეგიტიმაცია „სახელმწიფოს მშენებლობის“ ხარჯზე ხდება. პრობლემურია ასევე პოლიტიკური ოპოზიციის კრიტიკის მიმართულებაც – ხელისუფლებაზე მთავარ დარტყმას

პრემიერ-მინისტრად მემარცხენეთა პირველი მტრის, ოლიგარქ ბიძინა ივანიშვილის დანიშვნის დაპირება გახდა.

ნეოლიბერალიზმით ასეთი დაინტერესება, ერთი მხრივ, ბუნებრივად შეერწყა სახელისუფლებო წრეებთან დაახლოებული არასამთავრობო სექტორის მჭიდრო კავშირებს ამერიკის რესპუბლიკურ პარტიასთან, მეორე მხრივ კი, თავად ხელისუფლების პარტნიორულ, ხშირად კი მეგობრულ ურთიერთობას ბუშის ადმინისტრაციის სხვადასხვა ლიდერთან. მმართველი პოლიტიკოსები იდეოლოგიურად შემზადებულნი იყვნენ; მათ არ გასჩენიათ ეჭვი, როდესაც ნეოლიბერალურ რეფორმებს უყრიდნენ საფუძვლებს.

აუცილებელი არ გახადა. საკმარისი იყო მსუბუქი ავტორიტარული რეჟიმი – სახელმწიფო იძულებითი მექანიზმების და სახელისუფლებო პროპაგანდის გაძლიერება ხელისუფლების განკარგულებაში არსებული მედიასაშუალებებით.

შემდეგ, 2009 წლის ოქტომბერში დაიბადა ჯერაც დაუსრულებელი „ეკონომიკური თავისუფლების აქტი“, რომელიც მიზნად საქართველოს „ახალ დუბაიდ და სინგაპურად“ ქცევას ისახავდა. აქტის იმპლემენტაციის შემთხვევაში, გადასახადის ანეგას ან ახალი გადასახადის დანესებას რეფერენდუმი დასჭირდება, არავითარი ახალი ლიცენზიები და უფლებები აღარ იქნება შემოღებული.

■ „ლიბერალიზმის“ განმტკიცებაში ხელისუფლებამ ტერმინოლოგიურ დივერსიას მიმართა – სახელისუფლებო „ლიბერალიზმი“ ნეოლიბერალიზმად იქცა.

ყველაზე პოპულარული ოპოზიციური ძალა ტრადიციონალისტური გზით ცდილობს: „ხელისუფლება ანგრევს ეკონომიკას, გვახვევს თავს უცხო ჩვეულებებს“, და ა.შ. განზე რჩება სოციალური საკითხები; მაშინაც კი, როდესაც ოპოზიცია ამ თემებზე საუბრობს, ჭარბობს ლირიკა და არა პროტესტი კონკრეტული გადაწყვეტილებების წინააღმდეგ.

ხელისუფლების სლოგანის მიხედვით, შეიძლება გაყიდულიყო ყველაფერი, „სინდისის გარდა“. ამ პროცესების სოციალური ლეგიტიმაცია, პოლიტიკურ წრეებში ამ საკითხზე ბჭობის თუ კონსერვაციის არარსებობის პირობებში, საბჭოთა დროის „საჯარო“ საკუთრების, ბიუროკრატიული აპარატის გაუმართაობა იყო. ნებისმიერი მცირე შეკითხვა პრივატიზაციის შესახებ კრიტიკისა და დაცივნის ობიექტი ხდებოდა. ამას ხელს უწყობდა ყველაზე ხმაველი, დეკლარირებულად მემარცხენე პარტიის – შალვა ნათელაშვილის „ლეიბორისტების“ მოუქნელობა. „ლეიბორისტები“ მემარცხენე დიკურსთან შეუთავსებელი ტრადიციონალისტური მონოდეტები (მაგალითად, ხელისუფლების გადანყვეტილების მართლმადიდებლური ეკლესიის სინოდთან შეთანხმება) ცდილობდნენ აპელირებას. ზოგჯერ კი ისინი პოლიტიკური კურსის საპირისპირო განცხადებებს აკეთებდნენ. ასეთებს შორის ყველაზე სასაცილო, 2008 წლის საპრეზიდენტო არჩევნებში გამარჯვების შემთხვევაში,

თუმცა, არჩევნებში ობამას გამარჯვებამ ქართული მმართველი ელიტა ცოტა შეაფიქრა. ობამაც, სააკაშვილის დარად, წინა ხელისუფლის საშინელ არაპოპულარობის ფონზე მოვიდა ხელისუფლებაში.

ნეოლიბერალიზმი დემოკრატიათა ეჭვის თვალთ უყურებს. ნეოლიბერალეები ხალხის მმართველობას „ექსპერტების და ელიტების მმართველობას“ ამჯობინებენ. როგორც წესი, ნეოლიბერალეები თვლიან, რომ უკეთ იციან, რა სჭირდება ხალხს და, შესაბამისად, სჭირდებათ ყველა ის ბერკეტიც, რაც მათ რადიკალური რეფორმების გატარებაში დაეხმარება. აქედან მოდის აღმასრულებელი ხელისუფლების ხელში ძალაუფლების თავმოყრა საპარლამენტო სისტემის საპირწონედ. სწორედ ასეთი მიდგომები ახასიათებს საქართველოს მთავრობასაც; ორივე პოსტრეგოლოგიური პარლამენტი გადანყვეტილების მიღებაში ბევრად უფრო მცირე როლს თამაშობდა, ვიდრე აღმასრულებელი ხელისუფლება და მათთან დაახლოებული „ელიტები“.

ნეოლიბერალურ მმართველს ყოველთვის სჭირდება აღმასრულებელი ძალა, რათა რადიკალური პრივატიზაცია და სხვა ბუნებრივად არაპოპულარული ზომები ეფექტურად გაატაროს. ხშირად, როგორც ეს ჩილესა და არგენტინაში მოხდა, ამისთვის პირდაპირი სამხედრო დიქტატურაა საჭირო, თუმცა საქართველოში ანტიმეკარდნაძისტულმა სენტიმენტებმა ასეთი რადიკალური ზომები

ჯერაც გაურკვეველია, რა იქნება ამ აქტის საბოლოო ვარიანტი თუ შედეგები, თუმცა ერთი რამ ნათელია – ის სოციალური თანასწორობის მხრივ კარგს არაფერს მოიტანს.

ერთადერთი დიდი პრობლემა, რომელსაც სააკაშვილის ხელისუფლება წააწყდა ნეოლიბერალური რეფორმების გატარებისას, ევროკავშირი იყო. მართალია, „ნაციონალური მოძრაობა“ „ევროპის ხალხთა პარტიის“ დამკვირვებელი გახდა, იქაც კი ასეთი რადიკალური ნეოლიბერალიზაციის მიმართ ნელთბილი დამოკიდებულება აქვთ, ხოლო სოციალ-დემოკრატებს – სულაც ნეგატიური. ამ კონტექსტში, საინტერესოა, როგორ აისახება კანონმდებლობაში „ეკონომიკური თავისუფლების აქტი“, იმის გათვალისწინებით, რომ აქტის გამოცხადების შემდეგ დუბაის ეკონომიკური ბუშტიც გასკდა. ერთ-ერთი უმსხვილესი საინვესტიციო კომპანიის, Dubai World-ის ჩაფლავებამ ამ თავისუფალი ეკონომიკური ზონის პროექტს ძირი მთლიანად გამოუთხარა.

ობამას არჩევის შემდეგ აშშ-ც მარცხნივ გადაიხარა. შესაბამისად, გლობალური ჩრდილოეთში თითზე ჩამოსათვლელი დარჩა ის სახელმწიფოები, სადაც რადიკალური ლიბერტარიანიზმი სახელმწიფოს დომინანტური იდეოლოგიაა. ამ კონტექსტში, საინტერესო იქნება საქართველოს ხელისუფლების ეკონომიკური გადანყვეტილებები და „ეკონომიკური თავისუფლების აქტის“ საბოლოო სახე. ■

כסחטטע
כעחחח! fm 101.9
חנהטנהחחחטה

חנהטנהחחחטה

ჩემი სხვახეობის ღარიბი სტატუსობიანაა.

წმინდური აუდიტორია იმსახურებს იმას, რომ მხოლოდ საუკეთესო მუსიკას მოუსმინოს. ამიტომ, ყველაფერი რაც მორე ხარისხოვანია, ჩემთვისაც მიუღებელია. მე ვირჩევ American Express®-ს, ესე იგი, ვირჩევ საუკეთესოს. ის ზუსტად გეგმავს ჩემს მოგზაურობას, მთავაზობს სრულ სერვისს, დაწვებული ავია რეისებიდან და სასტუმროებიდან, დამთავრებული ავტომობილის ჰირაობითა და მსოფლიო კრუიზის მოწყობით.

ჩემი ცხოვრება ხელმოწევაა. ჩემი საკრედიტო ბარათი მისი სრულყოფის საშუალებაა.

იცხოვრეთ უკეთესად, აიღეთ ბარათი.
ფარეკეთ ნომერზე: 444 300 ან ეწვიეთ
გებ-გვერდს: www.americanexpress.ge

American Express®-ის ექსკლუზიური წარმომადგენელი.

